

**eve
dönmenin
yolları**
alejandro zambra

Alejandro Zambra

1975'te Şili'de doğdu. İspanyol edebiyatı ve filoloji okudu. Etkilendiği yazarlar arasında José Santos González Vera ile Juan Emar'ı sayan Zambra, ilk romanı *Bonsái* (2006) ile çeşitli ödüller kazandı. Cristián Jiménez tarafından sinemaya uyarlanan *Bonsái* (2011) Cannes Film Festivali'nde ve İstanbul Film Festivali'nde gösterildi. 2010 yılında *Granta*'nın İspanyolca yazar en iyi yirmi iki romancı arasında gösterdiği Zambra *El Mercurio*, *La Tercera*, *The Clinic* ve *El País* gazetelerinde yazdı. Regina'da yaşıyor ve Santiago'daki Diego Portales Üniversitesi'nde edebiyat dersleri veriyor. *Bahia Inútil* (1998) ve *Mudanza* (2003) adlı şiir kitaplarının yanı sıra *No leer* (2010) adlı bir deneme kitabı ile *Facsimil* (2014) adlı deneysel bir kitabı var. Notos Kitap'ta yayımlanan öteki romanları: *Bonzai*, *Ağaçların Özel Hayatı*. Öykü kitabı *Mis documentos* (2013) da Notos Kitap tarafından yayına hazırlanıyor.

Çiğdem Öztürk

1978 İstanbul doğumlu. Adam Yayınları'nın ve *Adam Öykü*, *Adam Sanat*, *Pazartesi*, *Roll*, *Express*, *Bir+Bir* dergilerinin mutfağında çalıştı. Çevirdiği kitaplar arasında *Küba'da Sosyalizm ve İnsan* (Ernesto Che Guevara), *Tavşan Deliğinde Fiesta* (Juan Pablo Villalobos), *Bonzai* ve *Ağaçların Özel Hayatı* (Alejandro Zambra) bulunuyor.

Notos Kitap 080

Edebiyat 025

Roman

©Notos Kitap Yayınevi, 2011

©Alejandro Zambra, Formas de volver a casa, 2011

Bu kitabın Türkçe yayın hakları

Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Birinci Basım Nisan 2013

İkinci Basım Haziran 2015

Üçüncü Basım Ocak 2016

ISBN 978-605-5904-68-5

Sertifika 16343

Editör

Tuğba Eriş

Kapak Tasarımı

Faruk Ulay

Notos Kitap Yayınevi

İnönü Caddesi, Dümen Sokak, 7/7

Gümüşsuyu, Beyoğlu 34427 İstanbul

0212 243 49 07

www.notoskitap.com

facebook.com/NotosKitap

twitter.com/NotosKitap

Baskı ve Cilt

Pasifik Ofset

Cihangir Mahallesi, Güvercin Caddesi No: 3/1

Baha İş Merkezi, A Blok Avcılar İstanbul

0212 412 17 77

Sertifika 12027

Alejandro Zambra

Eve Dönmenin Yolları

İSPANYOLCADAN ÇEVİREN
Çiğdem Öztürk

Roman

Andrea'ya

Artık yürümeyi biliyorum; bir daha asla öğrenemem.

WALTER BENJAMIN

Ulayup durmak yerine kitap yazıyorum.

ROMAIN GARY

I

Yardımcı Roller

Bir keresinde kayboldum. Altı ya da yedi yaşındaydım. Aklim başka yere gitmişti, birden annemle babamı kaybettim. Korktum ama sonra yolumu buldum ve eve onlardan önce vardım – ümitsizlik içinde beni arıyorlardı. Ama bence o akşamüstü asıl onlar kaybolmuştu. Çünkü ben eve dönmeyi biliyordum ama onlar bilmiyordu.

Daha sonra annem, ağlamaklı gözlerle, Başka bir yoldan geldin, dedi.

Asıl siz başka bir yoldan geldiniz, diye geçirdim aklımdan ama aklımdan geçeni söylemedim.

Babam oturduğu koltuktan sakın sakın bakıyordu. Bazen hiç kıpırdamaksızın düşüncelere dalarak orada oturduğunu düşünürüm. Belki de hiçbir şey düşünmüyordu. Sadece gözlerini yumup sükût ya da tevekkül içinde şimdiki zamanı kabul leniyordu. O gece yine de bir şeyler söyledi – Bu iyiye işaret, dedi bana, zor kısmını atlattın. Annem kuşkulu gözlerle ona bakıyordu ama babam işin zor kısmına dair karmaşık bir söylev çekmeyi sürdürdü.

Karşısındaki koltuğa uzandım ve uyuyor numarası yaptım. Kavgalarını dinledim, her zamanki gibi. Annem beş cümle söylüyor, babamsa ona sadece tek bir kelimeyle karşılık veriyordu. Bazen kısacık şöyle diyordu: Hayır. Bazen bağırmanın eşiğinde: Yalan. Hatta bazen de tıpkı bir polis gibi: Olmaz.

O gece annem beni yatağıma taşıdı ve belki de uyuyor numarası yaptığının, onu dikkatle ve merakla dinlediğimin farkında şöyle dedi: Baban haklı. Bundan sonra hiç kaybolma-

yacağını biliyoruz. Tek başına sokaklarda yürümeyi öğrendin. Ama bütün dikkatini yola vermelisin. Daha hızlı yürümelisin.

Sözünü dınledim. O günden sonra daha hızlı yürüdüm. Bu nedenle, birkaç yıl sonra Claudia ilk konuşmamızda bana neden bu kadar hızlı yürüdüğümü sordu. Beni günlerce takip etmiş ve gözetlemişti. Kısa süre önce tanışmıştık, deprem gecesi, 3 Mart 1985'te ama o zaman hiç konuşmamıştık.

Claudia on iki yaşındaydı, bense dokuz, bu yüzden arkadaşlık etmemiz imkânsızdı. Ama biz arkadaş olduk ya da öyle bir şey. Sürekli konuşuyorduk. Bazen bu kitabı sadece ve sadece o konuşmaları hatırlamak için yazdığımı düşünüyorum.

Deprem gecesi korkmuştum ama bir yandan da, olup biten bir şekilde hoşuma gitmişti.

Büyükler, evlerden birinin ön bahçesinde biz çocukların uyuması için iki çadır kurmuştu. Başta herkes birbirine girdi, çünkü hepimiz o zamanlar için bir yenilik olan iglo tarzı çadırda uyumak istedik ama o çadırı kızlara verdiler. Biz de sessizce kavga etmeye koyulduk, yalnız kaldığımızda hep böyle yapıyorduk: birbirimize neşeyle ve öfkeyle vuruyorduk. Ama daha yeni başlamışken kızıl kafanın burnu kanadı ve başka bir oyun bulmamız gerekti.

Birinin aklına vasiyet hazırlamak geldi, önce bu fikir herkesin hoşuna gitti ama ânında hiçbir işe yaramayacağını fark ettik, çünkü eğer daha şiddetli bir deprem olursa dünyanın sonu gelecek ve eşyalarımızı bırakacak kimse kalmayacaktı. Daha sonra Dünya'nın kurulanmak için silkelenen bir köpeğe benzediğini, insanların da pireler gibi sağa sola saçıldığını düşündük, bu görüntüyü o kadar ayrıntılandırdık ki bizi çok güldürdü, hatta uykumuzu da getirdi.

Ama ben uyumak istemiyordum. Daha önce hiç olmadığım kadar yorgundum ama hissettiğim, gözleri yakan yeni bir yorgunluk türüydü. Geceyi nöbet tutarak geçirmeye karar verdim ve sohbete kızlarla devam etmek için igloya sızmayı denedim ama jandarmanın kızı onlara tecavüz etmek istediğimi söyleyerek beni dışarı attı. O zamanlar tecavüzcünün ne demek olduğunu pek bilmiyordum, yine de onlara tecavüz etmeyeceğime dair söz verdim, sadece bakmak istediğimi söyledim, o kız da

benimle alay ederek güldü ve tecavüzcülerin hep böyle dediğini söyledi. Dışarıda durmak zorunda kaldım, onlarsa hayatta kalan tek canlıların oyuncak bebekleri olduğu bir oyun oynuyordu, oyuna kulak kabarttım – oyuncak bebekler sahiplerini dürtüklüyor ve öldüklerini anlayınca feryadı basıyorlardı. Ama kızlardan biri, insan ırkı her zaman pis koktuğu için böylesinin daha iyi olduğunu düşünüyordu. Sonunda iktidar savaşına girdiler ve her ne kadar tartışma uzun sürmüştü benzerse de çabucak çözüldü, çünkü bebeklerin içinde sadece tek bir orijinal barbi bebek vardı. O kazandı.

Çöp yığını içinde bir şezlong buldum ve çekine çekine büyüklerin yaktığı ateşin yanına sokuldum. Bütün komşuları belki de ilk kez hep bir arada görmek tuhalıma gitmişti. Korkularını birkaç yudum şarap ve kader ortaklığını yansıtan uzun bakışmalarla atlatıyorlardı. Birisi eski bir ahşap masa getirdi ve öylece ateşe atıverdi – babam, İsterseniz gitarı da atayım, dedi, güldüler, ben de güldüm, biraz şaşırmıştım, çünkü babamın espri yapma alışkanlığı yoktu. Hemen üstüne komşumuz Raúl geri döndü, yanında Magali ve Claudia'yla beraber. Bunlar benim kız kardeşim ve yeğenim, dedi. Depremin ardından onları aramaya çıkmış ve yeni dönmüştü, içinin ne kadar rahatladığı görülüyordu.

Raúl mahallede yalnız yaşayan tek kişiydi. Birinin yalnız yaşamasını anlamakta güçlük çekiyordum. Bana kalırsa yalnız yaşamak bir tür ceza olabilirdi ya da bir hastalık.

Fiat 500'ünün tavanına bağlanmış bir şilteyle çıkageldiği sabah, anneme ailesinin geri kalanının ne zaman geleceğini sormuştum, o da bana tatlılıkla herkesin bir ailesi olmadığını söylemişti. O zaman ona yardım etmemiz gerekiyor, diye düşündüm ama bir süre sonra şaşkınlık içinde anladım ki, bizimkiler Raúl'a yardım etme derdinde değildi, buna gerek olmadığını düşünüyorlardı, hatta bu cılız ve sessiz adamdan biraz şüpheleniyorlardı. Komşuyduk, bir duvarı ve bir sıra çalıyı paylaşıyorduk ama aramızda koca bir mesafe vardı.

Mahallede Raúl'un Hıristiyan demokrat olduğu söyleniyordu, bu bana ilginç gelmişti. Dokuz yaşındaki bir çocuğa birinin Hıristiyan demokrat olmasının neden ilginç gelebileceğini açıklamak şimdi zor. Belki de Hıristiyan demokrat olmakla yalnız yaşamamanın hüznü arasında bir bağ olduğuna inanıyordum. Daha önce babamı Raúl'le konuşurken hiç görmemiştim, bu yüzden o gece birlikte birkaç sigara içmeleri beni çok şaşırtmıştı. Yalnızlıktan bahsettiklerini, babamın, her ne kadar yalnızlık hakkında pek bir şey bilmesede, komşumuza yalnızlığın üstesinden gelmek için tavsiyelerde bulunduğunu düşünmüştüm.

Magali ise gruptan uzakta, bir köşede Claudia'yı kucaklamıştı. Huzursuz görünüyorlardı. Komşulardan biri ya nezaketten ya da biraz art niyetle Magali'ye ne iş yaptığını sordu,

Magali kendisine bu sorunun sorulmasını bekliyormuş gibi ânında cevap verdi, İngilizce öğretmeni olduğunu söyledi.

Çok geç olmuştu, beni yatmaya gönderdiler. Çadırda gö-nülsüzce kendime bir yer açmam gerekti. Uyuyakalmaktan korkuyordum ama gecenin içinde kaybolan sesleri dinledikçe mayıştım. Raúl'un, Magali ve Claudia'yı bırakmaya gittiğini anladım, çünkü onlar hakkında konuşmaya başlamışlardı. Birisi çocuğun tuhaf olduğunu söyledi. Bana hiç de tuhaf gelmemiş-ti. Onu güzel bulmuştum. Annemse kadında hiç de İngilizce öğretmeni tipi olmadığını söyledi – Ondan olsa olsa ev kadı-nı olur, diye ekledi komşulardan biri ve bu dedikoduyu biraz daha sürdürdüler.

İngilizce öğretmeni tipini, bir İngilizce öğretmenin tip-i-nin nasıl olması gerektiğini düşündüm. Annemi, babamı ak-lımdan geçirdim. Şöyle düşündüm: bizimkilerde ne tipi var? Aslında anne babamızın bir tipi olmaz. Çünkü onlara doğru dürüst bakmayı asla öğrenmeyiz.

Açık havada, yiyecek ve battaniye yüklü, uzaktan gelecek bir kamyonu bekleyerek haftalar, hatta aylar geçireceğimizi düşünüyordum, kendimi televizyonda konuşurken bile hayal ettim, bütün Şili halkına yardımları için teşekkür ediyordum, kasırgalarda olduğu gibi – geçen yıllardaki korkunç yağmurlar geldi aklıma, dışarı çıkamıyordum, televizyonun karşısına oturup her şeyini kaybetmiş insanları seyretmek neredeyse bir mecburiyetti.

Ama öyle olmadı. Ortalık kısa süre içinde duruldu. Santiago'nun batısındaki bu kayıp köşede deprem akıl almaz bir korkudan öte bir şey değildi. Birkaç gecekondu yıkılmıştı ama öyle büyük bir hasar, yaralılar ya da ölümler yoktu. Televizyonda harabeye dönmüş San Antonio Limanı'nı ve kısa ziyaretlerimizde gördüğüm ya da gördüğümü düşündüğüm Santiago'nun merkezindeki bazı sokakları gösteriyorlardı. Kafam karmakarışık, gerçek acının bu olduğunu seziyordum.

Eğer çıkarılması gereken bir ders varsa onu çıkaramadık. Şimdi düşünüyorum da zemine duyulan güveni kaybetmek iyi bir şey, her şeyin bir anda tepetaklak olabileceğini bilmek şart. Ama biz bütün olan bitenin ardından öylece her zamanki hayatımıza geri döndük.

Hasarın küçük olduğunu tespit edince babamın içi rahatladı: sadece duvarlarda birkaç çatlak ve kırılmış bir büyük pencere. Annemse yalnızca burçlu bardakların gitmesine üzüldü. Onunki (balık), babamınki (aslan) ve anneannemin bize geldiğinde kullandığı (akrep) dahil olmak üzere sekiz bardak kı-

rılmıştı – babam, Dert değil, başka bardaklarımız da var, daha fazlasına ihtiyacımız yok, dedi, annemse babamın değil, benim yüzüme bakarak cevap verdi: Sadece seninki kurtulmuş. Sonra da terazi burçlu bardağı almaya gitti ve onu ciddi bir ifadeyle bana uzattı, ilerleyen günleri, bardakların geri kalanını ikizler, başak ve kova burcundan birilerine hediye etmeyi düşünerek biraz canı sıkkın geçirdi.

İyi haber, okulun hemen açılmayacak olmasıydı. Eski bina-da önemli hasarlar meydana gelmişti, görenler enkaza döndüğünü söylüyordu. Okulun zarar görmüş halini tahayyül etmek-te zorlanıyor ama yine de bir üzüntü duymuyordum. Sadece merak ediyordum. Özellikle de bahçenin ucundaki, teneffüs-lerde oyun oynadığımız boş alan ve ortaokuldakilerin yazı kazıdığı duvar aklıma geliyordu. Bütün o yazıların paramparça olduğunu, yerdeki küllerin içine dağıldığını düşünüyordum – komik yazılar, Colo-Colo'nun* lehine ya da aleyhine veya Pinochet'nin lehine ya da aleyhine yazılmış cümleler. Bu cümlelerden özellikle biri beni çok eğlendirirdi: Pinochet çük sever.

O zamanlar Colo-Colo'yu tutuyordum, her zaman tuttum ve tutacağım. Pinochet'ye gelince, benim için televizyonda belli bir yayın saati olmayan bir programı sunan bir ekran yüzüydü, izlediğimiz şeyin en güzel yerinde araya giren sıkıcı ulusa seslenişler yüzünden ondan nefret ediyordum. Daha sonra aşağılık bir puşt olduğu, bir katil olduğu için ondan nefret ettim, ama o zamanlar sadece, babamın çıt çıkarmadan, sürekli dudaklarının kenarında duran sigarasından normaldekinden daha derin nefesler çekmekten başka tek bir hareket yapmaksızın seyrettiği o allahın cezası programlar yüzünden nefret ediyordum.

* Şili'nin başkenti Santiago'nun büyük futbol takımlarından biri. Adını Mapuche reisi Colo-Colo'dan alıyor. (ç.n.)

Kızılkafanın babası o günlerde Miami'ye gitmişti ve oğluna aldığı bir beyzbol sopası ve eldiven takımıyla dönmüştü. Bu hediye gündelik hayatımızda beklenmedik bir dönüşüm yarattı. Birkaç gün boyunca, onca yavaşlığına ve saçmalığına rağmen arkadaşlarımı büyüleyen bu spor için futbolu bir kenara bıraktık. Bizim meydan Şili'de çocukların futbol yerine beyzbol oynadığı tek meydan olmalıydı. Topu tutturmak ya da iyi bir atış yapmak bana çok zor geliyordu, bu nedenle de hemen yedeğe çıkıyordum. Kızılkafa popüler bir tip oldu, bense beyzbol yüzünden arkadaşsız kaldım.

Öğleden sonraları, yalnızlığa mahkûm, sokağa çıkıyordum, yani kendimi yormaya: her defasında daha uzun mesafeleri yürümeyi deniyordum ama neredeyse her seferinde hep aynı çember geometrisine boyun eğiyordum. Yeni manzaralar keşfederek yolları, blokları arşınılıyordum, yine de dünya büyük bir çeşitlilik sunmuyordu: sanki acil bir durum karşısında el çabukluğuyla inşa edilmiş ama yine de sağlam ve dayanıklı duran aynı yeni evler. Birkaç hafta içinde duvarların büyük bir kısmı tamir edildi, güçlendirildi. Kısa süre önce bir deprem olduğunu tahmin etmek zordu.

Bugünden bakınca o zamanlarda sahip olduğumuz özgürlüğü pek de iyi kavrayamıyorum. Bir diktatörlükte yaşıyorduk, cinayetlerden ve suikastlardan, olağanüstü halden, sokağa çıkma yasağından bahsediliyordu ama bütün bunlara rağmen hiçbir şey beni günümü evden uzakta başıboş geçirmekten alıkoymuyordu. Maipú sokakları o zamanlar tehlikeli değil miydi?

Geceleri evet, gündüzleri de öyle, ama yetişkinler ya kibirden ya saflıktan ya da kibir ve saflık karışımı bir duyguyla bu tehlikeyi görmezden geliyormuş gibi yapıyordu: huzursuzluk yoksulların meselesi, iktidarsa zenginlerin işi, diye düşünüyormuş gibi yapıyorlardı ve hiçbiri ne yoksuldu ne de zengin ya da en azından o sokaklarda o zamanlar henüz kimse öyle değildi.

O öğleden sonraların birinde Raúl'un yeğenine rastladım ama ona selam vermekte tereddüt ettim, ertesi gün ve sonrasında da karşıma çıktı. Aslında beni takip ettiğini hiç anlamamıştım – Ben hızlı yürümeyi seviyorum, diye cevap verdim benimle konuştuğunda, sonra uzun bir sessizlik oldu, bana kaybolup kaybolmadığımı sorarak sessizliği bozdu. Hayır, diye yanıtladım, eve nasıl döneceğimi gayet iyi biliyorum. Şaka yaptım, seninle konuşmak istiyorum, haftaya pazartesi saat beşte süpermarketin pastanesinde buluşalım – tek bir cümleyle aynen böyle söyledi ve gitti.

Ertesi gün beni erkenden uyandırdılar, çünkü hafta sonunu Lo Ovalle barajında geçirecektik. Annem gitmek istemiyordu, öğle yemeği saatinin hemen geleceğini ve böylece planı değiştirmemiz gerekeceğini hesaplayarak hazırlık işini ağırdan aldı. Babam karar vermişti, her nasılsa öğle yemeğini bir lokantada yiyecektik, hemen yola çıktık. O zamanlar dışarıda yemek gerçek bir lükstü. Peugeot'nun arka koltuğunda ne isteyeceğimi düşünmeye daldım, sonunda *bistec a lo pobre** istedim – babam bu yemeğin çok fazla olduğu ve hepsini bitiremeyeceğim konusunda beni uyardı ama bu kısa gezilerde canım ne çekerse isteme hakkım vardı.

Ortama birden, yemeğin ne kadar geciktiğinden başka hiçbir şeyin konuşulmadığı o ağır hava hâkim oldu. Siparişler o kadar gecikti ki, babam yemekler gelir gelmez kalkmaya karar verdi. Karşı geldim ya da karşı gelmek istedim ya da şimdi karşı gelmem gerektiğini düşünüyorum. Annem razı gelerek, Gideceksek hemen gidelim, dedi ama babam kendi dediği gibi yaparsak lokantanın sahiplerinin yemeği atmak zorunda kalacağımızı, böylece adaletin yerini bulacağını, öcümüzü almış olacağımızı söyledi.

Seyahate tadımız kaçık ve aç açına devam ettik. İşin aslı ben baraja gitmeyi sevmiyordum. Fazla uzaklaşmama izin vermiyorlardı ve canım çok sıkılıyordu, ama yine de biraz yüze-

* Fakir bifteği: Latin Amerika'nın meşhur yemeklerinden, yumurtalı patatesli biftek. (ç.n.)

rek, kayalıkların arasında yaşayan farelerden kaçarak, talaşları yiyen kurtları izleyerek ve dere yatağında can çekişen balıklara bakarak kendimi oyalamaya çalışıyordum. Babam bütün gününü balık tutarak geçiriyor, annemse bütün gün onu seyrediyordu, ben babamın balık tuttuğunu ve annemin onu izlediğini görüyor ve bunun onlar için neden eğlenceli olduğunu anlamakta hayli güçlük çekiyordum.

Pazar sabahı hasta numarası yaptım, çünkü biraz daha uyumak istiyordum. Bana sayısız tavsiyede bulunduktan sonra kayalıkların yolunu tuttular. Hemen kalktım ve kahvaltıyı hazırlarken bir yandan Raphael dinlemek için teybi açtım. Dinlediğim, annemin radyodan kaydettiği ve Raphael'in en iyi şarkılarının olduğu kasetti. Ne yazık ki bir an boş bulunup birkaç saniyeliğine Rec tuşuna bastım. Tam da "Que sabe nadie" şarkısının nakaratında bandı bozmuştum.

Kahroldum. Biraz düşündükten sonra tek çözüm yolunun nakaratın üstüne şarkı söylemek olduğuna karar verdim ve böylece sesimi mümkün olduğunca şarkıdakine benzetmeye çalışarak sözleri prova ettim. Sonunda kaydetmeye karar verdim, kaydı birkaç kez dinledikten sonra kendimi bağışlayacak kadar makul bir sonuç elde ettiğime ikna oldum, ama yine de o saniyelerde arka planda müzik olmaması beni endişelendiriyordu.

Babam bağıırdı ama hiç vurmazdı. Beni hiç dövmedi, tarzı değildi, ağır sözler sarf ederek lafı gediğine koymayı tercih ederdi, bu sözleri büyük bir ciddiyetle söylerdi, tıpkı bir televizyon dizisinin son bölümünde rol yapan oyuncular gibi: Evlat, beni o kadar büyük bir hayal kırıklığına uğrattın ki, bu yaptığın şeyi asla affetmeyeceğim, bu davranışın kabul edilemez vb.

Yine de bir gün babamın beni öldüresiye döveceği kuruntusunu içimde saklıyordum. Çocukluğumun kanıksanmış anılarından biri de o bir türlü yiyemediğim dayanın ensemdeki

nefesidir. Dönüş yolu işte bu yüzden büyük bir ıstırapla geçti. Santiago'ya doğru yola çıkmak üzereyken Raphael'den bıktığımı, Adamo ya da José Luis Rodríguez dinlemenin daha iyi olacağını söyledim. Annem, Raphael'ı sevdiğini zannediyordum, dedi. Adamo'nun sözleri daha güzel, dedim ama zafer ellerimden kayıp gitmişti, çünkü hiç öyle bir niyetim yokken, Adamo'nun Raphael'den daha iyi olup olmadığına dair bir tartışma başlatmış oldum, hatta bu tartışmaya bir şekilde Julio Iglesias bile dahil oldu ki bu son derece saçmaydı, çünkü ailemizde kimse Julio Iglesias'ı beğenmezdi.

Babam, Raphael'in sesinin ne kadar iyi olduğunu kanıtlamak için kaseti koymaya karar verdi, sıra "Qué sabe nadie"ye geldiğinde ikinci bir plan uydurmam gerekti, şarkıya başından itibaren çok yüksek sesle eşlik edecektim, böylece nakarat bölümüne gelince benim sesimin daha gür çıkacağını hesaplamıştım. Beni azarladılar, çünkü şarkıyı avaz avaz söylüyordum ama kasetin başına gelenleri fark etmediler. Bir gün evin bahçesinde tam kaseti gömmek için gül ağacının yanına küçük bir çukur kazıyorken enselendim. Tek çare, bütün olan biteni anlatmaktı. Çok güldüler, hatta şarkıyı birkaç kez dinlediler.

Ama geceleyin odama gelip bana bir hafta sokağa çıkma cezası verdiklerini söylediler. Bu kadar çok güldükten sonra neden bana ceza veriyorsunuz, diye sordum sinir içinde. Babam, Çünkü yalan söyledin, dedi.

Bu yüzden Claudia'yla randevumuza gidemedim ama daha iyi oldu, çünkü ona bu hikâyeyi anlattığımda o kadar çok güldü ki, bir şekilde aramızdaki o tuhaf bağın nasıl filizlendiğini unutarak yüzüne rahatça bakabilmeye başladım

Ama nasıl tekrar görüşmeye başladığımızı hatırlamakta zorlanıyorum. Claudia beni arayanın kendisi olduğunu söylüyor, ama ben de onu görme ümidiyle uzun saatler boyunca dolanıp durduğumu hatırlıyorum. Nasıl olursa olsun, yeniden yan yana yürüyorduk, benden eve kadar kendisine eşlik etmemi istedi. Bazı köşelerden sapıyorduk, hatta Claudia bir geçidin ortasında geri dönmemiz gerektiğini söyledi, sanki nerede yaşadığını bilmiyormuş gibiydi.

Sonunda sadece iki sokaktan ibaret bir mahalleye vardık, Neftalı Reyes Basoalto Geçidi ve Lucila Godoy Alcayaga Geçidi. Şaka gibi geliyor ama gerçek. Maipú'daki sokakların önemli bir kısmı saçma isimler taşıyordu, hâlâ da taşıyor: mesela kuzenlerim İlk Senfoni Geçidi'nde oturuyordu, Opus Bir, Opus İki, Opus Üç diye giden geçitlerin yakınlarındaki İlk Senfoni, İkinci Senfoni ve Üçüncü Senfoni'ye komşuydu, Konser Sokağı hepsini kesiyordu. Mesela benim yaşadığım Alaaddin Geçidi, Odin ve Ramayana'yı kesiyordu ve Lemuria'ya paraleldi – belli ki yetmişli yılların sonunda, zaman içinde bizimki gibi yeni ailelerin, tarihi olmayan, o düş dünyasında yaşamaya hevesli ya da buna mecbur kalmış ailelerin yerleşeceği geçitlere isim verirken birileri çok eğlenmişti.

Claudia, buluştuğumuz akşamüstü gözlerimin içine ciddi-

yetle bakarak, Gerçek isimlerin mahallesinde yaşıyorum, demişti. Gerçek isimlerin mahallesinde yaşıyorum, diye tekrar etti, sanki devam etmek için cümleye yeniden başlaması gerekirmiş gibi: Lucila Godoy Alcayaga, Gabriela Mistral'in gerçek ismi, diye açıkladı, Neftalí Reyes Basoalto ise Pablo Neruda'nın gerçek ismi. Araya uzun bir sessizlik girdi, aklıma gelen ilk şeyi söyleyerek bu sessizliği bozdum: Burada yaşamak Aladdin Geçidi'nde yaşamaktan çok daha iyidir herhalde.

Bu aptalca cümleyi ağır ağır söylerken sivilcelerini, beyaz ve kızarık yüzünü, keskin omuzlarını, göğüslerinin bulunması gereken ama o anda hiçbir şeyin olmadığı yerini ve kısa, dalgalı ve kumral olmadığı için moda uymayan uzun, düz ve siyah saçlarını görebiliyordum.

Beni içeri davet ettiğinde bir süredir parmaklıkların yanında durmuş konuşuyorduk. Hiç beklemiyordum, o zamanlar kimse böyle bir şeyi beklemezdi. Bütün evler zapt edilmesi güç birer minyatür kale gibiydi. Ben de arkadaşlarımı eve davet edemiyordum, çünkü annem sürekli evde her şeyin pis olduğunu söylüyordu. Hiç de öyle değildi, çünkü ev ısıldıyordu, yalnızca benim farkına varamadığım belli bir pislik türü var, diye düşünüyordum, şimdi cilalı zeminden ve pırıl pırıl ahşaptan başka bir şey göremediğim yerlerde, büyüyünce ben de toz katmanları görecektim.

Claudia'ların evi bizimkine çok benziyordu: rafyadan yapılmış aynı korkunç kuğular, iki üç Meksika şapkası, birkaç minik toprak vazo, tığ işi örtüler. Girer girmez banyonun nerede olduğunu sordum ve şaşkınlık içinde evde iki banyo olduğunu fark ettim. Daha önce hiç iki banyolu bir evde bulunmamıştım. Zenginlikten anladığım şey tamı tamına buydu: milyonerlerin üç, hatta beş banyolu evlerde yaşadıklarını düşünüyordum.

Claudia beni burada görmenin annesinin hoşuna gideceğinden emin olmadığını söyledi, ben de, Toz yüzünden mi, diye sordum. Başta anlamadı ama açıklamamı dinledikten sonra, evet diye cevaplamayı seçti, onun annesi de arkadaşlarını davet etmesini istemiyordu, çünkü evin her zaman pis olduğunu düşünüyordu. Ardından pek de üstüne düşünmeden babasını sordum. Babam bizimle birlikte yaşamıyor, dedi. Bizimkiler ayrı, babam başka bir şehirde yaşıyor. Babasını özleyip özlemediğini sordum. Tabii ki özlüyorum, dedi. O benim babam.

Bizim sınıfta annesi babası ayrı sadece bir çocuk vardı, bu benim için bir kara lekeydi, başa gelebilecek en acıklı şeydi. Onu teselli etmek için, Belki bir gün yeniden bir araya gelirler, dedim. Olabilir, dedi. Ama bunu konuşmak istemiyorum. Başka bir şey konuşmak istiyorum.

Sandaletlerini çıkarıp mutfğa gitti ve elinde kara, yeşil ve kırmızı üzüm salkımlarıyla dolu bir tabakla döndü, yadırgadım, çünkü bir eve bu kadar çeşit üzüm alınmazdı. Hepsinden yedim, ben üzümlerin tatlarını karşılaştırırken Claudia havadan sudan sorularla sessizliği dağıtmaya çalışıyordu. Sonunda, Senden bir ricada bulunacağım, dedi, ama önce öğle yemeğimizi yiyelim. Her ne kadar hayatımda hiç yemek yapmamış ya da yemek yapan birine hiç yardım etmemiş olsam da, İstersen yemeği hazırlamana yardım edeyim, diye teklifte bulundum. İşte yiyoruz ya, dedi Claudia büyük bir ciddiyetle: bu üzümler öğle yemeğimiz.

Konuya girmekte zorlandı. Doğal ve akıcı bir şekilde konuşuyormuş gibi davranıyordu ama aynı zamanda ortada ne dediğini anlamamı güçleştiren bir laf kalabalığı vardı. Aslında tek istediği susmaktı. Bugün, benden ne istediğini anlayabilmem için konuşmak zorunda oluşumuza lanet ettiğini düşünüyorum

Onu kollamanı istiyorum, dedi birdenbire, bütün stratejisini unutmuştu.

Kimi?

Dayımı. Onu kollamanı istiyorum – Tamam, deyiverdim güven telkin edici bir ses tonuyla ve saniyenin onda biri kadar bir süre içinde Raúl'un çok ağır bir hastalıktan mustarip olduğunu hayal ettim, belki de yalnızlıktan bile daha ağır bir hastalıktı bu ve ben de bir tür hastabakıcılık görevi üstlenmeliydim. Kendimi mahallede dolanırken, Raúl'un tekerlekli iskemleyi kullanmasına yardım ederken, bu dayanışmacı tavrımdan dolayı hayır duası toplarken gördüm. Ama Claudia'nın benden istediği bu değildi. Meseleyi, gözlerini gözlerime dikip bir çırpıda anlattı, ben de hemen kabul ettim ama damdan düşer gibi oldu – benden ne istediğini er ya da geç anlayacağıma inanarak biraz fazla hızlı kabul ettim.

Çıkardığım sonuç, Claudia'nın ve annesinin, Raúl'u ziyaret edemedikleri ya da etmemeleri gerektiği, en azından bunu sıklıkla yapmamaları gerektiği idi. İşte ben bu noktada devreye giriyordum: Raúl'u gözetlemem gerekiyordu – görevim onu kollamak değil, yapıp ettiklerine dikkat kesilerek şüphe uyandıran her şeyi bir deftere kaydetmektir. Her perşembe akşamüstü saat beşte, Claudia'nın belirlediği tuhaf buluşma noktasında, süpermarketin pastanesinde bu rapordan ve biraz da başka şeylerden konuşmak için buluşuyorduk, Aslında benim için senin nasıl olduğunu bilmek çok önemli, demişti, bense içinde korku ve tutku barındıran bir tatmin duygusuyla gülümsemiştim.

Hemen Raúl'u gözetlemeye koyuldum. Basit ve sıkıcı bir işti, belki de çok zordu, çünkü karanlıkta bir şey arıyor gibiydim. Claudia'yla konuşmalarımızdan yola çıkarak, kara gözlüklü sessiz adamların gece yarıları tuhaf arabalarla ortalıkta cirit atmasını bekliyordum belli belirsiz, ama Raúl'un evinde hiç de böyle şeyler olmuyordu. Gündelik hayatı değişmemişti: mesai saatlerine göre aynı saatte evden çıkıyor ve eve geri dönüyordu, her türlü sohbet imkânını dışlayan sert ve nazik bir baş hareketiyle selam veriyordu. Zaten ne olursa olsun onunla konuşmayı istemiyordum. Sadece yeğenine anlatabileceğim anormal şeyler yapmasını bekliyordum.

Claudia'yla randevularımıza tam zamanında, hatta erkenden gidiyordum ama her nasılsa o hep orada, pastaların durduğu vitrinin önünde oluyordu. Sanki bütün gününü o pastalara bakarak geçiriyordu. Birlikte görülmemizden endişeleniyor gibiydi, bu yüzden her seferinde tesadüfen rastlaşmışız numarası yapıyordu. Sanki gerçekten alışveriş ediyormuşuz gibi dikkatlice raflara bakarak süpermarketin içinde dolanıyorduk, alsak alsak iki yoğurt alıp çıkıyor ve meydandan başlayıp içerlek sokaklara uzanan ve Maipú Tapınağı'nda son bulan zikzaklı rotamızın sonunda yoğurtlarımızı açıyorduk. Claudia, ancak tapınağın uzun merdivenlerine oturduğumuzda kendini güvende hissediyordu. O saatlerde karşımıza çıkan tek tük sofı, tıpkı dua ediyormuş ya da günah çıkarıyormuş gibi başları öne eğik geçip gidiyordu.

Birkaç kez neden saklandığımızı öğrenmek istedim, Clau-

dia ise bana dikkat etmemiz gerektiğini, aksi takdirde her şeyin berbat olabileceğini söylemekle yetindi. Neyin berbat olacağını hiç bilmiyordum ama iş bu noktaya gelmişken artık muğlak cevaplara alışmıştım.

Bir akşamüstü her nasıl olduysa, içimden gelen bir dürtüyle gerçeği bildiğimi söyledim: Raúl'un sorunlarının Hristiyan demokrat olmasından kaynaklandığını bildiğimi anlattım, Claudia upuzun ve abartılı bir kahkaha patlattı. Sonra hemen pişman oldu. Bana yaklaştı, ellerini zarifçe omzuma koydu, öyle ki beni öpeceğini düşündüm ama elbette öyle olmadı – sakın ve yavaş bir sesle, Dayım Hristiyan demokrat değil, dedi.

Bunun üstüne komünist olup olmadığını sordum, derin bir sessizliğe gömüldü. Sonunda, Daha fazlasını anlatamam, diye karşılık verdi. Önemli değil. İşini iyi yapmak için her şeyi bilmen gerekmiyor – birden bu konuyu konuşmaya karar verdi ve hem çok hızlı konuştu hem de çok fazla şey söyledi: eğer ona yardım etmek istemezsem beni anlayacağını ve görüşmeyi kesmemizin daha iyi olacağını söyledi. Atılıp devam etmek için ona yalvardım, benden artık sadece Raúl'u gözetlemeye yoğunlaşmamı istedi.

Benim için komünist, gazete okuyan ve kendisiyle dalga geçenlere sessizlikle karşılık veren biri demekti – büyükbabamı düşünüyordum, babamın sürekli gazete okuyan babasını. Bir keresinde ona bütün gazeteyi okuyup okumadığını sormuştum; ihtiyar, evet diye cevaplamıştı, gazetenin tamamını okumak gerektiğini söylemişti.

Ayrıca hafızamda pek hoş olmayan bir anı da vardı, bayramda büyükbabamların evinde toplandığımızda geçen bir konuşma. Büyük masada büyükbabamla babaannem ve onların beş çocuğu oturuyordu, bense kuzenlerimle birlikte bücür masası denilen masada oturuyordum, bir tartışmanın sonuna doğru babam büyükbabama neredeyse bağırarak, Kes sesini ihtiyar komünist, dedi, ilk başta herkes suspus oldu ama sonra yavaş yavaş kıkırdamaya başladı. Babaannem ve annem dahil herkes, hatta hiçbir şey anlamadığına emin olduğum kuzenlerimden biri bile güldü. Sadece gülmekle kalmıyor, aynı zamanda açık açık alay ederek tekrarlıyorlardı: ihtiyar komünist.

Büyükbabamın da güleceğini sanmıştım; bunun da kim var kim yok herkesin kahkahalara boğulduğu, böylece ağır havanın dağıldığı anlardan biri olduğunu düşünmüştüm. Ama ihtiyar bütün ciddiyetiyle sessizliğini korudu. Ağzından tek kelime çıkmadı. Ona kötü davranıyorlardı, bense o anda bunu hak ettiğine emin değildim.

Yıllar sonra iyi bir baba olmadığını öğrendim. Hayatı boyunca maaşının tamamını kumara yatırmıştı ve sebze satıp, çamaşır yıkayıp dikiş diken karısının kazandığı parayla geçinmiş-

ti. Babamsa batakhanelerde babasını aramaya, en iyi ihtimalle onu bir şişenin mantarına abanmış vaziyette bulacağını bile- rek birilerine nerede olduğunu sormaya mahkûm büyümüşü.

Dersler yeniden başladı, bütün kalbimle minnet duyduğum sınıf öğretmenimiz Carmen'i değiştirmişlerdi. Onunla üç yıldır birlikteydik, şimdi düşünüyorum da hiç de kötü biri sayılmazdı ama benden nefret ederdi. Benden "iğne" sözcüğü yüzünden nefret etmişti, bu sözcük onun için yoktu. Onun için bu sözcüğün doğrusu "iyme"ydi. Neden bilmiyorum ama bir gün elimde sözlükle yanına gidip ona sözcüğü yanlış bildiğini gösterdim. Bana endişeli bir ifadeyle bakıp yutkundu ve teslim oldu ama o olaydan sonra beni sevmekten vazgeçti, ben de onu sevmekten vazgeçtim. Bize iyi kötü okumayı öğreten insandan nefret etmememiz gerekiyor. Ama ben ondan nefret ediyordum ya da daha ziyade onun benden nefret etmesinden nefret ediyordum.

Aksine, Morales öğretmen başından beri beni sevdi, hatta ben de ona, bir sabah beden eğitimi dersi için spor salonuna doğru yürürken komünist olmanın çok kötü bir şey olup olmadığını soracak kadar güvendim.

Neden bana bunu soruyorsun, dedi. Benim komünist olduğumu mu düşünüyorsun?

Hayır, dedim. Sizin komünist olmadığınıza eminim.

Peki sen komünist misin?

Ben bir çocuğum, dedim ona.

Ama belki baban komünist olsa sen de öyle olurdun.

Öyle düşünmüyorum, çünkü büyükbabam komünist ama babam değil.

Peki baban ne?

Babam hiçbir şey değil, diye yanıtladım kendimden emin bir şekilde.

Beni uzun süre süzdükten sonra, Bu konularda konuşman iyi bir şey değil, dedi. Sana söyleyebileceğim tek şey, bu konuları konuşmanın iyi olmadığı bir dönemde yaşadığımız. Ama bir gün bunları ve başka her şeyi konuşabileceğiz.

Diktatörlük sona erince, dedim, tıpkı kalktığım sözlüde cümlemleri tamamlar gibi.

Bana gülerek baktı, sevgiyle saçımı okşadı. Sahanın etrafında on tur koşarak başlıyoruz, diye bağırdı, ben de kafam karışmış halde Raúl'u düşünerek sahayı ağır ağır adımlamaya başladım.

Deprem yüzünden yitirdiğimiz günleri telafi ettiğimiz için ders saatleri çok uzundu. Eve ancak Raúl'dan yarım saat önce dönebiliyordum, bu nedenle casusluk çalışmalarım beyhude olma tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Kendimi vererek, daha yararlı bir şekilde maceraya atılıp işimi daha iyi yapmam gerektiğine karar verdim.

Bir gece duvardan atladım ve çalıların üzerine yuvarlandım. Fena düşmüştüm. Raúl hemen dışarı fırladı, çok korkmuştu. Beni görünce yardım etti ve bunu yapmamam gerektiğini ama durumu anladığını, hatta kendi suçu olduğunu söyledi. Kasatı kesildim, neden bahsettiğini anlamamıştım ama hemen arkasından bir tenis topuyla çıkageldi. Eğer senin olduğunu bilseydim ön taraftaki bahçeye atardım, dedi, ben de ona teşekkür ettim.

Bu olaydan kısa bir süre sonra net bir şekilde Raúl'un başka bir adamla konuştuğunu duydum. Sesler yakından geliyordu, benim odamın bitişiğindeki odada olmalıydılar. Bu odadan hiç ses gelmezdi ama ben yine de kulağımı bir bardağa dayayıp o odayı dinlemeyi alışkanlık haline getirmiştım. Ne konuştuklarını anlamam mümkün değildi. Ama az konuştuklarını fark etmiştim. Akıcı bir konuşma değildi. Birbirini çok iyi tanıyan ya da çok az tanıyan insanlar arasında geçen tarzda konuşmalardandı. Bir arada yaşamaya alışmış ya da birbirini hiç tanımayan insanlar.

Ertesi sabah saat beş buçukta uyandım ve ziyaretçinin orada kaldığından emin olana kadar sabırla bekledim. Raúl'un

Fiat 500'ü her zamanki saatte çalıştı. Tek başına gittiğinden emin olmak için palas pandıras pencereye tırmandım. Karnım ağrıyor numarası yaptım, böylece evde kalmama izin verdiler. Birkaç saat sesimi çıkarmadan dinledim, ta ki su borularının sesini hissedene kadar. Adam duşa girmiş olmalıydı. Kendimi tehlikeye atmaya karar verdim. Giyindim, topu Raúl'un evine doğru fırlattım ve birkaç kez zili çaldım ama adam kapıyı açmadı. Bir süre zili çalmadan bekledim. Dışarı çıktığını gördüm, Odin Sokağı'na yöneldi, ben de arkadan dolanıp karşısına çıkabilmek için Alaaddin'e fırladım. Onu durdurdum ve kaybolduğumu söyledim, eve dönmem için bana yardımcı olmasını rica ettim.

Adam bana can sıkıntısı içeren bir ifadeyle baktı ama eşlik etti. Eve vardığımızda geceyi Raúl'un evinde geçirdiğine dair bir imada bulunmadı. Teşekkür ettim, artık başka çarem kalmamıştı: Raúl'u tanıyıp tanımadığını sordum, o da bana Raúl'un kuzeni olduğunu, Puerto Montt'ta yaşadığını, Santiago'da halletmesi gereken bir iş dolayısıyla Raúl'un evinde kaldığını söyledi. Ben Raúl'un komşusuyum, dedim. Adam bana, Görüşürüz Raúl'un komşusu, dedi ve neredeyse koşarak, hızlıca uzaklaştı.

Claudia, bu tuhaf olayı anlattığımda, beni hayretler içinde bırakarak, Olabilir, dedi. Raúl'un Puerto Montt'ta bir kuzeni olması mümkün müydü? O zaman bu kuzen Claudia'nın da akrabası olmuyor muydu?

Claudia, Bizimki çok büyük bir aile, güneyde hiç tanımadığım amcalarım, dayılarım var, dedi. Sakin bir şekilde konuyu değiştirdi.

O birkaç ay içinde Raúl'un evine beş adam daha geldi ve Claudia her seferinde bu haberler karşısında tepkisiz kaldı. Ama evde bir kadının kaldığını söylediğimde verdiği tepki çok farklıydı, hatta her zamanki gibi bir gece değil, üst üste iki gece kalmıştı. Belki o da güneyden geliyordur, dedim. Olabilir, diye yanıtladı ama şaşırdığı, hatta sinirlendiği belliydi.

Belki aşna fişnesidir. Belki Raúl artık yalnız değildir, dedim. Anında, evet diye yanıtladı. Raúl bekâr, elbette ki aşna fişnesi olabilir.

Yine de bu muhtemel aşna fişneye dair elinden gelen bütün araştırmayı yapmanı istiyorum, diye rica etti.

Bana kalırsa ağlamamak için kendini zor tutmuştu. Ayağa kalkana kadar ona yakından baktım. Tapınağa girelim, dedi. Yüzünü serinletmek için şifalı su kâsesinde parmaklarını ıslattı. Mucize bekleyen insanların mum diktiği, kenarından, bitmek üzere olan mumların aktığı ya da üzerindeki mumların eriyip gittiği devasa şamdanlardan birinin yanında ayakta durduk. Claudia sanki hava soğukmuş gibi elini alevlerin üzerine

tuttu, balmumunu ovaladı ve bulaşık parmaklarıyla istavroz çıkarmaya çalışırken birtakım komik hareketler yaptı. İstavroz çıkarmayı bilmiyordu. Ona nasıl yapılacağını gösterdim.

İlk sıraya oturduk. Ben itaatkâr bir şekilde kilise mihrabına bakarken Claudia gözlerini köşelere dikmişti, Bakire Meryem'in etrafını saran küçük bayrakları birer birer inceliyordu. Bana o bayrakların neden orada olduğunu bilip bilmediğimi sordu. Bunlar Amerika kıtasının bütün bayrakları, dedim. Evet ama neden oradalar? Bilmiyorum, diye yanıtladım.

Elimi tuttu ve en güzel bayrağın Arjantin bayrağı olduğunu söyledi. Peki sence en güzeli hangisi, diye sordu, az kalsın ABD'ninki diyecektim ama neyse ki çenemi tuttum, çünkü hemen arkasından ABD bayrağının en çirkini olduğunu, onu kesinlikle korkunç bulduğunu söyledi, ben de ona katıldığımı söyledim, ABD'nin bayrağı hakikaten iğrençti.

Haftalar boyu o kadın dönsün diye bekledim ama şansım yaver gitmedi. Nihayet bir cumartesi sabahı ortaya çıktı. Aslında bir kız çocuğuydu. Aşağı yukarı on sekiz yaşında olduğunu hesapladım. Raúl'un kız arkadaşı olması zordu

Raúl'la ne konuştuklarını duymak için saatlerimi harcadım ama ne olduğunu seçemediğim birkaç cümle dışında bir şey konuşmuyorlardı. Kalacağını düşündüm ama aynı akşamüstü gitti. Saçma bir şekilde, kırmızı bir şapkayla kendimi gizleyerek onu takip ettim. Kadın durağa doğru hızlı adımlarla yürüyordu, yanına varınca konuşmak istedim ama sesim çıkmadı.

Minibüs önümüzde durdu, birkaç saniye içinde binip binmeyeceğime karar vermem gerekiyordu. Minibüsle tek başına seyahat etmişliğim vardı ama sadece kısa mesafede, on dakikalık okul yolunda. Minibüse bindim ve hemen arkasındaki koltuğa yapışmış şekilde upuzun bir yol gittim, bir buçuk saatlik gözüpek bir yolculuk oldu.

Daha önce evden hiç bu kadar uzaklaşmamıştım, şehrin üzerimde bıraktığı intiba o kadar güçlüydü ki, o günden beri arada bir yeniden canlanır: çoğunlukla boş, gösterişsiz meydanlarıyla, sanki sadece meçhul kimliklerinden aldıkları güçle hareket edebilirlermiş gibi, bir tür yitik coşku içinde gözlerini yere dikmiş, dar kaldırımlarda yürüyen insanlarıyla, biçimi olmayan, açık ama aynı zamanda kapalı bir yer.

Gece, giderek daha büyük bir dikkatle izlediğim o yasaklı ensenin üzerine çöküyordu, sanki gözlerimi dikersem bu kaçamaktan yırtacaktım, sanki o görüntüye yoğunlaşmak beni

koruyacaktı. Ben bu düşüncelere dalmışken minibüs dolmaya başladı, hatta bir kadın oturduğum koltuğu gözüne kestirmişti, bana bakıp duruyordu ama yerimi kaybetmeyi göze alamazdım. Zihinsel özürlü bir çocuğun mimiklerini ya da zihinsel özürlü bir çocuğun mimikleri olduğunu düşündüğüm hareketleri taklit etmeye karar verdim, bir hayal dünyasının içinde tamamen kaybolmuş, kendinden geçmiş, önüne bakıp duran bir çocuk.

Raúl'un muhtemel sevgilisi birden minibüsten indi, az kalsın ona yetişemiyordum. Zorluklar içinde dirsek gücüyle kapıya vardım. Beni bekledi ve inmeme yardım etti. Zihinsel özürlü bir çocuk gibi hareket etmeyi sürdürdüm ama o benim zihinsel özürlü bir çocuk değil, Raúl'un komşusu olduğumu, onu takip ettiğimi, hatta bütün akşamüstü boyunca onun peşinde dolaşmaya niyetli bir halim olduğunu gayet iyi biliyordu. Bana nedense kınayan gözlerle değil de sonsuz bir sükûnetle bakıyordu.

Gözüme büyük ve eski görünen sokakların dolambacında manasız bir ihtiyatla maceraya atılmıştım. Arada bir arkasını dönüyor, bana gülümsüyor ve adımlarını sıklaştırıyordu, sanki ciddi bir meseleyle uğraşmıyor da bir oyun oynuyormuşuz gibi. Birden, çok hızlandı ve koşarak uzaklaştı, az kalsın onu kaybediyordum ama uzakta depo gibi bir yere girdiğini gördüm. Bir ağaca tırmandım ve birkaç dakika boyunca dışarı çıkmasını ve gittiğini düşünmesini bekledim. Sonunda evi olduğunu tahmin ettiğim yere kadar sadece yarım blokluk bir yol yürüdü. İçeri girmesini bekledim ve yaklaştım. Parmaklıklar yeşildi, bina cephesiyse mavi, dikkatimi çekmişti, çünkü daha önce hiç böyle bir renk kombinasyonu görmemiştim. Adresi defterime yazdım, bu kadar net bir bilgi elde etmiş olduğum için çok mutluydum.

Geri dönmek için minibüse bineceğim sokağı yeniden bul-

mam çok zor oldu. Ama sokağın adını gayet iyi hatırlıyordum: Tobalaba. Eve gece birde döndüm, o kadar korkmuştum ki bir mazeret uyduracak gücüm bile kalmamıştı. Annemle babam jandarmaya gitmişti, olay komşular arasında da duyulmuştu. Sonunda bir meydanda uyuyakaldığımı ve biraz önce uyandığımı söyledim. Bana inandılar, hatta sonrasında uyku sorunu-ma çare bulması için bir doktora gitmem gerekti.

Keşiflerimden aldığım cesaretle perşembe günkü buluşma-ya Claudia'ya Raúl'un muhtemel sevgilisine dair bildiğim her şeyi anlatmaya son derece kararlı bir şekilde gittim.

Ama olaylar farklı yönde gelişti. Claudia buluşmaya geç geldi, ayrıca yanında biri vardı. Sevimli bir hareketle beni Esteban'la tanıştırdı, uzun sarı saçlı bir tipti. Ona güvenebileceğimi, her şeyi bildiğini söyledi. Bir an çok rahatsız oldum, oğlana onun aşna fişnesi mi, kuzeni mi, neyin nesi olduğunu sormaya yeltenmedim bile. Her halinden belliydi, on yedi on sekiz yaşında vardı: Claudia'dan biraz büyüktü, bendense çok daha büyüktü.

Esteban, süpermarketten üç ekmek ve bir çeyreklik mortadella salamı aldı. Tapınağa gitmedik. Meydanda kalıp yemek yedik. Tipitip az konuşuyordu ama o akşamüstü ben çok daha az konuştum. Araştırmamın sonuçlarını Claudia'ya anlatmadım, belki de intikam alıyordum, çünkü bu başıma gelene hazır değildim, birisi kalkıp da Claudia'yla yaptığımız işe nasıl burnunu sokardı, Claudia'nın bu sırrı paylaşmaya hakkı var mıydı?

Tıpkı, olduğum gibi, yani bir çocuk gibi davrandım ve öbür buluşmalara gitmedim. Yapmam gerekenin bu olduğunu düşündüm: Claudia'yı unutmak. Ama birkaç hafta sonra birden Claudia'dan bir mektup aldım. Benimle acilen buluşmak istiyordu, herhangi bir saatte onu görmeye gitmemi istiyordu, annesinin evde olup olmaması önem taşıyordu.

Saat neredeyse gece dokuzdu. Kapıyı Magali açtı ve ismimi sordu ama zaten bildiği belliydi. Claudia beni coşkuyla karşıladı ve annesine Raúl'un komşusu olduğumu söyledi ve annesi abartılı hareketlerle ne kadar memnun olduğunu ifade etti.

Ne kadar da büyümüşsün, tanıyamadım, dedi. Bu konuşmaları kesinlikle önceden prova etmişlerdi, kadının bana sorduğu sorular da gayet açık şekilde önceden çalışılmıştı. İçinde bulunduğum durum nedeniyle yarı sersemlemiş bir halde ona hâlâ İngilizce öğretmeni olup olmadığını sordum, evet diye yanıtladı gülümseyerek, İngilizce öğretmeni olmaktan akşamdan sabaha vazgeçilemeyeceğini söyledi.

Claudia'dan, bana olanları anlatmasını rica ettim: ne değişmişti de benim buradaki varlığım doğal bir hal almıştı. Aslında işler biraz değişiyor, dedi: olaylar yavaş yavaş değişiyor. Bundan böyle Raúl'u izlemen gerekmiyor, istediğin zaman beni görmeye gelebilirsin ama artık bana hiçbir bilgi vermene gerek yok, diye ısrar etti, benim de derin bir kafa karışıklığını hazmederek eve dönmekten başka çarem kalmadı.

Onu görmeye bir iki kez daha gittim ama Esteban'la yeniden karşılaştık. Claudia'nın aşna fişnesi olup olmadığını hiç öğrenemedim ama her halükârda ondan nefret ediyordum. Böylece Claudia'ya gitmekten vazgeçtim ve günler rüzgâr gibi geçti. Aylar ya da belki bir yıl boyunca Claudia aklıma gelmedi. Ta ki bir sabah Raúl'u beyaz bir kamyonete düzinelerce koli yüklerken görene dek.

Her şey çok hızlı olmuştu. Yaklaşıp nereye gittiğini sordum, cevap vermedi: beni boş gözlerle ve kaçamak bir bakışla süzdü. Koşarak Claudia'nın evine gittim. Ona haber vermek istiyordum, ayrıca koşarken ondan özür dilemek istediğimi de fark ettim. Ama Claudia artık orada oturmuyordu. Birkaç gün önce gittiler, dedi bir komşuları. Nereye gittiklerini bilmiyorum, nereden bileceğim, dedi. Herhalde başka bir mahalleye

II

Ana Baba Edebiyatı

Roman yavaş yavaş ilerliyor. Sanki varmış ya da bir zamanlar var olmuş gibi Claudia'yı düşünüyorum. İlk başta adından bile emin değildim. Ama benim kuşağımdaki kadınların yüzde doksanı bu ismi taşıyor. Adının böyle olması yerinde. Kulağa bıktırıcı da gelmiyor. Claudia.

Kahramanlarımın soyadlarının olmaması çok hoşuma gidiyor. Ferahlatıcı bir durum.

Günün birinde bu eve sığmayacağım. Evi yeniden döşemek, kitapları düzenlemek, mobilyaların yerini değiştirmek, bahçeyi biraz düzeltmek isterdim. Hiçbirini beceremedim. Ama şimdilik birkaç parmak mezcâl'le idare ediyorum.

Akşamüstü uzun zamandan sonra ikinci kez Eme'yle konuştum. Birbirimize ortak arkadaşlarımızı sorduk, ardından, yolları ayırmamızın üstünden bir yıldan fazla zaman geçtikten sonra, kendimize ayırdığımız ya da istemeden bıraktığımız kitaplardan bahsettik. Kayıp listesinin üzerinden bu kadar medeni bir şekilde geçmek bana acı verdi, ama sonunda ondan Hebe Uhart'ın ve Josefina Vicens'in çok özlediğim kitaplarını geri vermesini isteyecek cesareti kendimde buldum. Onları okudum, dedi. Bir saniyeliğine yalan söylediğini düşündüm, hem de bu tip konularda hiç yalan söylememiş, aslında hiçbir konuda yalan söylememiş olmasına rağmen. Sorunumuz tam da buydu, birbirimize hiç yalan söylememiştik. Hep dü-

rüst kalma arzusu yüzünden ilişkiyi yürütememiştik.

Sonra bana yaşadığı evi anlattı – aslında buraya yirmi blok mesafede, iki arkadaşıyla paylaştığı bir konak. Onları tanımazsın, dedi, aslında gerçek arkadaşlarım değiller ama iyi bir ekibiz: neşeyle hayal kırıklıkları hakkında konuşan otuzluk kadınlar. Onu görmeye gidebileceğimi, ihtiyacı olan kitapları da ona götürebileceğimi söyledim. Hayır diye cevap verdi. Ben gelmeyi tercih ederim, Noel'den sonra herhangi bir gün olur. Bir çay yaparsın, sohbet ederiz, dedi.

Ayrıralı beri, diye ekledi birden, kendini zorlayarak ya da doğal bir ses tonu bulmaya çalışarak – ayrıralı beri iki adamla yattım. Ben kimseyle birlikte olmadım, diye cevap verdim şaka yollu. O zaman sen değişmemişsin, dedi gülerek. Gerçi iki kadınla birlikte oldum, dedim. Aslında sadece bir kadınla birlikte olmuştum. Ona yalan söyledim, belki de berabere kalalım diye. Yine de oyunu sürdüremedim. Seni başka biriyle düşünmenin fikri bile dayanılmaz geliyor, dedim, sonrasındaki sessizliği doldurmak ikimiz için de zor oldu.

Gittiği günü hatırlıyorum. Evden ayrılanın erkek olması beklenir. O bir yandan ağlayıp öbür yandan eşyalarını toplarken yapabildiğim tek şey ona şu saçma lafı etmek olmuştu: Evden ayrılanın erkek olması beklenir. Aslında bu mekânın hâlâ ona ait olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle burada yaşamak zoruma gidiyor.

Onunla tekrar konuşmak güzeldi, hatta belki de gerekliydi. Ona yeni romandan söz ettim. İlk başta kendimden emin bir şekilde ilerlediğimi ama daha sonra ritmi ya da hassasiyetimi kaybettiğimi söyledim. Neden oturup tek bir seferde yazmıyorsun, diye öneride bulundu, sanki beni tanımıyormuş gibi, sanki yazıyla uğraştığım o uzun gecelerde yanımda değilmiş gibi. Bilmiyorum, diye cevap verdim. Gerçekten de bilmiyorum.

Aslında şimdi düşünüyorum da Eme, biraz da sarhoşum,

aslında bir ses bekliyorum. Kendi sesim olmayan bir ses. Eski, romanesk, sağlam bir ses.

Ya da belki kitapla uğraşmak hoşuma gidiyor. Yazmış olmaktansa yazıyor olmayı tercih ediyorum. Orada kalmayı, o zaman içinde yaşamayı, o yıllarda var olmayı, muğlak görüntüleri uzun uzun takip etmeyi ve özenle gözden geçirmeyi tercih ediyorum. Onlara kötü gözle bakmak ama bakmak. Orada kalmak, izleyerek.

Beklendiği üzere bütün günü Eme'yi düşünerek geçirdim. Onun sayesinde bu romanın hikâyesini buldum. Beş yıl önce olmalı, bu evde yaşamaya yeni başlamıştık. Konuşuyorduk, günün ortasında hâlâ yataktaydık, çocukluk anılarından bahsediyorduk, her şeyi bilmek isteyen, ötekinin de aynı şeyi yapması için hafızasında değiştokuş etmek üzere anılar arayan sevgililer gibi: kendilerini tahakkümün, teslimiyetin yanılığında bulmak için.

Yedi sekiz yaşlarındayken öbür kızlarla bahçede saklambaç oynuyormuş. Geç olmuş, eve girme vakti gelmiş, büyükler onları çağırmış, kızlar şimdi geliyoruz demiş – olayın cılkı çıkmış, kızları çağıran sesler gittikçe güçlenmiş ama onlar gülüşmeye ve oyun oynamaya devam etmiş.

Birden bir süredir kimsenin seslenmediğini ve gecenin iyice bastırıldığını fark etmişler. Onlara bir ders vermek için büyüklerin uzaktan izlediklerini düşünmüşler, şimdi de büyükler saklambaç oynuyormuş. Ama hayır. Eme eve girdiğinde babasının arkadaşlarının ağladığını görmüş, annesiye koltuğa yapışmış şekilde belirsiz bir yere bakıyormuş. Radyodan haberleri dinliyorlarmış. Bir baskından bahsediliyormuş. Ölülerden, daha da fazla ölüden bahsediliyormuş.

Hep böyle oluyordu, demişti Eme o sefer, beş yıl önce. Biz çocuklar birden o kadar da önemli olmadığımızı anlıyorduk. Çünkü bizim ne bilebileceğimiz ne de anlayabileceğimiz çok derin ve ciddi konular vardı.

O zaman roman anne babaların romanı, diye düşündüm, şimdi de öyle düşünüyorum. Buna inanarak, romanın anne babaların olduğuna inanarak büyüdük. Onlara lanet okuyarak ama aynı zamanda o alacakaranlığa sığınıp teselli bularak. Büyükler öldürürken ya da ölürken biz bir köşede resim yapıyorduk. Ülke paramparça olurken biz konuşmayı, yürümeyi, peçeteleri katlayarak kayık ve uçak yapmayı öğreniyorduk. Roman örülürken biz yok olmak için saklambaç oynuyorduk.

Sabahı, yazmak yerine bira içip *Madam Bovary* okuyarak geçirdim. Şimdi son yıllarda yaptığım en iyi şeyin sürüsüne bereket bira içmek ve bazı kitapları kendimi adayarak, tuhaf bir sadakatle, sanki içlerinde bana ait bir can, kadere dair bir iz varmışçasına yeniden okumak olduğunu düşünüyorum. Günün geri kalanı ağır ağır okuyarak, gözümdeki kaşıntıya asla çare bulamadan saatler boyu yatakta uzanarak geçti; gecenin gelişini beklemek için mükemmel bahaneler. Bütün beklentim bu, daha fazlası değil: gecenin bir an evvel gelmesi.

Öğretmenin tahtaya dönüp *sınav, haftaya, cuma, Madam, Bovary, Gustave, Flaubert, Fransızca* sözlerini yazdığı akşamüstünü hâlâ hatırlıyorum. Her harfle birlikte sessizlik büyüyordu ve sonunda sadece tebeşirin acıklı viyaklaması duyulur olmuştu.

O zamana kadar uzun romanlar okumuştuk, hatta neredeyse *Madam Bovary* kadar uzunlarını bile okumuştuk ama bu kadar kısa süre içinde o romanı okuyup bitirmemiz imkânsızdı: dört yüz sayfalık bir romanla mücadele etmek için bir haftadan

daha az bir zamanımız vardı. Yine de bu tür sürprizlere alışmaya başlamıştık: ortaokula yeni geçmiştik, on bir on iki yaşlarındaydık ve gelecekte bütün kitapların uzun olacağını biliyorduk.

O öğretmenlerin bizi coşturmayı değil, caydırmayı, bizi kitaplardan sonsuza dek uzaklaştırmayı istediğine eminim. Okuma zevki üzerine konuşmak için nefes tüketmiyorlardı, belki de bu zevki kaybettiklerinden ya da gerçekte hiçbir zaman böyle bir hisse sahip olmadıklarından. İyi öğretmenler olduklarına inanılıyordu ama o zamanlarda iyi olmak için ders kitaplarında yazanlardan biraz fazlasını bilmek yeterliydi.

Zamanla kuşaktan kuşağa aktarılan hileleri öğrendik. Bize sahtekârlığı öğretiyorlardı, biz de çabucak kapıyorduk. Bütün sınavlarda sadece yardımcı rollere dair soruların çıktığı, karakter analiziyle ilgili bir bölüm oluyordu: karakterin önemi azaldıkça sınavda çıkma ihtimali artıyordu, bu yüzden kaderimize boyun eğerek ve isabetli bir atış yapacak olmanın sevinciyle isimleri ezberliyorduk. Ayak işlerine bakan topal gencin adının Hippolyte, beslemenin adının Felicite ve Emma'nın kızının adınınsa Berta Bovary olduğunu bilmek önemliydi.

Bu tavrın belli bir güzelliği vardı, çünkü biz o zamanlar tam da öyleydik, yardımcı rollerdeydik, bez çantalarını güçlükle dengeleyerek şehri boydan boya geçen yüzlerce çocuk. Mahalledeki komşular ağırlığı kontrol edip her defasında aynı espriyi yapıyordu: Sanki taş taşıyorsun. Santiago'nun merkezi bizi göz yaşartıcı bombalarla karşılıyordu ama bizim çantalarımızda taş yoktu, Baldor ya da Villee ya da Flaubert tuğlalarımız vardı.

Madam Bovary evde bulunan birkaç romandan biriydi, böylece aynı gece okumaya başladım ama betimlemelere katlanamıyordum. Flaubert'in nesri sadece uyuklamama neden oluyordu. Babamdan öğrendiğim acil durum planını uygulamam gerekti: ilk iki sayfayı ve sondaki iki sayfayı okuyup romanın başını ve sonunu öğrendikten sonra ara vermeden okumaya

devam etmek. Bitiremeyecek olsan bile en azından katilin kim olduğunu bilirsin, derdi babam, herhalde sadece bir katilin bulunduğu kitapları okumuştun.

Böylece *Madam Bovary*'ye dair öğrendiğim ilk şey, giriş bölümündeki utangaç ve uzun çocuğun sonunda öleceği ve *Madam Bovary*'nin kızının pamuk fabrikasında işçi olacağıydı. Emma'nın intiharını zaten biliyordum, çünkü kimi anne babalar intihar konusunun on iki yaşındaki çocuklar için fazla ağır olduğunu öne sürmüştü, öğretmense hayır diye cevaplayıp borçları yüzünden peşine düşülen bir kadının intiharının güncel bir konu olduğunu, on iki yaşındaki çocuklar tarafından mükemmelen anlaşılabileceğini söylemişti

Fazla okuyamadım. Sıra arkadaşımın çıkardığı özetlerden biraz çalıştım ve sınavdan bir gün önce Maipú'daki videocuda kitabın filmini buldum. Annem filmi seyretmemi engellemeye çalıştı, yaşıma uygun olmadığını düşünüyordu, ben de öyle düşünüyordum ya da daha ziyade öyle bir beklenti içindeydim, çünkü *Madam Bovary* bana porno gibi geliyordu, Fransızca bana tamamen pornoyu çağırıyordu.

Film bu anlamda bir hayal kırıklığı oldu ama iki kez seyrettim ve teksir kâğıtlarını boydan boyda doldurdum. Ala ala 3,6 aldım ve haliyle bir süre *Madam Bovary*'yi o 3,6'yla ve öğretmenin kırık notun yanına, ünlem işaretiyle yazdığı filmin yönetmeninin adıyla bağdaştırdım: Vincente Minnelli!

Şimdi romanda Berta'yı arıyorum. Sadece ikinci kısmın beşinci bölümünde Emma'nın Berta'ya yadırgayarak bakıp, "Bu çocuk ne kadar da çirkin," diye düşündüğünü hatırlıyorum. Ve Berta'nın, babası Charles'ın şaka yaptığını zannettiği korkunç ölüm sahnesi: "Ona şaka yaptığını zannederek babasını şöyle bir dürtükleddi. Bovary yere düştü. Ölmüştü.

Berta'yı, annesinin yatakta nekahet döneminde olduğu sı-

rada avluyu kolaçan ederken hayal etmek hoşuma gidiyor – Emma odasından bir atlı arabanın sesini duyuyor ve çoktan boşalmış sokağa bakmak için zorlukla pencereye yanaşiyor.

Berta'yı, okumayı sökerken hayal etmeyi seviyorum. Ona okumayı öğretmeyi ilk deneyen Emma oluyor. Yaşadığı büyük hayal kırıklığının ardından hayata tutunmaya ve kendini hayır işlerine adanmış bir kadın olmaya karar vermiş. Berta henüz çok küçük ve haliyle dersleri anlamıyor. Ama o günler ya da haftalar ya da aylar boyunca annesi dünyanın bütün sabrını kendinde toplamış: kızına okumayı öğretiyor, yoksullar için kıyafet tamir ediyor ve hatta din kitapları okuyor.

Bir süre sonra Charles, Berta'yı bir gezintiye çıkarıyor ve bir tıp kitabıyla ona okumayı öğretmeye çalışıyor. Ama çocuğun çalışma alışkanlığı yok, bu nedenle yüzünü döküp ağlamaya başlıyor

Charles'ın Berta'nın geleceğini düşündüğü bir bölüm var, onu, on beş yaşında ve yazın başında büyük bir hasır şapkayla gezinirken, annesi kadar güzel hayal ederek elbette büyük bir yanılgıya düşüyor. Charles, uzaktan bakınca kardeş gibiler, diye düşünüyor, mutlu mesut.

Eme nihayet geldi. Bana Noel hediyesi olarak içinde yüz İngilizce sözcük bulunan bir kutu mıknaş verdi. İlk cümleyi birlikte kurduk, aslında iyi denk düştü:

only love & noise*

Bana son çizimlerini gösterdi ama nedense ona kitabımın ilk sayfalarını okuma teklifimi reddetti. Bana yeni, herhangi bir

* (İng.) Sadece aşk & gürültü. (ç.n.)

anlam çıkaramadığım bir yüz ifadesiyle baktı.

Çok etkileyici, âşık olunan bir insanın yüzü, birlikte yaşadığımız, tanıdığımız inandığımız birinin yüzü, belki de yıllar boyunca çok kısa mesafeden baktığımız, tarif edebileceğimiz tek yüz – o yüzün bile birden beklenmedik şekilde yeni ifadeler takınabileceğini bilmek güzel ama bir taraftan da korkunç. Daha önce hiç görmediğimiz ifadeler. Belki de bir daha hiç görmeyeceğimiz ifadeler.

O zamanlar ağaçların ya da kuşların isimlerini bilmiyorduk. Lüzumu yoktu. Az sözcükle yaşıyorduk ve bütün sorulara aynı cevabı verebiliyorduk: Bilmiyorum. Bunun cahillik olduğunu düşünmüyorduk. Buna dürüstlük diyorduk. Daha sonra ufak ufak ayrıntıları öğrendik. Ağaçların, kuşların, nehirlerin isimlerini. Ve herhangi bir cümlemin sessizlikten daha iyi olduğuna karar verdik.

Ama ben nostaljiye karşıyım.

Hayır, gerçek değil. Nostaljiye karşı olmayı isterdim. Ne yana baksanız geçmişte verdiği sözleri yineleyen birilerini görürsünüz. Aslında hiçbir zaman sevmediğimiz şarkıları hatırlarız, ilk sevgililerimizle, pek de hoşlanmadığımız sınıf arkadaşlarımızla tekrar görüşürüz, vaktiyle reddettiğimiz insanları kollarımızı iki yana açarak selamlarız.

Bir zamanlar hissettiklerimizi, istediklerimizi bu kadar kolay unutmamız beni hayrete düşürüyor. Şimdi başka bir şeyi arzuladığımızı ya da hissettiğimizi dışavurabilme çabukluğumuz da. Ama öte yandan aynı fıkralara gülmek istiyoruz. Yeniden alacakaranlığın kutsadığı çocuklar olmayı istiyoruz, öyle olduğumuza inanıyoruz.

Romanda bu tuzağa düştüm. Dün, aradan neredeyse yirmi

yıl geçtikten sonraki yeniden karşılaşma sahnesini yazdım. Sonuç hoşuma gitti ama bazen karakterlerin tekrar görüşmemesi gerektiğine inanırım. Birçok kez birbirlerinin yanından geçip gitmeleri, aynı sokaklarda yürümeleri, hatta tezgâhın iki yanında birbirlerini tanımadan konuşmaları gerektiğine.

Aradan yirmi yıl geçtikten sonra birini gerçekten hatırlayabilir miyiz? Şimdi ansızın çakan bir şimşekten, hayal meyal bir yüzün kaçınılmaz şekilde olgunlaşmış hatlarından yola çıkarak mı hatırlıyoruz? Akşamüstünü bunun üzerine düşünerek, bunu saptamaya çalışarak geçirdim.

Bence karşılaşmamaları çok güzel. Bugüne kadar yalın biçimde birbirinden epey farklı hayatlarına devam etmeleri, hayatlarının birbirine ufak ufak yakınlaşması: birleşmeyen iki paralel çizgi. Ama bu romanı başka birisi daha yazmalı. Okumayı çok isterdim. Çünkü benim yazmayı istediğim romanda karşılaşıyorlar. Karşılaşmaları benim için gerekli.

Birbirlerine âşık oluyorlar mı? Bu bir aşk hikâyesi mi?

Eme soruyor, bense sadece gülüyorum. Öğleden sonra geldi, birkaç bardak çay içtik ve The Kinks'in bir albümünü baştan sona dinledik. Taslağın birkaç sayfasını okumama izin vermesini istedim ama yine reddetti. Daha sonra okusam, dedi. Yazdıklarım seninle ilgili, başkarakter sana çok benziyor, dedim korkusuzca. Gülerek cevap verdi, son derece haklıydı: Daha sonra okumayı tercih ederim. Ama yeniden yazmaya başlaman beni çok mutlu etti, diye ekledi. Yazarkenki halin hoşuma gidiyor. Yazmak sana iyi geliyor, seni koruyor.

Beni neden koruyor?

Sözcükler seni koruyor. Cümle arıyorsun, sözcük arıyorsun, bu müthiş bir şey, dedi.

Ardından hikâyeye dair daha fazla ayrıntı öğrenmek istedi. Çok az anlattım, en azını. Claudia hakkında konuşmaya başlayınca ismi konusunda yeniden tereddüte düştüm.

Sonra bana şakayla karışık, karakterlerin hayatlarının geri kalanını birlikte geçirip geçirmediklerini sordu. Duyduğum rahatsızlık belirtisini gizleyemedim. Hayır diye yanıtladım: ama büyüyünce tekrar görüşüyorlar ve birkaç haftalığına ya da belki birkaç aylığına takılıyorlar ama asla birlikte yaşamıyorlar. Ona böyle olamayacağını, hiçbir zaman böyle olmadığını söyledim – İyi romanlarda asla böyle olmaz ama kötü romanlarda her şey mümkündür, dedi Eme sinirli ve çapkın bir edayla saçlarını toplayarak.

Aralanmış dudaklarını, yanaklarını ve kısa kirpiklerini seyrettim. Derin bir düşünceye dalmış gibiydi. Sonra da gitti. Henüz gitmesini istemiyordum. Ama gitti. Tedbiri elden bırakmıyor. Bence haklı. Bence de şimdilik yeniden birlikte yaşamaya başlamamız iyi olmaz. Zamana ihtiyacımız var.

Ardından, yazmaya devam etmeye çalıştım. Nasıl ilerleyeceğimi pek bilmiyorum. Masumiyetten ya da günahtan bahsetmek istemiyorum, sadece birtakım köşeleri, bir zamanlar bulunduğumuz köşeleri aydınlatmak istiyorum. Ama bunun üstesinden gelebileceğime emin değilim. Kendimi, anlattığım hikâyeye çok yakın hissediyorum. Bazı anıları istismar ettim, hafızamı yağmaladım ve ayrıca bir taraftan da uydurma işini abarttım. Yine başa döndüm, tıpkı çaresizce ekrana bakan bir yazarın karikatürü gibiyim.

O olmadan yazmanın benim için ne kadar zor olduğunu Eme'ye söylemedim. Geç vakitlerde bir paragrafı ya da bir cümleyi okumak için yanına gittiğim zamanlarda yüzünden uyku akan halini hatırlıyorum. Dinlerdi ve onaylardı, hatta bazen net bir fikir belirtirdi: bu böyle olmazdı, bu karakter o sözlerle cevap vermezdi. Böylesi değerli ve gerekli gözlemler.

Artık yine onunla yazacağım, galiba. Mutluyum.

Dün gece saatlerce yürüdüm. Yeni bir sokakta kaybolmak istiyor gibiydim. Mutluluk içinde tamamen kaybolmak. Ama kaybolamadığımız, kaybolmayı beceremediğimiz anlar vardır. Her ne kadar sürekli yanlış yönlere sapsak da. Bütün kerterizleri kaybetsek de. Geç olsa da ve yola devam ederken söken şafağın ağırlığını hissetsek de. Ne kadar uğraşsak da kaybolmayı beceremediğimiz, kaybolamadığımız anlar vardır. Ve belki de kaybolabildiğimiz zamana özlem duyarız. Bütün sokakların yeni olduğu zamana.

Birkaç gündür aklıma Maipú manzarası geliyor, bitişik nizam evlerden, ateş tuğlalarından, marleylerden oluşan o dünyanın görüntüsünü, uzun yıllardır yaşadığım eski sokaklarınkiyle karşılaştırıyorum, bu evler birbirilerinden ne kadar farklı – kiremitler, parkeler, bana ait olmayan ama yine de aşinalıkla arşınladığım bu soylu sokakların görünümü. İnsanların, gerçek yörelerin, kaybedilen ve kazanılan savaşların isimlerinin verildiği sokaklar, yoksa uydurma geçitler, içinde birden büyü-yüverdiğimiz o yalan dünya değil.

Bu sabah Intercomunal Parkı'ndaki banklardan birinde kitap okuyan bir kadın gördüm. Yüzünü görmek için karşısına oturdum ama imkânsızdı. Kitap, bakışını içine çekiyordu, bazı anlarda onun da durumun farkında olduğunu düşündüm. Kitabı bu şekilde –dirsekleri hayali bir masaya dayanmış, her iki eliyle birden tam göz hizasında– tutarak saklanıyordu.

Beyaz alnını ve sarımtırak saçlarını gördüm ama gözlerini

hiç göremedim. Kitap peçesi, nadide maskesiydi.

Uzun parmakları kitabı tıpkı ince ve sağlıklı dallar gibi tutuyordu. Bir an ona o kadar yaklaştım ki, biraz önce yenmiş gibi duran bakımsız tırnaklarını bile gördüm.

Varlığını hissettiğine eminim ama kitabını indirmede. Gözlerini birinin gözlerine dikmişçesine kitabı tutmaya devam etti.

Okumak yüzünü kapamaktır, diye düşündüm.

Okumak yüzünü kapamaktır. Yazmaksa yüzünü göstermek.

Bugün Patricio Guzmán'ın belgeseli *Şili Savaşı'nı* gördüm. Sadece birkaç yerini biliyordum, en çok da bir keresinde, demokrasiye geçtikten sonra okulda gösterdikleri ikinci bölümden parçaları. Öğrenci Merkezi başkanının sahneler üzerine konuştuğunu ve iki dakikada bir filmi durdurup bu görüntüleri izlemenin çarpım tablosunu öğrenmekten daha önemli olduğunu söylediğini hatırlıyorum.

Elbette müdürün bize ne söylemek istediğini anlıyorduk ama yine de bu örnek bize tuhaf geliyordu, çünkü eğer o okulda kaldıysak bunun yegâne sebebi, uzun yıllardır çarpım tablosunu ezberlemiyor olmamızdı. Oditoryumun arka sıralarından birisi araya girerek bu görüntüleri izlemenin ondalık sayılarda bölme işleminden daha önemli olup olmadığını sordu, hemen ardından başka biri periyodik tabloyu ezberlemek yerine bu kadar önemli olan bu görüntüleri defalarca izleyebileceğimizi söyledi. Ama hiç kimse gülmedi. Müdür cevap vermek istemedi ama bize acı ve alay karışımı bir ifadeyle baktı. Sonra da bir temsilci sözü alıp şöyle dedi: Üzerine espri yapılamayacak konular vardır. Eğer bunu anladıysanız, salonda kalabilirsiniz.

Şili Savaşı'nın Maipú tarlalarında geçen uzun kısmını hatırlamıyorum ya da daha önce görmemiştim. İşçi ve köylüler toprakları koruyor ve Salvador Allende hükümetinin bir temsilcisiyle sert bir şekilde tartışıyorlar. Bu toprakların Alaaddin Geçidi civarlarında olmasının kuvvetle muhtemel olduğunu düşündüm. Daha sonraları, bizlerin, Pinochet'nin Şili'sinin tarihi olmayan yeni ailelerinin yaşadığı, fantastik isimler alan mahallelerinin ortaya çıktığı topraklar.

Demokrasi geri gelince okul çok değişmişti O zamanlar on üç yaşını yeni bitirmiştım ve geç de olsa okul arkadaşlarımı tanımaya başlamıştım: katledilen, işkence gören, kaybedilen insanların çocukları Ve cellatların çocukları. Zengin, yoksul, iyi, kötü çocuklar. İyi zenginler, kötü zenginler, iyi yoksullar, kötü yoksullar. Bunu böyle anlatmak çok saçma ama olup biten hakkında aşağı yukarı böyle düşündüğümü hatırlıyorum. Benimse ne zengin, ne yoksul, ne iyi ne de kötü olduğumu gurur duymadan ya da kendime acımadan düşündüğümü hatırlıyorum. Ama böyle olmak zordu: ne iyi ne de kötü. Bana öyle geliyor ki bu aslında kötü olmaktı.

On altı yaşını sürdüğüm orta üç günlerinden aslında pek de sevmediğim tarih öğretmenimi hatırlıyorum. Bir sabah polisten kaçan üç hırsız, okulun otoparkına sığınmıştı, jandarmalar peşlerindeydi ve havaya birkaç el ateş ettiler. Korkmuştuk, kendimizi yere attık, ama tehlike geçtikten sonra öğretmenimizin masanın altında ellerini kulaklarına götürmüş, gözleri sımsıkı kapalı ağladığını görünce çok şaşırdık. Ona su getirdik ve içirmeye çalıştık ama sonunda suyu yüzüne çarpmamız gerektili. Biz ona askerlerin geri gelmediğini, ateş edenin onlar olmadığını anlatırken yavaş yavaş kendine gelmeyi becerdi. Derse

dönebilirdik – Burada olmak istemiyorum, hiçbir zaman burada olmak istemedim, diye bağırdı öğretmen. Ardından ortalığı mutlak, dayanışmacı bir sessizlik kapladı. Güzel ve ferahlatıcı bir sessizlik.

Birkaç gün sonra bir parkta öğretmenimle karşılaştım. Nasıl olduğunu sordum, nazik davranışım için teşekkür etti. Ne yaşadığımı bildiğin anlaşıyor, dedi, dayanışmacı bir edayla. Elbette ki biliyordum, hepimiz biliyorduk; işkence görmüştü, ayrıca kuzeni kayıp tutuklular arasındaydı. Ben bu demokrasiye inanmıyorum, dedi, Şili bir savaş meydanı ve öyle kalmaya devam edecek. Bana militan olup olmadığını sordu, hayır dedim. Ailemi sordu, diktatörlük döneminde arada kaldıklarını söyledim. Öğretmen bana merakla ya da küçümsemeyle baktı – bana merakla baktı ama aynı zamanda bakışındaki aşağılamayı da hissettim.

Punta Arenas'ta ne bir şey okudum ne de bir şey yazdım. Bütün bir haftayı hava koşullarından korunarak ve yeni arkadaşlarla sohbet ederek geçirdim. Dönüş yolunda, uçakta yanıma bana ayrıntılarıyla bütün hayatlarını anlatan iki hanımefendi düştü. Bana ne iş yaptığımı sordukları âna kadar her şey iyi gidiyordu. Asla ne cevap vereceğimi bilemem. Önceleri öğretmen olduğumu söylüyordum, ki bu yüzden genellikle Şili'deki eğitim krizine dair uzun ve karmaşık konuşmalar yapmak zorunda kalıyordum. Bu sebeple yazar olduğumu söylüyorum artık, ne tür kitaplar yazdığım sorulduğundaysa delibozuk bir dizi açıklamadan yırtmak için, aksiyon romanları yazdığımı söylüyorum, aslında bu, yalan sayılmaz, çünkü bütün romanlarda, hatta benimkilerde bile bir şeyler oluyor.

Ne tür romanlar yazdığımı sormak yerine, yanımdaki ka-

din nedense mahlasımı öğrenmek istedi. Mahlas kullanmadığımı söyledim. Yazarların uzun yıllar önce mahlas kullanmaktan vazgeçtiğini açıkladım. Beni şüpheyile süzdü ve ardından bana olan ilgisi azalmaya başladı. Vedalaşırken endişelenmememi, belki de bir gün aklıma iyi bir mahlasın geleceğini söyledi.

Biraz önce şair Rodrigo Olavarría beni görmeye geldi. Bir-birimizi pek tanımıyoruz ama sezgisel ve karşılıklı bir güven duygusu bizi birleştiriyor. Nasihat etmesi hoşuma gidiyor. Şimdi düşünüyorum da herkesin nasihat ettiği bir dönem vardı. Hayat nasihat almaktan ve vermekten ibaretti. Ama birden kimse daha fazla nasihat istemez oldu. Artık çok geçti, bozguna âşık olmuştuk, yaralarımız ganimetimizdi, tıpkı çocukken ağaçların arasında oynadıktan sonra olduğu gibi. Ama Rodrigo nasihat ediyor. Ben de nasihatlerini dinliyorum, ondan nasihat istiyorum. O bozguna âşık, ama hâlâ o eski ve soylu arkadaşlık biçimlerine de âşık.

Akşamüstünü Bill Callahan ve Emmy the Great'i dinleyerek geçirdik. Eğlenceliydi. Sonra uçaktaki sohbeti anlattım. Bir akşamüstü mahlas seçmek üzere buluşmaya karar verdik. Göreceksin bak, şahane mahlaslar bulacağız, dedi bana.

Rodrigo Şili Savaşı'nı ilk ne zaman gördüğünü tam olarak hatırlamıyor ama belgeseli ezbere biliyor, çünkü 80'li yılların ortasında, annesiyle babası Puerto Montt'ta Komünist Parti'ye gelir sağlamak için korsan kopya satıyormuş. Rodrigo, sekiz dokuz yaşlarındayken bantları değiştirme ve yeni kopyaları bir karton kolide biriktirme sorumlusuymuş. Bütün akşamüstlerini ödevlerimi yaparak ve dört VHS kaset ve iki televizyonla belgeseli kopyalayarak geçirirdim, dedi. Sadece Canal 13'te Robotek'i seyretmek için mola veriyordum,

Günlerdir soğuk algınlığından yorgan döşek yatıyorum. Hastalığın üstesinden yüksek dozda televizyonla gelmeye çalışıyorum. Eme'nin ziyaretleri bana hep çok kısa geliyor. On-
dan romanın ilk sayfalarını dinlemesini tekrar istedim ve o da
tekrar hayır dedi. Mazereti zayıf ve gerçekçiydi: Hastasın, dedi.
Biraz önce ısrar ettim, yine reddetti. Belli ki okumaya niyeti
yok, belki de ilişkimizin bu boyutunu yeniden canlandırma-
yı istemiyor.

Sonuç. Biraz önce Ozu'nun güzeller güzeli filmi *Günaydın*'ı
seyrettim. Bu filmin var olduğunu, onu defalarca seyredebile-
ceğimi, her zaman seyredebileceğimi bilmek ne kadar güzel.

Sabah kendime sigaralarımı evin dip köşelerine saklama
görevini yükledim, çok saçmaydı. Elbette ki aradığımda bulu-
yorum ama az içiyorum, daha az içiyorum, bir çırpıda iyileş-
mek için kendimi zorluyorum. Hastalık nedense uzun sürdü,
sürekli domuz gribine yakalandığımı düşünüyorum. Tek eksi-
ğim ateş ama internette kimi hastalarda belirtiler arasında ate-
şin görülmediğini okudum

Dün gece Indisa Kliniği'nin acil servisi gerçek hastalar ve
hasta olduğunu sananlarla dolup taşıyordu ama şaşırtıcı şe-
kilde benimle hemen ilgilendiler. Bir nedeni vardı. Genç ve
kır saçlı bir doktor ortaya çıktı ve önlüğündeki yaka kartını
göstererek dedi ki: Biz akrabayız. Aslında akraba olma ihti-
malimiz vardı. Senin kitaplarını aldım, dedi, ama okumadım
– hakaretimiz ya da sadece komik bir şekilde özür diledi: Se-
nin yazdıkların gibi kısa da olsa kitap okumaya vaktim yok,
dedi. Ama bir yıl kadar önce Careno'daki akrabalarıma senden

bahsettim. Doktoru cehaletimle dehşete sürüklemek pahasına Careno'nun nereye düştüğünü sordum.

Hayretler içinde, İtalya'da, Kuzey İtalya'da kalıyor, diye cevap verdi. Daha sonra beni bağışlarcasına gözlerini aşağı indirdi. Ardından babamın, büyükbabamın ve büyük büyükbabamın adlarını sordu. Sakin sakin cevap verdim ama sonra üst üste bu kadar çok sorudan içim sıkıldı ve konuştuğumuz şeylerin anlamı olmadığını söyledim – Benim soyum kesinlikle bir yetime dayanıyor, dedim: biz sorumsuz bir toprak ağasının çocuklarıyız. Ona bizim ailedeki herkesin esmer olduğunu söyledim – adam çok beyaz, hatta biraz da çirkin, kimi insanların sahip olduğu o hijyenik beyazlığıyla gözüme yarı gerçek dışı göründü. Doktor, bende köklerinin izi olmadığını kabul ederek bizim soyadımızı taşıyan bir sürü insanın bulunduğu Careno'ya her yıl gittiğini ve hatta aile tarihine bakıldığında akrabala evliliğinin çok yaygın olduğunu anlattı. Kardeşler ve kuzenler arasında çok evlenen var, bu yüzden genlerimiz pek de iyi sayılmaz, dedi.

Bizde bu sorun yok, dedim. Bizim sülalede kuzenlere saygı duyarız.

Güldü ya da gülmeyi denedi. Nedense özür dilemek istedim. Ama güçbela toparlamaya çalıştığım cümleyi söyleyemeden önce doktor bana hastalık belirtilerini sordu. Artık aceleci davranıyordu. Açıkça reddettiği hastalığıma en fazla iki dakika ayırdı, sanki sırf domuz gribine yakalandığımı düşündüğüm için beni azarlıyordu. Günde kaç sigara içtiğime dair tek soru bile sormadı.

Eve biraz aşağılanmış şekilde, elimde her zamanki grip ilaçlarıyla, uzak Careno'daki o aileleri, çamaşır suyu yemiş gibi beyaz olsaydı yüzümün neye benzeyeceğini ya da bir dönem okumayı çok istediğim ama şimdi uzak bir hayal olan tıp fakültesini düşünerek döndüm. Tıp fakültesinde olduğumu, yaşı

benden büyük aynı doktorun karşında durduğunu hayal ediyorum, ısrarla vurgulayarak, karnıma ağırlar gire gire cevaplıyorum: Hayır, biz akraba değiliz.

Ebeveynler çocuklarını terk eder. Çocuklar ebeveynlerini terk eder. Ebeveynler korur ya da yüzüstü bırakır ama hep yüzüstü bırakır. Çocuklar kalır ya da gider ama hep gider. Hepsi haksızlık, en çok da cümlelerin tınısı, çünkü dil hoşumuza geliyor ve aklımızı çeliyor, çünkü aslında şarkı söylemeyi ya da en azından bir melodiyi ıslıkla çalmayı, sahnenin bir kenarında bir melodiyi ıslıkla çalarak yürümeyi isterdik. Sahneye çıkacakları ânı sabırla bekleyen oyuncular olmak istiyoruz. Ama izleyiciler bir süre önce gitmiş

Bugün şu fıkrayı uydurdum:

Bir çocuk, babasına, Büyüyünce yardımcı oyuncu olacağım, der.

Neden?

Ne neden?

Neden yardımcı oyuncu olmak istiyorsun?

Çünkü roman senin romanın.

Annemle babamın evinde yazıyorum. Uzun süredir gelmiyordum. Onlarla öğle yemeği saatinde merkezde buluşmayı yeğliyorum. Ama bu sefer babamla Şili-Paraguay maçını seyretmek istedim, ayrıca hikâyenin bazı ayrıntılarını tazelemeyi

planlıyordum. Romandaki yolculuk, başkarakterin korku içinde, Raúl'un muhtemel sevgilisini takip ettiği o uzun akşamüstünün sonundaki eve dönüş yolculuğu. O bölümü aşağı yukarı o yaşlarda çıktığım gerçek bir yolculuğu düşünerek yazdım.

Bir gün, öğle yemeğinden sonra dışarı çıkmaya hazırlanıyordum, babam hayır dedi, evde kalıp İngilizce çalışmam gerektiğini söyledi. İngilizce notlarım iyi, buna ne gerek var ki, diye sordum. Çünkü bu kadar çok dışarı çıkmak akıllıca değil – bu sözcüğü kullandı, akıllıca, gayet iyi hatırlıyorum. Çünkü ben babanın ve sözümü dinlemen gerek, dedi.

Bana çok gaddarca gelmişti ama çalıştım ya da çalışıyormuş gibi yaptım. Gece yatmadan önce sinirim hâlâ tepemdeyken babama, çocuk olmanın ve her şey için izin istemek zorunda kalmanın beni çok öfkeliendirdiğini, yetim olmanın daha iyi olduğunu söyledim. Bunları sadece canını sıkmak için söyledim ama babam bana sinsice bir bakış attıktan sonra annemle konuşmaya gitti. Birbirlerine yaklaştıkları sırada annemin yüz ifadesinden bana karşı nasıl bir tedbir alacakları konusunda uzlaşamadıklarını anladım, ama ne olursa olsun söylediklerini yapmam gerekecekti.

Benimle konuşmadan önce, olup bitene şahit olması için ablamı çağırdılar. Babam önce ablama döndü. Ona bugüne kadar yanlış bir hayat sürdürdüklerini söyledi. Şimdiye dek onun abla olduğunu zannettiklerini ama kısa süre önce öyle olmadığını keşfettiklerini söyledi. Bu yüzden evin anahtarlarını ağbime vereceğiz – eve istediğin saatte girip çıkabilirsin, bugünden itibaren kendi başının çaresine bakacaksın, dedi gözlerimin içine bakarak. Kimse sana nereye gittiğini, ödevin olup olmadığını ya da başka bir şeyi sormayacak.

Aynen böyle oldu. Birkaç hafta bu ayrıcalıklardan yararlandım. Bana bir yetişkinmişim gibi davranıyorlardı, hatta neredeyse dalga bile geçmiyorlardı. Kalbim kırılıyordu. Anneme

bir gün çok uzaklara gideceğimi söyledim, o da bana, Aman yanına valiz almayı unutma, dedi. Yanıma valiz almadım ama bir akşam bir minibüse atladım, son durağa kadar gitmeye hazırdım, hiçbir plan yapmamıştım, çok tedirgindim.

Son durağa gitmedim ama bugün yaşadığım mahallenin çok yakınlarına vardım. Yolculuk bir saatten uzun sürdü ve dönüşte çok azar işittim. İstediğim de buydu. Yeniden anne baba sahibi olduğum için mutluydum. Ayrıca yeni bir dünya keşfetmiştim. Bu dünya hoşuma gitmemişti ama yeniydi.

O hattı kaldırdılar. Metroyla ya da otobüsle Pajaritos'tan geçerek Maipú'ya geliyorum. Bulvardaki Çin lokantalarının sayısı beni her seferinde hayrete düşürüyor. Maipú uzun yıllardır küçük bir büyükşehir, çocukluğumda gittiğim dükkânlar şimdi banka şubeleri ya da ayaküstü yemek zincirleri oldu.

Eve varmadan önce Lucila Godoy Alcayaga'dan geçmek için bir daire çizdim. Sokağa Nefthalí Reyes Basoalto Geçidi'nde de bulunan havalı bir elektronik kapı konmuştu. Ortalıkta dolananların birinden beni içeri almasını rica etmek istemedim. Claudia'nın evini, gerçekteyse bir süreliğine arkadaşım Carla Andreu'nun oturduğu evi görmek istiyordum. Böylece Alaaddin'e yöneldim. Mahalle çatı katı pencereleri, tuhaf görünümlü ikinci katlar ve gösterişli çatılarla dolmuştu. Artık buna eşitlik hayali denmez. Tam tersine. Bir yanda hunharca davranılmış bir sürü ev, öte yandaysa lüks evler var. Arada terk edilmiş benzeyenler var.

Bizimkilerin evinde de değişiklikler oldu. Her şeyden önce oturma odasında yeni bir kitaplık görmek beni çok şaşırtmıştı. Otomobil ansiklopedisini, BBC İngilizce eğitim setini ve *Ericilla* gazetesinin verdiği Şili edebiyatı, İspanyol edebiyatı ve dünya edebiyatı klasiklerinin eski kitaplarını hatırladım. Orta rafta Isabel Allende, Hernán Rivera Letelier, Marcela Serra-

no, John Grisham, Barbara Wood, Carla Guelfenbein ve Pablo Simonetti'nin romanlarının serisi ve alt raflarda çocukken okul için okuduğum bazı kitaplar vardı: Selma Lagerlöf'ten *Löwensköld'lerin Yüzüğü*, Pedro Prado'dan *Alsino*, Jules Verne'den *Michel Strogoff*, Francisco Coloane'den *Baquedano'nun Son Miçosu* ve son sırada Valery Larbaud'dan *Fermina Márquez*. Bu kitapları almış olmayı isterdim ama herhalde bizimkilerin tavan arasında bulduğu kolilerden birinde unutmuşum.

O kitapları orada, kırmızı melamin bir mobilyaya yalapşap sıralanmış, av ya da şafak manzarası posterlerinin ve ezel-den beri evimizde bulunan, babamın misafirlere hâlâ, "İşte bu Velázquez, ressam kendisini çizmiş" diyerek gururla gösterdiği *Las Meninas*'ın yıpranmış röprodüksiyonunun arasına sıkışmış vaziyette görmek ağrıma gitti.

Bu kütüphane sayesinde annen de, ben de okumaya başladık, aslında sen de biliyorsun ben film seyretmeyi tercih ederim, dedi babam, sonra da maçı seyretmek için tam zamanında televizyonu açtı. Matı Fernández ve Humberto Suazo'nun gollerini koca bir sürahi pisco sour ve birkaç şişe şarapla kutladık. Çok içtim, babamın içtiğinden de çok. Onu hiç sarhoş görmediğimi düşündüm ve nedense bunu ona söyledim. Ben babamı birçok kez sarhoş gördüm, diye cevap verdi birden, yüzünden hafif üzüntülü bir ifade okunuyordu.

Bu gece kal, yarın ablan öğle yemeğine geliyor, dedi annem – bu halde araba kullanma, dedi üstüne, ben de unutup durduğu şeyi hatırlattım: Benim arabam yok. Aman, dedi, doğru, araba kullanmana engel olacak daha büyük sebepler var, güldü. Gülüşünü seviyorum, özellikle de ansızın, kendiliğinden gülüverince. Hem sakın hem de tatlı.

Evden on beş yıl önce ayrıldım, ama yine de eskiden benim olan, şimdiyse bir tür kiler olarak kullanılan bu odaya girince

tuhaf bir çarpıntı hissediyorum. Arkalarda, DVD'lerin ve köşeye atılmış fotoğrafların bulunduğu albümlerle dolu bir raf var, kitaplarımın, yayımladığım kitapların yanında. Kitapların orada olması hoşuma gidiyor, aile hatıralarının yanında.

Biraz önce, sabahın ikisinde, kendime bir kahve yapmak için kalktım ve annemi oturma odasında acemilere has sevimli hareketlerle mate içerken görünce şaşırdım. Bu aralar sigara içmek istediğim zaman böyle yapıyorum, dedi gülümseyerek. Çok az içiyor, günde beş sigara ama babam sigarayı bırakalı beri annemin evin içinde sigara içmesine izin vermiyor ve hava pencereyi açmak için fazla soğuk. Ben sigara içeceğim, dedim, hadi birlikte içelim. Babam sigara içmene karışamaz, artık böyle şeyler için yaşınız geçti, dedim.

Baban sadece sigara içmemi yasakladı. Bense ona bir sürü şeyi yasakladım, doymuş yağı, fazla şekeri.. Kimsenin kimseye hakkı geçmiyor.

Sonunda onu razı ettim, devasa yeni çamaşır makinesini koymak için inşa ettikleri bir tür odaya tıklandık. Sigarasını her zamanki gibi dikkat çekecek kadar kadınsı jestlerle içti: sigarası aşağı doğru eğimli, eli avuç içini gösterir şekilde dudağının hemen yanında.

Ne yapacağım ben, dedi birdenbire, ya baban yarın sigara içtiğimizi anlarsa.

İçinediğimizi söyleyin. Eğer koku olursa sebebi benim çok sigara içmem. Ben sigara kokuyorum. Aynen böyle söyleyin. Sonra da konuyu değiştirin, benim bu kadar çok sigara içmemden endişelendiğinizi, kanserden öleceğimi düşündüğünüzü söyleyin.

Ama yalan olur, dedi – Yalan olmaz, diye yanıtladım, çün-

kü er ya da geç kanserden öleceğim.

Annem derin bir iç çekti ve hafifçe başını salladı. Sonra da beni hayretler içinde bırakan bir şey söyledi: Bu hayatta kimse beni senin kadar güldürmüyor. Tanıdığım en komik insansın, dedi. Ama aynı zamanda ciddisin, bu hep kafamı karıştırdı, hâlâ da karıştırıyor. Evden ayrıldığında çok küçüktün, arada bir, evde kalsaydın nasıl bir hayatımız olurdu, diye düşünüyorum. Senin yaşında hâlâ annesi babasıyla yaşayan çocuklar var. Onları gördüğümde sen aklıma geliyorsun.

Hayat daha kötü olurdu, dedim. O koca bebelerin hepsi geri zekâlı.

Evet. Gerçekten de öyle. Haklısın. Burada kalsaydın hayat daha kötü olurdu. Sen evden gitmeden önce babanla çok kavga ediyorduk. Ama sen gittikten sonra eskisi kadar kavga etmemeye başladık. Hatta neredeyse hiç kavga etmiyoruz.

Bu dürüst çıkışı beklemiyordum. Süngüm düşmüş şekilde düşüncelere daldım ama annem sanki konuyla ilgisi varmış gibi alakasız bir soru sordu: Carla Guelfenbein'i beğeniyor musun?

Ne cevap vereceğimi bilemedim. Bence güzel, onunla çıkardım ama yatmazdım, dedim. Belki öperdim ama yatmazdım ya da onunla yatardım ama öpmezdim. Annem rezil olmuş numarası yaptı. Yüzündeki bu ifadeyle çok güzel görünüyordu.

Ben yazdıklarını beğeniyor musun diye sordum.

Hayır anne. Beğenmiyorum

Ama ben romanını beğendim. *Kalbin Öteki Yüzü*.

Ruhun Öteki Yüzü, diye düzelttim

Evet, *Ruhun Öteki Yüzü*. Kendini karakterlerle özdeşleştirdim, çok dokundu.

Nasıl oluyor da kendinizi başka bir sınıfa atı karakterlerle, sizin hayatınızda olmayan, olamayacak çatışmalarla özdeşleştirebiliyorsunuz anne?

Ciddi konuşuyordum, fazla ciddi. Ortada ciddiyetle konuşacak bir şey olmadığının farkındaydım ama kendime engel olamıyordum. Bana öfke ile şefkat karışımı bir ifadeyle baktı. Biraz da bıkkınlıkla. Sonunda, Yanılıyorsun, dedi: belki bu benim sosyal sınıfım değil, tamam ama sosyal sınıflar çok değişti, herkes böyle söylüyor ve romanı okuyunca da tamam dedim, bunlar benim sorunlarım. Söylediğim şeyin seni rahatsız etmesini anlıyorum ama biraz daha anlayışlı olman gerekiyor

Annemin anlayışlı sözcüğünü kullanması bana son derece tuhaf geldi. Annemin, "Biraz daha anlayışlı olman gerekiyor" diyen sesini hatırlayarak uykuya daldım.

Ablam yemekten sonra beni eve bırakmak için ısrar etti. Ehliyeti alalı bir yıl oldu ama ancak bir ay önce gerçekten araba kullanmayı öğrendi. Nedense tedirgin görünmüyordu. Tedirgin olan bendim. Kendimi bırakmaya karar verdim, gözlerimi kapadım, sadece araba, vites değişikliklerinde çok öksürünce açtım. Ablam sessizlik olunca gaza basıyordu, sohbet koyulaşınca öyle yavaşlıyordu ki, diğer arabalar korna çalarak bizi solluyordu

Otobana çıkmadan hemen önce, Evliliğinin bozulmasına üzüldüm, diyor.

Üzerinden çok zaman geçti, diye karşılık veriyorum.

Ama sana bunu söylememiştim.

Kısa süre önce yine görüşmeye başladık – ablam inanmaz ama mutlu gözlerle bakıyor. Ona şu aralar her şeyin kırılgan ve belirsiz olduğunu ama mutlu olduğumu söylüyorum. Her şeyi eskisinden daha iyi hale getirmek istediğimizi. Şimdilik, yeniden birlikte yaşamayacağımızı. Bana neden annemle babama bir şey anlatmadığımı soruyor. Tam da bu yüzden, diye cevap-

lıyorum, henüz onlara anlatma zamanı gelmedi.

Sonra bana başka kitaplar yazıp yazmayacağını soruyor. Sorunun şeklini beğeniyorum, sadece hayır ya da bu kadarı yeter diye cevaplama imkânı veriyor, hatta bazen, kötü geçmiş bir gecenin sonunda tam da böyle düşünüyorum: birden yazmaktan vazgeçebilirim, hiçbir şey olmamış gibi, kitap yazdığım zamanların uzak hatıralar olduğunu düşünebilirim, tıpkı birilerinin bir zamanlar taksici oldukları ya da Ahumada Sokağı'nda döviz sattıkları eski zamanları hatırlamaları gibi.

Ama ona evet diye cevap veriyorum, o da benden yeni kitabın konusunu anlatmamı istiyor. Cevap vermek istemiyorum, bunu fark ediyor ve tekrar soruyor. Ben de kitabın, Maipú, 1985 depremi, çocukluk hakkında olduğunu söylüyorum. Daha fazla ayrıntı vermemi istiyor, ben de anlatıyorum. Eve varıyoruz, onu davet ediyorum, gelmek istemiyor ama arabadan inmemi de istemiyor. Bana ne soracağını gayet iyi biliyorum.

Kitabında ben de var mıyım, diyor sonunda.

Hayır

Neden?

Bunu düşündüm. Elbette ki düşündüm. Hatta çok düşündüm. Dürüst bir cevap veriyorum:

Seni korumak için, diyorum.

Bana şüpheyle, acı içinde bakıyor. Bana bir çocuğun yüzüyle bakıyor.

Kimsenin karakteri olmamak en iyisi, diyorum. Hiçbir kitapta olmamak en iyisi.

Peki kitapta sen var mısın?

Evet. Az biraz. Ama kitap benim. Kitapta olmamam mümkün değil Kendime başka özellikler ve gerçekte yaşadığımdan çok farklı bir hayat atfetsem de ben yine kitapta olurum. Kendimi korumama kararı alalı çok oldu.

Peki annemizle babamız var mı?

Evet. Bizimkilere benzeyen karakterler var.

Peki neden annemizle babamızı da korumuyorsun?

Bu soruya verebilecek bir cevabım yok. Herhalde meydana çıkma sırası onlara geldi. Verdiklerinden daha azını alma, orada ne aradıklarını pek de anlamadan bir maskeli baloya katılma sırası. Ama bunların hiçbirisini ablama söylemeyi beceremiyorum.

Bilmiyorum, kurgu işte, diyorum. Gitmem gerek abla. Ona adıyla hitap etmiyorum. Abla diyorum, yanağından öpüyorum ve arabadan iniyorum.

Eve dönünce kız kardeşimi, ablamı çok düşünüyorum. Enrique Lihn'in şu şiiri geliyor aklıma:

Tek çocuk kardeşlerinin en büyüğü olur
Yetimliğinde bundan bir şey taşır
Büyük sözcüğünden ne anlar
Sanki onlar da ölmüş gibi
Asla var olmayan küçük kardeşleri.

Yazarken tek çocukmuşuz gibi davranıyoruz. Sanki hep yalnızmışız gibi. Bazen bu hikâyeden, artık kaçamayacağım bu işten nefret ediyorum. Nefret ediyorum artık kaçamayacağım bu işten.

Hep gerçek çocukluk anılarımın olmadığını düşündüm. Hikâyemin birkaç satıra sığabileceğini. Belki de bir sayfaya. Büyük harflerle. Artık böyle düşünmüyorum.

Ailemle geçirdiğim hafta sonu ruh halimi bozdu. Devayı, Kavabata'nın 1962'de arkadaşı Yukio Mişima'ya yazdığı bir mektupta buluyorum: "Anneniz ne derse desin, yazdıklarınız çok güzel."

Biraz önce bir şiir yazmayı denedim ama yalnızca şu birkaç dize çıktı:

Ben büyüyünce bir anı olacaktım
Ama artık yorulduğum durmaksızın
Güzelliği aramaktan ve ayıklamaktan
Rüzgârdan kırılmış bir ağaçtaki.

Sadece ilk dize hoşuma gitti:

Ben büyüyünce bir anı olacaktım.

III

Çocukların Edebiyatı

Evden yirmi yaşını doldurduktan kısa süre sonra, 1995'in sonunda ayrıldım, ama ergenlik çağına girdim gireli o fazlasıyla temiz kaldırımları, beni büyüten sıkıcı geçitleri terk etmeyi arzuluyordum. Dolu dolu, tehlikeli bir hayatın peşindeydim, belki de sadece kimi çocukların öteden beri istediği şeyi istiyordum: ebeveysiz bir hayat.

Yurtlarda ya da küçük odalarda yaşadım, üniversitedeyken türlü çeşit işte çalıştım. Üniversiteyi bitirdikten sonra da türlü çeşit işte çalışmayı sürdürdüm, çünkü edebiyat okudum, sonunda türlü çeşit işte çalışmaya mahkûm olanların okuduğu bölüm.

Yıllar sonra, otuzuma yaklaştığımda, her nasıl olduyorsa öğretmen olmayı ve bir şekilde düzenimi kurmayı becerdim. Sakin ve onurlu bir hayat sürüyordum: akşamlarımı roman okuyarak ya da saatlerce televizyona bakarak, tütün ya da marihuana içerek, bira ya da ucuz şarapla demlenerek, müzik dinleyerek ya da hiçbir şey dinlemeyerek geçiriyordum, çünkü âdeta bir şeyi, birini bekler gibi uzun süre sessiz kalıyordum.

O zaman geri gittim, o zaman geri döndüm. Kimseyi beklemiyordum, hiçbir şey aramıyordum, ama bir yaz gecesi, uzun ve emin adımlarla yürüdüğüm gecelerden birinde, tam önümde mavi cepheyi, yeşil parmaklıkları ve kuru çimenli küçük meydanı gördüm. İşte burada, diye düşündüm. İşte buradaydım. Bunu yüksek sesle söyledim, şaşkındım ve büyülenmiştim, sahneyi gayet net bir şekilde hatırladım: minibüs yolculuğu, kadının ensesi, depo, ağaç, asap bozucu dönüş yolu, hepsi.

Sonra da Claudia'yı ve aynı zamanda Raúl ve Magali'yi düşündüm, onların hayatlarını, kader çizgilerini tahayyül ettim ya da tahayyül etmeye çalıştım. Ama birden anılar sönüp gitti. Bir saniyelğine, neden olduğunu bilmeksizin hepsinin ölmüş olduğunu düşündüm. Bir saniyelğine, neden olduğunu bilmeksizin kendimi muazzam yalnız hissettim.

İllerleyen günlerde âdeta saplantılı bir şekilde oraya gittim. Kasten ya da bilinçsizce adımlarımı o eve yönelttim ve hava kararırken çimlere oturarak evin cephesini seyrettim. Önce sokak lambaları yanıyordu, daha sonra saat on sularında, ikinci kattaki küçük bir pencere aydınlanıyordu. Günler boyu o evdeki tek hayat belirtisi ikinci kattaki belli belirsiz ışık oldu.

Bir akşamüstü apartman kapısını açıp çöp torbalarını çıkaran bir kadın gördüm. Yüzü bana tanıdık geldi, ilk başta Claudia olduğunu düşündüm, aklımdaki görüntü o kadar bulanıktı ki o hatıradan hareketle bir sürü yüz tasavvur edebilirdim. Kadının elmacikkemikleri zayıf bir insanın elmacikkemikleriydi, ama öyle şişmanlamıştı ki, sanki o kiloları bir daha hiç veremeyecekti. Kızıl saçları biraz önce boyanmışçasına, sert ve parlak bir kumaşı andırıyordu. Onca alımlı görüntüsüne rağmen birinin ona bakmasından rahatsız olmuşa benziyordu. Gözlerini zemindeki çizgilere dikmiş gibi yürüyordu.

Onu yeniden görmeyi istiyordum. Bazı günler yanıma bir roman alıyordum, ama şiir kitaplarını tercih ediyordum, çünkü şiir kitapları gözetlemek için daha fazla boşluk bırakıyordu. Yeniden bir casus olmak bana utanç veriyor ama bir yandan da gülünç geliyordu. Neyi aradığını yine pek de iyi bilmeyen bir casus.

Bir akşamüstü zili çalmaya karar verdim. Kadının geldiğini görünce panik içinde bir planım olmadığını, hatta kendimi nasıl tanıtacağımı bile bilmediğimi fark ettim. Neredeyse kekeleyerek kedimi kaybettiğimi söyledim. Bana kedinin adını sordu, ne cevap vereceğimi bilemedim. Neye benzediğini sordu. Siyah, beyaz ve kahverengi dedim.

O zaman dişi, dedi kadın.

Erkek, diye yanıtladım.

Eğer üç renkliyse erkek olamaz. Üç renkli kediler dişi olur, dedi. Son zamanlarda mahallede hiç kayıp kedi görmediğini ekledi.

Tam gitmek üzereyken neredeyse bağırarak seslendim: Claudia.

Sen kimsin, dedi.

Söyledim. Ona Maipú'da tanıştığımızı anlattım. Bir zamanlar arkadaş olduğumuzu.

Yüzüme uzun uzun baktı. Bana bakmasına izin verdim. Son derece tuhaf bir his. Tanınmayı beklemek. Sonunda şöyle dedi: Tamam, şimdi anladım kim olduğunu. Ben Claudia değilim. Claudia'nın ablası Ximena'yım. Sen de o gece beni takip eden çocuksun, Alaaddin'sin. Claudia sana bu ismi takmıştı, seni hatırladığında çok gülerdik. Alaaddin.

Ne diyeceğimi bilemiyordum. Ürpererek, uzun yıllar önce takip ettiğim kadının Ximena olduğunu anlamıştım. Raúl'un muhtemel sevgilisi. Ama Claudia bana bir ablası olduğunu hiç söylememişti. Üzerimde bir ağırlık hissettim, uygun bir söz

söylemem gerekiyordu. Claudia'yı görmek istiyorum, dedim kısık sesle.

Ben bir kedi aradığını zannediyordum. Bir dişi kedi.

Evet, diye yanıtladım. Ama o yılları, Maipú'da geçen zamanı çok kez düşündüm. Ve Claudia'yı görmeyi istiyorum.

Ximena'nın bakışında düşmanlık seziyordum. Bir şey söylemedi. Boşluğu doldurmak için tedirgince, geçmişe, geçmişe onarma arzusuna dair bir şeyler geveledim.

Claudia'yı neden görmek istediğini bilmiyorum, dedi Ximena. Bana kalırsa senin bizimki gibi bir hikâyeyi anlamam asla mümkün değil. O zamanlarda insanlar insanları arıyordu, kaybolmuş insanların bedenlerini arıyordu. Sense eminim ki o yıllarda, tıpkı şimdi olduğu gibi kedicikleri ve köpekçikleri arıyordun.

Neden böylesine zalim olduğunu anlamadım, bu kadarı da fazlaydı. Yine de Ximena telefon numaramı aldı. Claudia geldiğinde numaranı veririm, dedi.

Peki sence ne zaman gelir?

Her an gelebilir, diye yanıtladı. Babam ölmek üzere. Babam ölünce kız kardeşim ölüsünün üzerine kapanıp ağlamak ve mirastan payını istemek için Yankistan'dan kalkıp gelecektir.

ABD'ye Yankistan demek bana çok aptalca ve sahtekâr ergenlerin yapacağı bir şey gibi geldi, aynı zamanda Claudia'yla Maipú Tapınağı'nda bayraklar hakkında konuştuklarımızı hatırladım. Demek ki kader onu bir kız çocuğuyken hor gördüğü ülkeye sürüklemiş, diye düşündüm, aynı zamanda artık gitmem gerektiğini de düşündüm, ama yine de nezaketen sormam gereken son bir soruyu eklemekten edemedim:

Raúl Bey nasıl, diye sordum

Raúl Bey'in nasıl olduğunu bilmiyorum. Herhalde iyidir. Ama benim babam ölüyor. Güle güle Alaaddin, dedi. Hiçbir şey anlamıyorsun, asla anlamayacaksın, dangalak.

Mahallede birkaç kez daha dolandım ama eve uzaktan bakıyordum, yaklaşmaya cesaret edemiyordum. Sık sık Ximena'yla aramda geçen o tatsız konuşmayı düşünüyordum. Sözleri bir şekilde peşimden geliyordu. Bir gece rüyamda onunla süpermarkette karşılaştığımızı gördüm. Ben yeni bir biranın tanıtımını yapıyordum. O da tepeleme kedi maması dolu bir market arabasıyla önümden geçiyordu. Gözucuyla bana bakıyordu. Beni tanıyordu ama tanımazlıktan geliyordu.

Claudia'yı da düşünüyordum ama tıpkı bir hayaleti düşünür gibi, tıpkı mantıkdışı olsa da gayet somut bir varlıkmişasına bize eşlik eden bir şeyi düşünür gibi. Beni aramasını beklemiyordum. Ablasının ona numaramı verdiğini, Alaaddin'in tuhaf şekilde ortaya çıkışını, bu beklenmedik ziyareti anlattığını hayal bile edemiyordum. Ama öyle oldu: Ximena'yla yaptığım o konuşmanın üzerinden birkaç ay geçtikten sonra, bir sabah erken, saat dokuzda gelmeden az önce Claudia beni aradı. Çok dostaneydi. Bence yeniden görüşürsek çok eğlenceli olur, dedi.

Bir kasım akşamı La Reina'daki Starbucks'ta buluştuk. Şimdi ağzından çıkan her sözü kelimesi kelimesine hatırlamak ve bu deftere hiçbir yorum yapmadan yazmak isterdim. Sesi- ni taklit etmeyi, geçmişe korkusuzca dalarkenki jestlerine bir kamerayla yakınlaşmayı isterdim. Bu kitabı birinin daha yazmasını isterdim. Mesela Claudia'nın yazmasını. Şimdi benim evimde, yazıyor olmasını isterdim. Ama yazacak olan benim ve buradayım. Burada da kalacağım.

Seni hatırlamakta hiç zorlanmadım, diyor Claudia – Ben de, diye cevaplıyorum ama hafızama kaydettiğim yüzü ararken kafamı uzun dakikalar boyunca toplayamıyorum. Onu bulamıyorum. Sokakta görsem tanımazdım.

Kahvelerimizi almaya gidiyoruz. Starbucks'a gitme alışkanlığım yok, bardağın üzerine adımın karalandığını görünce şaşıyorum. Onun bardağına, onun ismine bakıyorum. Ölmemiş işte, diye düşünüyorum mutluluk içinde: ölmemiş işte.

Claudia'nın saçları artık kısa, yüzü de çok cılız. Göğüsleri hâlâ ufak, sesi sigara tiryakilerinininki gibi, ama sadece Şili'de sigara içiyor – Görünüşe bakılırsa artık ABD'nin hiçbir yerinde sigara içilmesine izin vermiyorlar, diyorum, sadece basmakalıp bir şekilde toplumsal konulardan bahsetmek birden hoşuma gidiyor.

Ondan değil. Tuhaf bir durum. Vermont'ta canım sigara çekmiyor ama Şili'ye geldiğimde deliler gibi sigara içiyorum, diyor Claudia. Eğer sigara içmezsem Şili bana anlaşılmaz ya da katlanılmaz gelecekmiş gibi hissediyorum.

Sanki Şili sana duman altı gelecekmiş gibi, diyorum şaka yollu.

Evet, diyor Claudia, hiç gülmeden. Sonra gülüyor. Espriyi on saniye sonra anlıyor.

Sohbet ilk başta görücü usulü buluşmaların çekingen seyrini izliyor ama Claudia arada bir hızlanıp uzun cümlelerle konuşmaya başlıyor. Olay örgüsü birden aydınlanıyor: Raúl benim babamdı, diyor lafı daha fazla uzatmadan. Ama

adı Roberto'ydu. Üç hafta önce ölen adamın, babamın adı Roberto'ydu.

Ona şaşkınlık içinde bakıyorum ama saf bir şaşkınlık değil bu. Hikâye tam da beklediğim gibi çıkmışçasına dinliyorum. Çünkü aslında bir yanıla böyle olmasını bekliyorum. Bu benim kuşağımın hikâyesi.

Ben darbeden beş gün sonra, 16 Eylül 1973'te doğdum, diyor Claudia bir tür patlamayla. Bir ağacın gölgesi cilveyle ağzının üstüne düşüyor, dudaklarının hareket ettiğini görmüyorum. Rahatsız oluyorum. Bir fotoğrafla konuştuğumu zannediyorum. O muhteşem şiiri hatırlıyorum, "Bu ölü hanımefendinin gözleri benimle konuşuyor." Ama ellerini hareket ettiriyor ve vücudu tekrar can buluyor. Ölmemiş, diye düşünüyorum tekrar tekrar, uçsuz bucaksız bir mutluluk hissediyorum.

Magali ve Roberto, Ximena'yı Roberto'nun hukuk okumak üzere Şili Üniversitesi'ne girdiği sırada yapmışlar. Magali yenisinden hamile kalıncaya dek ayrı yaşamışlar, sonra 1973'ün başlarında evlenmeye ve satın alacak bir yer buluncaya dek La Reina'da yaşamaya karar vermişler. Magali, Roberto'dan büyükmüş. Eğitim fakültesinde İngilizce okumuş, Allende'nin partisindeymiş ama aktif bir partili değilmiş. Roberto onun aksine disiplinli bir militanmış ama onun da tehlikeli işlerle ilgisi yokmuş.

Diktatörlüğün ilk yıllarını korku içinde, La Reina'daki eve tıkılmış halde geçirmişler. Roberto 1981'e doğru siyasete tekrar dönmüş: o zamana kadar uzak durduğu yerlerde dolanmaya başlamış, kısa süre içinde sorumluluklar almış, başlangıçta muhbirlik gibi küçük görevler üstlenmiş. Her sabah Milli Kütüphane'nin merdivenlerinde, Armas Meydanı'ndaki bir bankta, hatta bazen de hayvanat bahçesinde ona haber getirenleri bekliyormuş, sonra da Moneda Sokağı'ndaki ufak bir yazıhanede çalışmaya dönüyormuş.

Magali kısa süre sonra Maipú'daki evi kiralamış ve kızları da alıp orada yaşamaya başlamış. Onları korumak, her şeyin uzağında, bütün dünyanın uzağında tutmak için en iyi yol buymuş. Roberto o sıralarda tehlikeli işlere giriyormuş ama sürekli dış görünüşünü değiştiriyormuş. 1984'ün başlarında kayınbiraderi Raúl'u ülkeyi terk etmesi ve kimliğini ona bırakması için razı etmiş. Raúl, belli bir plan izlemeksizin ama yeni bir hayata başlamaya yetecek kadar parayla sıradağları aşır Mendoza'ya geçerek Şili'yi terk etmiş.

İşte Roberto o zaman Alaaddin Geçidi'ndeki o evi bulmuş. Maipú bir kez daha şüphe uyandırmayacak, güvenli bir yer gibi görünüyormuş. Karısına ve kızlarına çok yakın oturuyormuş ve yeni kimliği onları daha sık görmesine izin veriyormuş, ama yine de tedbiri elden bırakmıyormuş. Kızlar babalarını neredeyse hiç görmüyormuş, hatta Claudia yakınlarda yaşadığını bile bilmiyormuş. Bunu o gece, deprem gecesi öğrenmiş.

Hikâyesini sanki acı vermiyormuş gibi anlatmayı öğrenmek. Bu, Claudia için büyümek demekti: hikâyesini eksiksiz, dobra dobra anlatmayı öğrenmek. Olaya böyle yaklaşıncı tuzığa düşmek mümkün, sanki her şey olup bitmiş gibi. Ancak şimdi yapabileceğimi hissediyorum, diyor Claudia. Uzun süre denedim. Ama ancak şimdilerde bir tür meşruiyet yakaladım. Bir dürtü. Şimdi birinin, herhangi birinin kalkıp bana sormasını istiyorum: Kimsin.

Soruyu soran kişi benim, diye düşünüyorum. Soruyu soran yabancı. Sessizliklerle, tıpkı çocukken olduğu gibi, tek başımayken birleştirmek ve çözmek zorunda kaldığım bir dizi muğlak cümleyle dolu bir buluşma bekliyordum. Ama tam tersi oldu: Claudia konuşmak istiyor. Uçakta gelirken, diyor, uzun uzun bulutlara baktım. Silik ve karmaşık ama aynı zamanda anlaşılır bir çizime benziyorlardı. Bir çocuğun bir kâğıda yaptığı karalamaları ya da annemin telefonla konuşurken çiziktirdiği desenleri düşündüm. Bir kere mi, yoksa birçok kere mi bilmiyorum ama annemin telefonla konuşurken kâğıtlara bir şeyler çizdiği görüntü gözümün önünde.

Sonra, diyor Claudia, koridorun ucunda bir yandan eteklerini düzeltirken öbür yandan sohbet eden ve gülüşen hosteslere ve göğsüne açık şekilde yatırdığı kişisel gelişim kitabıyla yanımdaki koltukta uyuklayan yabancıya baktım. Sonra da annemin on yıl önce öldüğünü, babamın yeni öldüğünü ama benim bu ölümleri sessizce kabullenmek yerine, dayanılmaz bir konuşma ihtiyacı hissettiğimi düşündüm. “Ben” deme arzusu.

Hatta, “Adım Claudia, otuz üç yaşımdayım” diye cevap vermenin uçucu ve tuhaf zevki.

Santiago’ya kadar süren o uzun seyahat boyunca en çok istediği şey yanında oturan yabancıнын uyanıp ona, Kimsin, adın ne, diye sormasıymış. Şıp diye, tatlı bir neşe içinde, hatta cilleyle cevap vermek istiyordu: Adım Claudia, otuz üç yaşımdayım. Tıpkı romanlarda olduğu gibi söylemek istiyordu: Adım Claudia, otuz üç yaşımdayım, hikâyem bu. Ve sonunda hiç acı çekmiyormuşçasına hikâyeyi anlatmaya başlamayı.

Artık gece oldu, hâlâ kafenin dışında oturuyoruz. Birden, Beni dinlemekten yoruldun, diyor. Başımla sert bir şekilde reddediyorum. Ama sonra da, Ben seni dinleyeceğim, diyor. Ve dinlemekten sıkılınca sana bunu hiç ama hiç çaktırmayacağıma söz veriyorum. Çok iyi rol yapacağım, diyor gülerek.

Claudia, tabut başında bekleme merasimi başlamak üzereyken geldi. Başsağlığı dileklerini biraz bıkkınlıkla kabul etti: mecburiyetten söylenen o feci cümleler sarf edilmeksizin sessizce kucaklaşmayı tercih ediyordu. Cenazeden sonra bir zamanlar onun olan odada valizlerini açtı. Nihayet evine döndüğünü düşündü, çünkü kendisini rahat hissettiği yegâne köşe La Reina'daki evin bu küçük odasıydı, her ne kadar istikrarlı dönem, büyükannesinin, annesinin ve babasının hayatta olduğu 80'li yılların sonuna kadar kısacık, hatta en fazla birkaç yıl sürmüş olsa da.

Ximena gaddarca, âdeta Claudia'nın aklından geçenleri okumuş ve bu sözleri söylemek için uzun süredir bekliyormuş gibi birden odaya girdi ve dedi ki: Artık burası senin evin değil. Birkaç hafta kalabilirsin ama kendini çok alıştırma. Babama ben baktım, bu yüzden ev benim, satmayacağım, bunu aklından bile geçirme. Hatta kendine bir otel ayarlarsan daha iyi olur.

Claudia ablasının zaman içinde sakinleşeceğine, kendine geleceğine inanarak boyun eğdi. Bir roman okumak için kendini yatağa attı, bu tatsız konuşmayı unutmak ve okuduğu hikâyeye dalmak istiyordu ama mümkün değildi, çünkü elindeki kitap çocuklarını terk eden ebeveynleri ya da ebeveynlerini terk eden çocukları anlatıyordu. Son zamanlarda bütün kitaplar bunu anlatıyor, diye düşündü

Oturma odasına gitti, Ximena televizyon izliyordu, yanına oturdu. Gregory House, Doktor Cuddy'e kaba saba bir şeyler

söylüyordu, Claudia aynı anda güldüklerini hatırlıyor. Sonra Claudia çay yaptı, Ximena'ya bir bardak çay ikram etti. Ablasının bir gün ya da bir hafta değil, bütün hayatı boyunca acı çekmiş birisinin yüz hatlarına sahip olduğunu düşündü. Ximena çayı alırken, Özür dilerim, dedi: ne kadar istersen kalabilirsin ama benden evi satmamı isteme. Sahip olduğum, sahip olduğumuz tek şey bu ev.

Claudia duruma uygun düşecek, boş bir laf etmek üzereydi: birbirimize sahibiz, birlikte her şeyin üstesinden geleceğiz ya da öyle bir şey. Ama takılıp kaldı. Doğru olmazdı. Uzun süredir birbirlerine sataşmadan duramıyorlardı. Evle ilgili meseleyi sonra konuşuruz, dedi Ximena'ya.

Hedefimiz olmadan yürüyoruz ama ben farkında değilim, bir yere gittiğimizi zannederek sadece Claudia'nın peşinden gidiyorum. Artık çok geç oldu, sinema kapandı, tıpkı eğlencelik bir şeyler arayan bir çiftmişiz gibi film afişlerine bakmak için duruyoruz.

Bir sinemaya yakın oturmak iyi, diyor, heyecanla filmlerden konuşmaya dalıyoruz – er ya da geç bizi yaşama, gençliğe, çocukluğa geri götüren tesadüfleri keşfediyoruz. Çünkü artık, bir film ya da bir kitap üstüne konuşamıyoruz, konuşmayı bilmiyoruz; filmlerin de, romanların da önemini yitirdiği, sadece onları ne zaman gördüğümüzün ya da ne zaman okuduğumuzun önemli olduğu zaman geldi: o anda neredeydik, ne yapıyorduk, kimdik.

Sessizce yürürken şu isimleri düşünüyorum: Roberto, Magali, Ximena, Claudia. Anneannesinin adını soruyorum. Mercedes, diye yanıtlıyor. Bence hepsi ciddi isimler. Hatta Claudia da birden bana ciddi bir isim gibi geliyor. Güzel, basit ve ciddi. Anneannesinin hangi yıl öldüğünü soruyorum. Annemden bir yıl önce, 1995'te, diyor Claudia. Sonra bir ölümden daha bahsediyor, önemli birinin, hiç tanımadığı birinin ölümünden: babasının kuzeni Doktor Nacho. Nacho tutuklandı ve bir daha geri dönmedi. Roberto ve Magali ondan sanki hayattaymış gibi bahsediyorlardı ama ölmüştü.

Claudia'ya küçük bir çocukken ve sonrasında, uzun yıllar sonrasında da ateş hikâyesini anlatıp durmuşlar, aslında bir hikâye bile sayılmazmış – sadece bir anmış, her ne kadar kim-

se öyle olduğunu bilmese de son anmış: 1974'te Claudia on bir aylıkken hastalanmış ve hastalığı saatlerce geçmediği için Nac-ho onu görmeye gelmiş. Ateşi birdenbire düşmüş. O akşam, Bu bir mucize, demiş büyükler gülerek. Öylece kalmış, önemsiz, küçük bir mucize: sadece bir çocuğun ateşini düşürmek, onu canlıyken son kez gördükleri o akşam – ama ölüsünü de gör-mediler, çünkü cesedi bulunamadı.

Benim ailemde hiç ölü yok, diyorum. Kimse ölmedi. Ne büyükbabamla büyükannem, ne babamla annem ne de kuzen-lerim, kimse

Hiç mezarlığa gitmez misin?

Hayır, mezarlığa hiç gitmem, diye eksiksiz bir cümleyle ce-vap veriyorum – tıpkı yabancı bir dil öğreniyormuşum da ben-den cümleyi tamamlamamı bekliyorlarmış gibi.

Gitmem gerek, babamın evine erken dönsem daha iyi ola-cak – dudaklarındaki bir ifade onu hemen ele veriyor: artık orası babasının evi değil, onun, Ximena'nın evi. Beni kahve iç-meye davet etmesini ümit ederek ona eşlik ediyorum, ama par-maklıklara geldiğimizde aydınlık bir gülümseme ve bir kucak-laşmayla bana veda ediyor.

Eve dönerken fakülte günlerinden bir sahne geliyor aklıma, ot içtiğimiz ve ucuz şarapla kavun yediğimiz akşam. Akşamı sı-nıftan bir grup arkadaşla birlikte, birbirimize aile hikâyelerini anlatarak geçirmiştik, ölümle ilgili hikâyeler kendilerini ısrar-la dayatıyordu. Orada bulunanlar içinde, hiç ölüsü olmayan bir aileden gelen bir tek ben vardım ve bu saptama beni tuhaf bir ıstıraba boğmuştu: arkadaşlarım ölen anne babalarının ya da ağbi ve ablalarının evde bıraktıkları kitapları okuyarak bü-yümüştü. Ama benim ailemde ne ölümler ne de kitaplar vardı.

Arkadaşlarım çocukluk anılarını anlatırken, ben ölümleri ol-mayan bir ailenin çocuğuyum, diye düşündüm. O anda yoğun biçimde Claudia'yı hatırladım ama onun hikâyesini anlatmak

istememedim ya da anlatmaya cesaret edemedim. Benim hikâyem değildi. Pek bilmiyordum ama en azından şunu biliyordum: kimse kimsenin adına konuşamaz. Çünkü her ne kadar bir yabancıнын hikâyesini anlatmak istesek de eninde sonunda hep kendi hikâyemizi anlatırız.

Onu arayıp tekrar buluşmayı teklif etmeden önce aradan birkaç gün geçsin istiyorum. Ama sabırsızım ve hemen arıyorum. Şaşırmışa benzemiyor. Ertesi sabah Intercomunal Parkı'nda buluşmak üzere sözleşiyoruz. Buluşma yerine erken gidiyorum ama onu uzakta bir banka oturmuş kitap okurken görüyorum. Çok güzel görünüyor. Bir kot etek ve üzerinde büyük mavi harflerle "Love sucks" yazan eski bir tişört giymiş.

Okulu asmış birkaç öğrenci yanıma gelip ateş istiyor. Ben o yaşta sigara içmiyordum, diyor Claudia. Ben içiyordum, diye karşılık veriyorum. Ona sigara içmeye on iki yaşında başladığımı anlatıyorum. Bazen babamla yürürdük, bir sigara yakardı, ben de ondan söndürmesini isterdim, sigaranın onu hasta edeceğini, kanserden öleceğini söylerdim. Bunu, kafasını karıştırıp benim de sigara içtiğimden şüphelenmemesi için yapardım, bana af dileyen gözlerle bakar ve sigara içmenin bir zaaf olduğunu, zaafların insanları ne kadar âciz gösterdiğini anlatırdı. Birden zayıf yönünü, düşkünlüğünü itiraf etmesinin nasıl da hoşuma gittiğini hatırlıyorum.

Tam tersine, ben babamın sigara içtiğini sadece bir kez gördüm, diyor Claudia, parkın içinde kaybolduğumuz sırada. Bir gün okuldan her zamankinden erken dönmüştüm, babam oturma odasında annemle konuşuyordu. Onu görünce çok mutlu olmuştum. Hep onu görmeyi hayal ederek yaşıyordum. Beni kucaklamıştı, belki kucaklaşmamız uzun sürmüştü ama ben sanki temas etmemiz de yasadışı bir şeymişçesine beni hemen bıraktığını hissetmiştim. O anda sağ elinde yanan bir si-

gara olduğunu fark etmiştim. Tedirgin olmuşum. Gerçekten başka birisi olduğunu düşünmüştüm. Roberto sigara içmiyordu, sigara içen Raúl'du.

Deprem gecesini babamla birlikte de sigara içmişti, hatırlıyorum. Galiba benim babam seninkine sigara uzatmıştı, sonra da sigara içerek sohbet etmişlerdi.

Gerçekten mi, diye kuşkuyla soruyor Claudia, bir yandan da saçını düzeltiyor. Ben bunu hiç hatırlamıyorum. Ama seni hatırlıyorum, diyor.

Sahiden de babanı gözetleyecek birini mi arıyordun?

Hayır diyor. Babamın orada yaşadığını bilmiyordum. Durum çok karmaşıktı. Deprem gecesini annemle yalnızdık, çünkü Ximena anneanneme gitmişti. O zamanlar Ximena anneannemle çok vakit geçirirdi, âdeta onunla yaşıyordu. Bir tuğla duvar yıkılmış ve büyük pencereyi kırmıştı, geceyi orada geçiremezdik, çaresizlik içinde olduğumuzu hatırlıyorum, dışarı çıkıp yürüdük, bizim babamı aradığımızı, onun da bizi aradığını bilmiyordum. Farklı yollardan mı yürüdük, yoksa birbirimizin yanından geçip gittik mi bilmiyorum. Sonunda onu bir köşe başında gördüğümüzde gözlerime inanmamıştım. Bana yıllar önce hediye edilen küçük bir oyuncak el fenerim vardı. El fenerini yüzüne tuttuğumu ve hafif nemli gözlerini gördüğümü hatırlıyorum. Bize sarıldı ve bizi ateşin yanına götürdü. Gün doğmadan önce üçümüz onun arabasıyla La Reina'daki eve gittik.

Fiat 500, dedim.

Evet, Fiat 500, dedi.

Claudia babasının yakında bir yerde yaşıyor olduğunu keşfedince çok şaşırmış. Sırlardan bıkmış ama öte yandan bir sürü tehlikeyi, büyük ve muğlak tehlikeleri seziyormuş. Beni orada büyüklerle beraber ateşin yanında görmek hoşuna gitmiş – Sessizdin, dikkatle etrafını izliyordun. Ben de öyleydin, ses-

sizdim. İşin nereye varacağını bilmeden seni takip etmeye başladım, sonra da yavaş yavaş bir plan yaptım.

Claudia da tam olarak neyi gözetlediğini, neyi öğrenmek istediğini bilmiyordu. Ama benim sayemde Roberto'nun, evinde insanları sakladığını öğrenince şaşırmamıştı.

Babanın bir sevgilisi olduğuna inanmış mıydın?

Neye inanacağımı bilmiyordum. Seninle konuşunca kendimi kaybettim, aslında babam hakkında çok az şey biliyordum. Daha sonra o kişinin Ximena olduğunu düşündüm. Onu o şekilde takip edeceğini hesaplamamıştım ama babamı benim grdğmnden daha fazla görüyor olmasına çok kızmıştım. Onların arasında yeni ve farklı bir bağ olmasına kızmıştım. Daha sonra yarı şaka yarı ciddi, Ximena'yla babama devrimciler demiştik. Ama annemle bense gericiydik. Bununla dalga geebiliyorduk ama yine de bana acı veriyordu, hatta galiba hâlâ acı veriyor.

Ximena peşine bir çocuğun, yani benim takıldığımı görünce, kız kardeşine çalıştığımı hemen anlamış. Claudia, babasını gzetlememi isteyenin kendisi olduğunu itiraf etmek zorunda kalmış. Onu önce anlamaya çalışarak, sonra da şefkatle azarlamışlar. Herkesin birbirini suçladığı bir tartışma başlamış. O bağınş ağırınş sorumlusu olmak istemiyordum ama yleydim, diyor Claudia, sonra uzun süre susuyor, kararsızlık içinde kalıyor. On dakika boyunca tam bir şey söyleyecek oluyor, sonra vazgeçiyor. Sonunda diyor ki: Canım fena halde çikolatalı dondurma çekti.

Bir haftadır görüşmedik ama onu her gün arıyorum, hatta Claudia'nın onu aramamı beklediğini hissediyorum. Bir gece, çok geç bir saatte o beni arıyor. Dışarıdayım, diyor. Ximena beni evden attı. Ev onunmuş. Ben bir yabancıymışım, kaltakmışım.

Claudia, içinden hıçkırma hıçkırma ağlamak gelen ama bunu tutmaya çalışan birinin edasıyla ağlıyor. Ona sarılıyorum, çay ikram ediyorum ve müzik dinliyoruz, bense bir yandan Ximena'nın ona neden kaltak demiş olabileceğini düşünüyorum. Tam ona sormak üzereyken vazgeçiyorum. Benimle kalabileceğini, evde sadece tek bir yatak olduğunu ama benim kanepede uyuyabileceğimi söylüyorum. Sadece bir geceliğine, diyor. Ama birlikte uyumayı istiyorum. Böylece ablam haklı çıkar, bir kaltak olurum.

Claudia'nın gözleri parlıyor: gülüşü ve güzelliği geri geliyor. Biraz peynir çıkarıyorum ve bir şişe şarap açıyorum. Saatlerce konuşuyoruz ve içiyoruz. Evin içinde dolanırkenki hali hoşuma gidiyor. Mekânı, hatırlıyormuşçasına dolduruyor. Sürekli koltuk değiştiriyor, ayağa kalkıyor, sonra birden yere oturuyor ve bir süre elleriyle ayak bileklerini tutarak duruyor.

Aslında beni evden atmadı, diyor. Çok kötü dalaştık ama evde kalabilirdim. Gitmeyi tercih ettim, çünkü onunla birlikte yaşamak gerçekten çok zor.

Ximena'nın hep böyle mi olduğunu soruyorum. Hayır diyor. Babasının hastalığı onu değiştirmiş. Son yıllarda babasıyla ilgilenmek için her şeyden vazgeçmiş. Artık babam hayatta

olmadığı için ne yapacağını, nasıl yaşayacağını bilmiyor. Ama herhalde bu anlattıklarımın daha karmaşık bir durum vardır, diyor Claudia, gözü sanki bir güvenin hareketlerini izliyor-muşçasına oturma odasındaki lambaya takılıyor.

Neden ABD'ye gittiğini soruyorum. Bilmiyorum, diye cevap veriyor. Gitmek, buradan çıkmak istiyordum. Babam da gitmemi istiyordu, hastalığa çoktan yakalanmıştı ama yine de gitmemi istiyordu, diyor Claudia, tekrar günah çıkarma ses tonunu takınarak. Bana özellikle de Ximena'nın saldırıları karşısında hep destek oluyordu. Ama Ximena da gitmemi istiyordu. Bir şekilde böyle bir finalin hayalini kuruyordu: o, babama son âna kadar bakıyor, bense babamın cenazesi için suçluluk duygusu içinde telaşla geri dönüyorum.

Tam ne zaman olduğunu bilmiyorum, yıllar önce, diye ekliyor Claudia, Ximena benim onun varını yoğunu almak isteyen kötü kardeş olduğum senaryosunu yazdı. Belki de artık barışmak için çok geç. Çünkü Ximena bir yanıyla haklı. Kaldı, çünkü kalmak istedi. Ama kaldı işte, diyor Claudia. Babam bir şekilde kızlarından hangisinin hayatının içine sıçacağına karar vermek zorundaydı. Onu seçti. Bense kurtuldum.

Gerçekten suçlu olup olmadığını soruyorum.

Suçluluk hissetmiyorum, diye cevap veriyor. Ama suçun suça benzemesinin eksikliğini hissediyorum.

ABD'ye dönecek misin?

İki hafta önce, yeniden buluştuğumuz akşamüstü Claudia bana Vermont'ta çevre hukuku üzerine bir master bitirdiğini ve oralarda iş aramayı tercih ettiğini, uzun süredir Arjantinli sevgiliyle birlikte yaşadığını anlatmıştı. Ama şimdi hemen cevap veremiyor.

Bazen emin olamıyorum, diyor sonunda. Bazen Şili'ye temelli dönmem gerektiğini düşünüyorum, diyor. Bence neden böyle söylediğini bilmiyor. Ona inanmıyorum. Claudia'nın,

burada kalma ihtimalini ciddi ciddi düşündüğüne inanmıyorum. Bence Claudia sadece bir şey arıyor, aradığını bulduğu anda ABD'ye geri dönecek.

Hem yorgun hem de rahatlamış görünüyor. Yarı sarhoş. Sevişirken dişlerini hafifçe göstererek gülüyor. Şahane ve tuhaf bir ifade. Bu ifadeyi hatırlayacağımı düşünüyorum. Özleyeceğimi.

Az uyuyoruz, iki ya da üç saat. Arabaların, konuşmaların sesleri gelmeye başlıyor. İnsanlar işe, okula gidiyor. Portakal suyu yapıyoruz, kahvaltı ederken bilgisayarımda e-postalarına bakıyor. Ximena'dan gelen mesajı görüyor. Evi satmayacağım, ısraretme, diyor, Claudia gözlerine inanamıyor: ısrar etme'yi gerçekten de bitişik yazmış. Saniyenin binde birinde Ximena'nın bu tip hatalar yapmasının ne kadar feci olduğunu düşünüyor, sonra hemen utanıyor, çünkü bu koşullar altında imla hatası gibi aptalca bir şeyi bu kadar büyütme daha da feci

Ev satılık değil, diye devam ediyor Ximena. Artık burası benim evim. Artık daha önce hiç olmadığı kadar benim, diyor.

Israr etmeyeceğim, diye düşünüyor Claudia: ısrar etmenin bir anlamı yok. Sonuçta Ximena'nın eve sınımsız tutunduğunu anlıyor. Evi satın parayı bölüşmenin daha iyi olacağına, geçmişle bu kadar iç içe olmanın kimseye iyi gelmeyeceğine inanıyor. Çünkü geçmiş hep acı verir ama biz ona farklı bir yer olarak yardımcı olabiliriz.

Ben dudaklarındaki şarap izine bakarken, Ama belki de acıdan bahsetmek için henüz çok erken, diyor. Birden gözüme çok genç görünüyor yirmi beş, yirmi altı yaşlarında, asla otuzdan fazla değil.

Üniversiteye gidiyorum, pek de iyi geçmeyen bir ders işliyorum, eve dönüyorum. Bu sahnenin hayalini kurmuştum ama yine de kapıyı açınca Claudia'yı koltukta oturur bulmak beni şaşırtıyor. Güzelliğin bana iyi geliyor, diyorum, üzerine çok da düşünmeden. Bana kendini sakınarak bakıyor, sonra kahkahayı basıyor ama yanıma geliyor, bana sarılıyor ve mutfağın bir köşesinde ayakta sevişiyoruz

Sonra erişte yapıyoruz ve az kremalı, taze soğanlı bir sosla karıştırıyoruz. Sos biraz kuru olmuş ama zaten ikimiz de aç değiliz.

Claudia, Bazen tabaktaki yemeğe bakarken, diyor, annemle anneannemin yüz ifadelerini ve bana her defasında verdikleri cevabı hatırlıyorum: sus da ye. Yeni bir tarif deneyip tıpsız, tuhaf bir yahni pişirdiklerinde, Claudia ne olduğunu öğrenmek istermiş. Annesi ve anneannesi koro halinde cevap verirmiş: sus da ye.

Tabii ki bu bir şakaymış, hatta zekice bir şaka. Ama Claudia küçükken olan biteni seziyormuş: tuhaf şeylerin olduğunu, acı içinde yaşadıklarını, muğlak ve bitmek bilmeyen bir üzüntüyü zorlukla sakladıklarını ve haliyle hiç soru sormamanın daha iyi olduğunu, çünkü soru sormanın kendini tehlikeye atmakla eşdeğer olduğunu ve aynı zamanda ona şöyle cevap verebileceklerini: sus da ye.

Ardından soruların zamanı geldi. 90'lı yıllar soruların zamanıydı, diye düşünüyor Claudia, sonra da hemen, Affedersin, arada bir televizyona çıkan o yarı şarlatan sosyologlar gibi ko-

nuşmayı istemem ama o yıllar böyle geçti: annemle ve babamla konuşmak için saatlerce otururdum, onlara ayrıntıları sorar, hatırlamaya mecbur ederdim, sonra da sanki kendi anılarıymış gibi bu anıları tekrar ederdim; korkunç şekilde ve gizlice hikâyelerde kendi yerini ararmış.

Öğrenmek için sormuyorduk, diyor Claudia, bir yandan da tabakları üst üste koyuyor ve masayı topluyoruz: bir boşluğu doldurmak için soruyorduk.

Bazen Ximena bana annemi anımsatıyor, diyor Claudia çayımızı içerken. Aslında fiziksel bir benzerlik değil bu. Sesi, sesinin tınısı, diyor.

Annesi için, konuşmaktan başka çarenin kalmadığı o zamanları düşünüyor. Kızları yanına çağırırmış, sanki tatlı ve sakin, özenilmiş, yapay bir ses tonunu yavaşça bulmaya çalışır gibi sözcüklerin arasında oyalanırmış. Sonra da âdeta bir törendeymişçesine net bir şekilde konuşurmuş. Ses tonunu değiştirmiştir. Gözlerinin içine bakarmış.

1984 yılında bir akşam onlarla ayrı ayrı konuşmuş. Önce Ximena'yı mutfığa çağırmış ve kapıyı kapatmış. Konuşmanın mutfakta yapılıyor olması tuhafmış. Bunu ölmeden kısa süre önce annesine sormuş. Neden o akşam bizimle mutfakta konuşmak istedin? Bilmiyorum, demiş annesi. Belki de tedirgin olduğumdandır.

Ximena'yla konuşma kısa sürmüştü. Hızlıca çıkıp avluya koşmuş, Claudia yüzünü görememiştir. O koşullar altında kız kardeşlerin arasındaki beş yaş fark aşılabilir bir uzaklığa dönüşmüştü. Hem kavgacı hem de alınganmış ama sonunda her zaman ebeveynlerinin yanında yer alıyormuş, Claudia ise ne olup bittiğini ancak yarım yamalak anlayabiliyormuş.

Sonra benim sıram geldi, diyor Claudia ve teatral görünen bir ara veriyor. Sinirleri boşalacak, diye düşünüyorum ama hayır, sadece o araya ihtiyaç duyuyor. Kelimelerini tam olarak hatırlamıyorum, diye devam ediyor. Herhalde bana gerçeği söylemiştir ya da gerçeğe benzeyen bir şeyi. İyi ve kötü insanların

olduğunu anlamıştım. Biz iyi insanlardık. İyi insanlar bazen farklı düşündükleri için takip ediliyordu. Fikirleri yüzünden. O zamanlar fikir nedir biliyor muydum emin değilim ama o akşam bir şekilde öğrendim.

Annesi onunla yumuşak ve cesur bir tonda konuşmuş: Bir süreliğine babana baba demeyeceksin. Baban saçlarını tıpkı dayın Raúl'ununki gibi kesecek, ona biraz daha benzeyebilmek için sakallarını tıraş edecek. Claudia anlamamış ama anlaması gerektiğini biliyormuş. Ondan başka herkesin, hatta ablasının bile kendisinden daha çok şey anladığını biliyormuş. Bu durumu kabullenmek zorunda kalmak ona acı vermiş. Annesine ne kadar süreliğine babasına baba diyemeyeceğini sormuş. Bilmiyorum. Belki kısa bir süre. Belki de uzun. Ama ona bir gün yeniden baba diyebileceğine dair sana söz veriyorum

Yemin eder misin, demiş Claudia beklenmedik bir şekilde. Katolik aileler yemin eder, biz sadece söz verimiz, demiş annesi. Ama sana söz veriyorum. Ben yemin etmeni istiyorum, demiş çocuk. Peki tamam, yemin ederim, diyerek teslim olmuş annesi. Ayrıca dayı dediği bu adamın babası olduğunu her zaman bileceğini de eklemiş. Bu da yeterliymiş. Önemli olan da buymuş.

Claudia'nın babası 1988'in başlarında kimliğini geri almış. Kararı veren, partiymiş. Halk oylamasının kıyısına gelmişken, pratik görevler üstlenecek, partiye alenen angaje militanlara ihtiyaçları varmış. Magali iki kızıyla birlikte havalimanına gitmiş. Durum çok saçmaymış. Roberto bir hafta önce Raúl'un kimliğiyle Buenos Aires'e gitmiş ama şimdi Roberto olarak geri dönüyormuş. Saçlarını ve favorilerini biraz kısaltmış, sade giyimliymiş, üzerinde bir blucin ve beyaz gömlek varmış. Çok güler yüzlüymüş, Claudia bir anlığına normal bir adama benzediğini düşünmüş.

Fazla rol yapmalarına gerek yokmuş ama annesi ısrar etmiş: bir zamanlar ona baba dediği için Claudia'ya nasıl bozuk atıyorsa, bu sefer de baba desin diye neredeyse gülünç şekilde direktmiş. Aynı uçakla sahiden de sürgüne yollanmış başka insanlar da gelmiş. Claudia onların aileleriyle kucaklaştıklarını, o uzun ve meşru kucaklaşmalar sırasında ağlaştıklarını görünce belli bir acı hissettiğini hatırlıyor. Bir anlığına onların da rol yaptığını düşünmüş ama sonra hemen bu düşüncesinden pişmanlık duymuş. Yeniden kavuştukları şey insanlar değil, isimlermiş. Nihayet bedenler ile isimler arasındaki o mesafeyi kapatıyorlarmış. Ama hayır. Ortalığa gerçek duygular hâkimmiş. Eve dönerken kendi duygusunun da gerçek olduğunu düşünmüş.

Bu korkunç bir hikâye, diyorum, bana şaşkın şaşkın bakıyor. Hayır diye cevap veriyor, üst üste ismimi tekrarlıyor, sanki uzun süredir uyuyormuşum, o da beni usul usul uyandırmaya çalışıyormuş gibi. Benim hikâyem korkunç değil. Ximena

da bunu anlamıyor: bizim hikâyemiz korkunç değil. Acı dolu, o acıyı da asla unutmayacağız ama başkalarının acısını da unutamayız. Çünkü biz nihayetinde koruma altındaydık: çünkü daha çok acı çekmiş ve hâlâ acı çeken başkaları da var.

Grecia Bulvarı'nda yürüyoruz, Felsefe Fakültesi'nin yanından geçiyoruz, o döneme ait bir hikâye ya da yüzlercesi geliyor aklıma ama kendimi biraz aptal hissediyorum, anlatıp anlatabileceğim ne varsa abes kaçarmış gibi geliyor bana. Ulusal Stadyum'a geliyoruz. 1973'teki en büyük tutuklama merkezi olan bu yer, benim için sadece bir futbol sahasından ibaret oldu her zaman. O sahayla ilgili ilk anılarım sadece sporla ilgili ve neşeli anılar. Hatta ilk dondurmalarımı bu statın büfelerinde yediğime eminim.

Claudia'nın ilk anısı da neşeli. Meksikalı komedyen Chespirito'nun bütün ekibiyle birlikte Şili'ye gelerek Ulusal Stadyum'da bir gösteri yapacağı duyurulmuş. Claudia dört yaşındaymış, gösteriyi seyretmiş ve çok beğenmiş.

Annesiyle babası ilk başta onu gösteriye götürmek istemiş ama sonra akılları yatmış. Gösteriye dördü birlikte gitmişler, Claudia ve Ximena çok eğlenmiş. Claudia uzun yıllar sonra o günün, annesiyle babası için büyük bir ıstırap olduğunu anlamış. Çünkü orada bulundukları süre boyunca stadyumu gülen insanlarla dolu görmenin ne kadar akla sığmaz olduğunu düşünmüşler. Annesiyle babası bütün gösteri boyunca sadece ve saplantılı bir şekilde, ölenleri düşünmüş.

Claudia arada bir kalacak bir otel bulabileceğini ya da bir arkadaşında kalabileceğini söylüyor, ama ben burada kalması için ısrar ediyorum. Ona verebilecek fazla bir şeyim yok, yine de her ne pahasına olursa olsun bu günlerin sürmesini istiyorum. Bazı günler öbürlerine göre daha kötü, karmaşık geçiyor ama yine de makul bir alışkanlık çemberi yarattık. Ben sabahları üniversiteye gidiyorum, Claudia ise yürüyüşe çıkıyor ya da düşünmek, en çok da geleceğe dair düşünmek için evde kalıyor. Akşamları sevişiyoruz ya da film seyrediyoruz, geceleriye sohbet ediyoruz, gülüşüyoruz.

Bazen kalmayı istediğini, hayatın sadece bundan ibaret olmasını arzuladığını düşünüyorum. Ben öyle olsun istiyorum. Burada yaşamak için arzu duymasını sağlamayı istiyorum. Onu kaçıp gittiği bu dünyanın içine tekrar sokmak istiyorum. Kaçıp gittiğine, rahat ve mutlu olduğunu varsaydığı yeni hayatının içinde erimek için kaderini zorladığına inanmasını istiyorum. Vermont'taki sakın gelecek tahayyülünden nefret etmesini istiyorum. Kısacası tam bir hıyar gibi davranıyorum.

En iyisi bu anları televizyon dergisindeki kısa tanıtım yazıları gibi ele almak: iki çocukluk arkadaşı yirmi yıl sonra tesadüf eseri tekrar bir araya gelir ve birbirlerine âşık olurlar. Ama biz arkadaş değiliz. Aslında ortada aşk da yok. Birlikte uyuyoruz, muhteşem sevişiyoruz ve ben onun esmer, ılık ve sıkı vücudunu asla unutmayacağım. Ama bizi birleştiren şey aşk değil. Ya da aşk ama hatıra aşkı.

Bizi yardımcı oyuncuların sahnelerine yeniden hayat verme

arzusunu birleştiriyor. Mantıklı bir şekilde elenmiş gereksiz sahneler, bizimse peşini bırakmadan topladığımız sahneler.

Claudia, Maipú'ya gitmemiz için ısrar ediyor. Bizimkilerle tanışmak istediğini söylüyor. O sokaklarda bir kez daha yürümek istiyor. Bence iyi bir fikir değil ama sonunda kabul ediyorum.

Meydandaki bazı heykelleri ve ağaçları, belediye havuzuna inen uzun merdivenleri hatırlıyor ama o kadar. Eskiden süpermarketin olduğu yerde şimdi bir belediye binası ya da öyle bir şey var.

Şimdi onun yaşadığı mahalleye doğru gidiyoruz. Geçitler kocaman elektronik kapılarla kapatılmış. Lucila Godoy Alcayaga ve Nefitali Reyes Basoalto geçitleri artık daha seçkin görünüyor ya da en azından akıllara suç paranoyasını düşürecek kadar seçkin. İçeride park etmiş bir sürü araba görülüyor.

Bisikletle gelen birkaç çocuğun arkasından içeri sızmayı beceriyoruz. Claudia bir an sessizce eve bakıyor, sonra zili çalıyor. Sanki o anda soyunuyormuş gibi gömleği pantolonundan fırlamış vaziyette kapıya çıkan adama, Bir kedi arıyoruz, diyor. Claudia, adama siyah beyaz bir kedi aradığımızı açıklıyor. Adam merakla bakıyor, onu çekici bulduğu çok açık. Siyah beyaz bir kedi görmedim, ben renkli görüyorum, diyor, uzun yıllardır hiç bu kadar bayat bir espri duymadığımı düşünüyorum. Yine de gergin gergin gülüyoruz.

Ev tuhaf bir kayısı rengine bürünmüş, kepenklerin yerinde çiçekli iğrenç perdeler var. Ama burası hiçbir zaman güzel bir ev olmadı, hatta tam anlamıyla bir ev bile olmadı, diyor Claudia, hüznünlü bir sükûnet içinde.

Oradan gitmeye karar veriyoruz ama dışarı çıkamıyoruz. Elektronik kapı kapalı, diafondan adamı arıyoruz ama cevap vermiyor. Bir süre orada kalıyoruz, tıpkı parmaklıklara tutunmuş hüzünlü mahkûmlar gibiyiz. O sırada babamları arıyorum. Beni bekliyorlar. Bizi bekliyorlar.

Oturma odasında yeni bir kitaplık görmek beni çok şaşırtıyor. Tıkabasa dolu. Bu kütüphane sayesinde annem de, ben de okumaya başladık, aslında sen de biliyorsun ben film seyretmeyi tercih ederim, diyor babam. Claudia'ya bakmıyor ama son derece kibar ve dikkatli.

Akşam durgun bir sohbetin seyriyle ilerliyor, sohbet, arada bir, içilen pisco sour ölçüsünde şekil almaya çalışıyor. Gitmek istiyoruz ama annem et, patates topu ve vejetaryen bir seçenekten müteşekkil bir akşam yemeği hazırlamaya başlıyor. Annem sorunca, ben vejetaryen değilim, diye cevap veriyor Claudia. Hayret, oğlum hep vejetaryenlerden hoşlanır, diyor annem. Sinirleniyorum ama sinirimin geçmesini bekliyorum, çünkü Claudia doğallıkla, tatlı tatlı gülüyor.

Bu espriye rağmen bizimkiler ilişkiye dair ayrıntı sormaktan kaçınıyor. Onlara telefonda sadece biriyle birlikte geleceğim demiştim. Herhalde onları sevgilimle tanıştırmak istemem meraklarını uyandırmış ve hoşlarına gitmiştir.

Durumun böyle algılanma ihtimali hoşuma gitmiyor: oğlan, sevgilisini ailesiyle tanıştıyor. Böyle değil, bunun için gelmedik. Ne için geldiğimizi de bilmiyorum ama bunun için değil.

Yakın zamanda mahallede gerçekleşen bir dizi hırsızlık olayından bahsediyoruz. Hırsızın mahallede yaşadığı dedikodusu yayılmış. Burada büyüyen çocuklardan biriymiş. Hayata tutunamayanlardan biri. Hep yarı hırsız olan biri. Babam birden, Ben hiç çalmadım, diyor. Çocukken bile. Çok yoksulduk, pazarda sebze satardım – Claudia'ya bakıyor, çocukluk hikâyesini

bin kez anlattığının farkında. En çaresiz haldeyken bile çalmayacağını söylüyor. O zamanlar çalan arkadaşları varmış – Benim arkadaşlarımdı, onları seviyordum ama hapishaneyi boy-lamış olmalarını dilerim, diyor. Öteki türlü, toplum bozulur.

Hangi ara, diye düşünüyorum, babam bu kadar değişti. Düşününce şüpheyeye düşünüyorum: aslında gerçekten değişti mi, yoksa hep böyle miydi, emin değilim. Ben çaldım, hem de çok çaldım, diyorum babamı bozmak için. Başta gülüyor. Tabii, cüzdanımdan para alıyordun ama ona çalmak denmez.

Çalmak denir, diye cevap veriyorum kısa ve öz, ciddiyetle. Babadan çalmak da çalmaktır. Ayrıca kitap da çalmıştım. Bir hafta içinde on sekiz tane kitap çalmıştım – abartmak için ama bir yandan da akla yatkın olsun diye on sekiz diyorum, oysa sadece üç kitap çalmıştım ve o kadar utanmıştım ki, bir daha asla o kitapçıya girememiştim. Laf ağzımdan bir kere çıktığı için geri almıyorum, babam bana öfkeyle bakıyor. Bir babanın hırsız oğluna bakacağı gibi – hapse düşmüş, kaybolmuş gitmiş bir evlada görüş gününde bakar gibi.

Annem ortamı yumuşatmayı deniyor. Kim çalınadı ki, diyor ve Claudia'ya bakarak çocukluğuyla ilgili bir anıyı araya sokuşturuyor. Ona hırsızlık yapıp yapmadığını soruyor. Claudia hayır diyor ama çaresiz kalsa belki de yapabileceğini söylüyor.

Claudia başının ağrıdığını söylüyor. Biraz uzanmasını rica ediyorum. Çocukluğumda benim olan odaya gidiyoruz. Yataklı kanepeliyi açıyorum, Claudia'ya sarılıyorum, uzanıyor ve gözlerini kapıyor, gözkapakları hafifçe titreşiyor. Onu öpüyorum ve kendisini daha iyi hissedince gideceğimize dair söz veriyorum. Gitmek istemiyorum, diyor beklenmedik şekilde. Burada kalmak istiyorum, bence bu gece burada yatmalıyız, nede-nini sorma, diyor. O anda hasta olmadığını anlıyorum. Kafam karışıyor.

Eski aile albümlerinin durduğu küçük mobilyanın yanı-

na gidiyorum. Bu albümler bu işe yarıyor, diye düşünüyorum: bizi küçükken mutlu olduğumuza inandırmaya. Bize bir zamanlar ne kadar mutlu olduğumuzu kabullenmek istemediğimizi kanıtlamaya. Yavaşça sayfaları çeviriyorum. Claudia'ya babamın hafif uzun saçları ve çok kalın çerçeveli buğulanmış gözlükleriyle bir uçaktan indiği çok eski bir fotoğrafını gösteriyorum.

Sen yemeğe dön, diyor, yemeğe dönmemi istiyor Claudia: birkaç saatliğine yalnız kalmak istiyorum. Bir süreliğine ya da biraz demiyor. Birkaç saatliğine yalnız kalmak istediğini söylüyor.

Annem mikrodalga fırında yemeği yeniden ısıtıyor, babam da klasik müzik çalan bir istasyon bulmak için radyoyu karıştırıyor – aslında klasik müziği hiç sevmez ama nedense akşam yemeği için uygun olduğunu düşünür. Radyonun başında düğmeyi çeviriyor, huzuru kaçmış, bana bakmak istemiyor. Oturun baba, sohbet ediyoruz, diyorum apansız, otoriter bir ses tonuyla.

Yemek yerken bizimkilere 1985 depremi gecesini, komşumuz Raúl'u hatırlayıp hatırlamadıklarını soruyorum. Annem komşuları, aileleri birbirine karıştırıyor, babamsa Raúl'u gayet net hatırlıyor. Hristiyan demokrat olduğunu biliyorum, diyor, ama aslında daha fazlasını olduğu dedikodusu da dolaşıyordu.

Nasıl yani?

Bilmem, galiba sosyalistti, hatta komünist bile olabilir.

Büyükbabam gibi komünist mi?

Babam komünist değildi. Babam sadece bir işçiydi. Raúl daha tehlikeli bir tip olmalı. Ama aslında bilmiyorum. Sakin birine benziyordu. Her ne olursa olsun, seçimlerde Piñera galip gelirse Raúl için panayır sona erecek. O da yolsuzluğa batmış, ne idüğü belirsiz o hükümetler sayesinde bolluk içinde yaşayanlardan biri olmalı.

Beni kışkırtmak için böyle söylüyor. Bırakıyorum konuşsun. Bırakıyorum birkaç basit, tatsız söz söylesin. Bütün o yıllar boyunca ellerini cebimizden eksik etmediler, diyor. Concertación'cular bir hırsız çetesi, diyor. Bu ülke biraz düzene girse hiç fena olmaz, diyor. En sonunda da tahammül sınırı-

mı aşan, katlanamayacağım, beklenen korkunç cümle geliyor: Pinochet bir diktatördü, biliyoruz, birilerini öldürdü ama en azından o zamanlar memlekette düzen vardı.

Gözlerinin içine bakıyorum. Acaba ne zaman, diye düşünüyorum, ne zaman babam böyle bir insana dönüştü? Yoksa hep böyle miydi? Hep böyle miydi? Bunu kendimi zorlayarak, keskin ve acı dolu bir teatrallikle düşünüyorum: hep böyle miydi?

Annem babamın söylediklerine katılmıyor. Aslında az çok katılıyor ama gecenin berbat olmasını engellemek için bir şey yapmak istiyor. Dünyanın bu hali çok daha iyi, diyor. İşler yolunda. Michelle elinden geleni yapıyor

Kendimi, babama o yıllarda Pinochet yanlısı olup olmadığını sormaktan alıkoyamıyorum. Ergenliğimden beri yüzlerce kez sordum, artık neredeyse ezberlenmiş bir soru oldu ama o hiçbir zaman kabul etmedi – neden kabul etmiyor, diye düşünüyorum, neden bunca yıl reddetti, neden hâlâ reddediyor?

Babam somurtuyor ve derin bir sessizliğe gömülüyor. Sonunda hayır diyor, Pinochet yanlısı olmadığını, çocukluğundan itibaren onları kimsenin kurtaramayacağını öğrendiğini söylüyor.

Bizi neyden kurtaracak?

Kurtaracak işte. Yemek verecek.

Ama sizin karnınız aç değildi. Bizim karnımız aç değildi.

Bununla ilgisi yok, diyor.

Konuşma sürdürülemez bir hal alıyor. Claudia'nın yanına gitmek için ayağa kalkıyorum. Ona derin derin bakıyorum ama sanki benim varlığımın farkında değilmişçesine sayfaları karıştırmaya devam ediyor. Albümlerin yarısına bakmış. Bakışı görüntüleri içine çekiyor, yalayıp yutuyor. Bazen gülüm-

süyor, bazen yüzü o kadar ciddi bir hal alıyor ki üstüme hü-
zün çöküyor. Hayır, hissettiğim şey hü-
zün değil: korku hisse-
diyorum.

Masaya dönüyorum, vanilyalı dondurma tabağında eriyor.
Onlara kısık sesle ama çabucak, hatta ayrıntıları karmaşıklaştı-
racak kadar çabuk, Claudia'nın Raúl'un kızı olduğunu ama se-
neler boyunca sanki yeğeniymiş gibi davranmak zorunda kal-
dığını anlatıyorum. Raúl'un adının aslında Roberto olduğunu.
Anlattıklarım karşısında onlardan ne tepki beklediğimi bilmi-
yorum. Ama bir şey bekliyorum, bir şey arıyorum.

Alengirli bir hikâye ama çok iyi, diyor babam, pek de uzun
sürmeyen bir sessizliğin ardından.

Benimle alay mı ediyorsunuz? İyi hikâye ne demek? Bu acı
dolu bir hikâye.

Bu acı dolu bir hikâye ama geçip gitmiş. Claudia hayatta.
Annesi babası hayatta.

Annesi de, babası da öldü.

Onları diktatörlük mü öldürmüştü?

Hayır.

Neden ölmüşler?

Annesi beyin kanamasından ölmüş, babası da kanserden.

Annem, Vah kıza, diyor.

Ama politik nedenlerle ölmemişler, diyor babam.

Ama ölmüşler.

Ama sen hayattasın, diyor babam. Ve bahse girerim ki bu
iyi hikâyeyi bir kitabında anlatacaksın.

Onlarla ilgili bir kitap yazmayacağım. Sizinle ilgili bir kitap
yazacağım, diyorum, dudağımın kenarında tuhaf bir gülümse-
meyle. Olup bitene inanamıyorum. Üst üste annesiyle babası-
nı suçlayan çocuk olmak bana rahatsızlık veriyor. Ama kendi-
mi bundan alıkoyamıyorum.

Babama bakıyorum ama yüzünü çeviriyor. Yandan gördüğüm yüzünde bir kontakt lens parıltısı var, sağ gözü hafif tahriş olmuş. Çocukluğumda defalarca tekrarlanan o sahne geliyor aklıma: babam yere çömelmiş, ümitsizce biraz önce yere düşen kontakt lensini arıyor. Hepimiz ona yardım ediyoruz ama kendisi bulmak istiyor ve had safhada zorlanıyor.

Claudia'nın istediği oluyor, bizimkilerin evinde kalıyoruz. Sabaha karşı ikide kahve yapmak için yataktan kalkıyorum. Annem oturma odasında mate içiyor. Bana da ikram ediyor, alıyorum. Onunla hiç mate içmediğimi düşünüyorum. Tatlandırıcının tadını sevmiyorum ama büyük bir yudum alıyorum, dilim biraz yanıyor.

Beni korkutuyordu, diyor annem.

Kim?

Ricardo, Rodolfo.

Roberto.

Evet, Roberto. Siyasetle ilgilendiğini seziyordum.

Herkes siyasetle ilgileniyordu anne. Siz de. Sizler de. Hiçbir şeye karışmayarak diktatörlüğü desteklemiş oluyordunuz – dilimdeki yankı ve boşlukları hissediyorum. Bir psikoloji kitabına göre konuşuyor gibiyim.

Ama ne baban ne de ben asla Allende yanlısı ya da karşıtı veya Pinochet yanlısı ya da karşıtı olduk.

Roberto'dan neden korkuyordunuz?

Aslında korku muydu emin değilim. Ama şimdi sen bana diyorsun ki, o bir teröristti.

Terörist değildi. İnsanları saklıyordu, tehlikede olanlara yardım ediyordu. Ayrıca bilgi akışının sağlanmasına yardım ediyordu.

Az şey mi?

Bana kalsa yapabileceği en az şey.

Ama o saklanan insanlar teröristti. Bomba koyuyorlardı.

Saldırı planlıyorlardı. Bu korkmak için yeterli bir sebep.

Peki anne ama diktatörlükler öylece kendiliğinden düşmüyor. Bu mücadele olmasa olmazdı.

Sen bunlardan ne anlarsın ki. Allende varken sen daha doğmamıştın bile. Sen o yıllarda bebektin.

Bu cümleyi çok duydum. Sen doğmamıştın bile. Bu sefer her nasılsa koymuyor. Hatta bir yanıyla komik geliyor. Ardından annem sanki konuyla alakası varmış gibi şöyle bir soru soruyor:

Carla Guelfenbein'i beğeniyor musun?

Ne diyeceğimi bilemiyorum. Hayır, diyorum. O kitapları, o tarz kitapları sevmiyorum, diyorum.

Peki, aynı kitapları sevmiyoruz. Ama ben *Ruhun Öteki Yüzü* romanını beğendim. Kendimi karakterlerle özdeşleştirdim, çok dokundu.

Nasıl oluyor da kendinizi başka bir sınıfa ait karakterlerle, sizin hayatınızda olmayan, olamayacak çatışmalarla özdeşleştirebiliyorsunuz anne?

Ciddi konuşuyorum, fazla ciddi. Bu kadar ciddi konuşmam gerektiğini hissediyorum. Ters düşüyor. Annemle babamı geçmişle yüzleştirerek hiçbir şeyi çözmem. Annemin bir kitap hakkında özgürce fikir yürütme hakkını elinden alarak hiçbir şey elde edemem. Bana öfke ile şefkat karışımı bir ifadeyle bakıyor. Biraz da bıkkınlıkla.

Yanılıyorsun, diyor, belki bu benim sosyal sınıfım değil, tamam ama sosyal sınıflar çok değişti, herkes böyle söylüyor. Romanı okuyunca da tamam dedim, bunlar benim sorunlarım. Söylediğim şeyin seni rahatsız etmesini anlıyorum ama biraz daha anlayışlı olman gerekiyor.

Sadece o romanı beğenmediğimi söyledim. Bir de başka bir sosyal sınıfa mensup kişilerle kendinizi özdeşleştirmenizin tuhaf olduğunu.

Peki ya Claudia?

Claudia ne?

Claudia seninle aynı sosyal sınıftan mı? Sen şimdi hangi sınıfa mensup oluyorsun? Claudia, Maipú'da yaşıyordu ama buralı değildi. Daha yontulmuş görünüyor. Sen de bize kıyasla daha yontulmuş görünüyorsun. Kimse senin benim oğlum olduğunu düşünmez.

Ne cevap vereceğimi hiçbir durumda bilemeyeceğim bu soruya karşılık vermeye kalkışmadan önce, Özür dilerim, diyor annem. Bana biraz daha mate koyuyor ve aynı ateşle iki sigara yakıyor. Babanın hoşuna gitmiyor ama içerde içelim. Sigaralardan birini bana veriyor.

Senin suçun değil, diyor. Evden çok erken ayrıldın, daha yirmi iki yaşındaydın.

Yirmi yaşımıdaydım anne.

Ha yirmi, ha yirmi iki, ne fark eder. Çok gençtin. Arada bir, evde kalsaydın nasıl bir hayatımız olurdu, diye düşünüyorum. Evde kalanlar oldu. Mesela o hırsız çocuk. O burada kalmış ve hırsız olmuş. Başka kalanlar da var, şimdi mühendis olmuşlar. Hayat böyle: ya hırsız oluyorsun ya da mühendis. Ama ben senin ne olduğunu pek de anlamıyorum.

Ben de babamın ne olduğunu anlamıyorum, diyorum boş bulunup.

Baban her zaman ailesini seven bir adam oldu. Öyleydi, hâlâ da öyle.

Ben yanınızda kalsaydım, hayatımız nasıl olurdu anne?

Bilmiyorum.

Daha kötü olurdu, diye yanıtlıyorum

Annem kafasını sallıyor. Belki de yakın olmamamız daha iyi, diyor. Ben seni olduğun gibi seviyorum. Fikirlerini savunman hoşuma gidiyor. O kızı da sevdim, her ne kadar aynı sosyal sınıftan olmasanız da Claudia sana yakışıyor.

Sigarayı dikkatlice söndürüyor ve yatmaya gitmeden önce kül tablasını yıkıyor. Ben bir süre daha oturma odasında kalıp sigara içiyorum. Kapıyı açıyorum ve eşiğe oturuyorum. Geceye bakmak, ayı bulmak, kendime biraz önce koyduğum viskiyi ağır ağır yudumlamak istiyorum. Bizimkilerin yeni arabasına dayanıyorum, Hyundai marka yeni bir kamyonet. Alarm çalıyor, babam kalkıyor. Onu pijamalı görmek bana sarsıcı geliyor. Sarhoş olup olmadığını soruyor. Biraz, diyorum, alçak sesle: sadece biraz.

Çok geç olmuş, sabahın beşi. Odaya gidiyorum. Claudia uyuyor, yanına yatıyorum, onu uyandırma niyetiyle hareket ediyorum. Sadece biraz değil: sarhoşum. Göz gözü görmüyor ama Claudia'nın bakışlarını alnımda ve göğsümde hissediyorum. Boynumu okşuyor, ben de omzunu ısııyorum. Annenle babanın evinde sevişme fırsatını, diyor, kaçıramayız. Gün ağarırken vücudu karanlığın içinde hareket ediyor.

Sabah sekizde evden çıkmaya karar veriyoruz. Veda etmek için annemle babamın odasına gidiyorum. Onları, birbirlerine sarılmış uyur vaziyette buluyorum. Bu görüntü bana çok etkileyici geliyor. Utanç, mutluluk ve tedirginlik hissediyorum. Onların kayıp bir dünyada, imkânsız bir dünyada hayatta kalmış muhteşem yaratıklar olduğunu düşünüyorum. Babam uyanıyor ve beklememi rica ediyor. Bana giymediği birkaç gömleğini vermek istiyor. Altı gömlek, eski sayılmazlar, bana küçük geleceklerini tahmin ediyorum ama yine de alıyorum.

Eve dönüyoruz, bir savaştan çıkmış gibiyiz ama henüz bitmemiş bir savaştan. Asker kaçaklarına dönüştüğümüzü düşünüyorum. Savaş muhabirlerine, turistlere dönüştüğümüzü düşünüyorum. İşte biz buyuz, diye düşünüyorum: sırt çantaları, fotoğraf makineleri ve defterleriyle etraftakilerin gözünü tırmlayacak kadar uzun vakit geçirmeye gelen ama birdenbire dönmeye karar verip dönüş yolunda derin ohlar çeken turistler.

Derin bir oh ama geçici. Çünkü o duygunun içinde masumiyet var, günah var ve her ne kadar masumiyetten ve günahattan bahsetmeyi bilemesek de, bilmesek de günlerimizi çocukluğumuzda bilmezden geldiğimiz şeylerin sıralandığı uzun bir listeye tekrar tekrar bakarak geçiriyoruz. Tıpkı bir cinayete tanıklık etmişiz gibi. Cinayeti biz işlememiştik, sadece oradan geçiyormuşuz, ama kaçıyoruz, çünkü bizi orada bulurlarsa suçu üzerimize atacaklarını biliyoruz. Masum olduğumuza inanıyoruz, suçlu olduğumuza inanıyoruz: bilmiyoruz.

Claudia eve dönerken babamın bana hediye ettiği gömlek-

lere bakıyor. Birden, Uzun yıllar boyunca hiç elbisem olmadı, diyor: önceleri Ximena'nın eskilerini giyyordum, sonra da annemin elbiselerini giydim. Annem öldüğünde toz bezlerine kadar her şey için kavga ettik, ilişkimizin belki de o zaman sonsuza kadar bozulduğunu düşünüyorum. Ama buna karşılık babamın kıyafetleri el değmemiş şekilde odanın dolabında duruyor, diyor.

Babamın gömleklerini aylarca çekmecelerden birinde tuttum. O süre içinde birçok şey oldu. O süre içinde Claudia gitti, ben de bu kitabı yazmaya başladım.

Şimdi o gömleklere bakıyorum, onları yatağın üzerine yayıyorum. İçlerinden biri özellikle hoşuma gidiyor, petrol mavisi renkli. Biraz önce denedim, kesinlikle bana küçük geliyor. Aynada kendime bakıyorum ve babaların kıyafetlerinin bize her zaman büyük gelmesi gerektiğini düşünüyorum. Ama ona ihtiyacım olduğunu da düşünüyorum; bazen babamızın kıyafetlerini giymeye ve uzun uzun aynaya bakmaya ihtiyacımız olur.

Maipú gezisi üzerine ciddi olarak hiç konuşmadık. Birçok kez Claudia'nın ne hissettiğini öğrenmek istedim, çünkü orada kalmamızı o istemişti, ama ona ne zaman sorduysam bana mazeretlerle ya da beylik cümlelerle cevap verdi. Ardından sessiz ve uzun günler geçirdik. Claudia yoğunlaşmış, meşgul ve biraz da gergin görünüyordu. Bana kararını açıkladığında şaşırmamış olmam gerekiyordu. Bu sonu beklediğim varsayılabilir, bundan başka bir son olmadığı varsayılabilir.

Mutluluk içinde, Ximena'yla yeniden görüştüm, dedi önce. Evi satmayı hâlâ kabul etmiyordu ama yeniden ilişki kurmuşlardı ve bu, Claudia için mirastan çok daha önemliydi. Hiçbir gerilim yaşamadan saatlerce konuştuklarını anlattı. Yıllar oldu, çok uzun yıllar oldu, dedi sonra, sesinin tonunu bana acı veren bir şekilde değiştirerek, normal bir hayat istediğimi fark edeli uzun yıllar oldu. Her şey bir yana huzurlu olmayı istediğimi. Duyguları, bütün duyguları tattım. Huzurlu, sade bir hayat is-

tiyorum. Parkta gezintilere çıkılan bir hayat.

Bu üstünkörü, gönülsüz cümleyi düşündüm: parkta gezintilere çıkılan bir hayat. Benim hayatımın da bir yanıyla parkta gezintilere çıkılan bir hayat olduğunu düşündüm. Ama ne demek istediğini anladım. Kendine ait bir manzara, yeni bir park arıyordu. Kimsenin çocuğu ya da kardeşi olmadığı bir hayat. Israr ettim. neden bilmiyorum, ne için bilmiyorum. Bu gezide geçmişini geri aldın, dedim

Bilmiyorum. Ama olanları sana anlatmak için bu fırsatı değerlendirdim. Belki de ihtiyaç duyduğum bir gezi sayesinde çocukluğuma geri döndüm. Ama kendimizi kandırmamız iyi olmaz. O zamanlar, biz çocukken babamı gözetliyordun, çünkü benimle birlikte olmak istiyordun. Şimdi de aynen öyle. Beni sadece görebilmek için dinledin. Hikâyemi önemseydiğini biliyorum ama senin için kendi hikâyen daha önemli.

Ağır konuştuğunu, bana karşı haksızlık ettiğini düşündüm. Gereksiz sözler söylediğini de. Bir an öfkelendim, hatta bir parça garez de duydum. Çok kibirlisin, dedim.

Evet, diye karşılık verdi. Sen de öylesin. Sana destek olmamı, tıpkı senin düşündüğün gibi düşünmemi istiyorsun, âdeta birlikte olmak için rastlantıları zorlayan, bakış açılarını daraltan ve yalan söyleyen iki ergen gibi.

Yumruğu yedim, belki de hak ediyordum. Gidiyorsun galiba, dedim. Santiago senden daha güçlü. Şili'ye iki yüzüncü yıldönümünü şatafatlı, içi boş laflarla kutlayacak bir toprak ağasının yöneteceği boktan bir ülke.

Bu yüzden gitmiyorum, dedi keskin bir şekilde.

Gidiyorsun, çünkü başkasına âşıksın, diye itiraz ettim, tıpkı bilmece bulmaca oynuyormuşuz gibi. Arjantinli sevgilisini düşündüm, ayrıca eskiden Maipú'da onunla takılan sarışın genci, Esteban'ı düşündüm. O çocuğun sevgilisi olup olmadığını hiç sormadım. Şimdi sormak istiyorum, iş işten geçtikten

sonra, aptalca, çocukça. Ama ben sormadan önce, o üzerine basa basa karşılık veriyor: Başkasına âşık değilim. Bir yandan ne diyeceğini düşünürken kahvesini ağır ağır yudumluyor. Aslında hiç kimseye âşık değilim. Emin olduğum bir şey varsa, diyor, o da kimseye âşık olmadığım

Ama belki de böyle zannetmen daha iyidir, diye ekliyor sonra, tanımlanması zor bir ses tonuyla. Böyle zannetmek daha kolay. Bütün bu olup bitenin bir aşk hikâyesi olduğunu düşünmek daha iyi.

IV

Biz İyiyiz

Eme o akşamüstü taslağa bakmayı nihayet kabul etti. Daha önce yaptığımız gibi ona yüksek sesle okumamı istemedi. Ben-den sayfaları yazdırmamı istedi ve yatakta okumak için çarşafa sarındı, ama birden fikrini değiştirdi ve üzerini giyinmeye başladı. Eve gitsem daha iyi olacak, dedi. Uzun süredir buradayım, bu gece kendi yatağımda uyumak istiyorum.

Şimdi Eme'yi beni asla davet etmediği o kendi evinde okurken hayal ediyorum. Hiç tanımadığım o yatakta. Benim yatağım da onun, birlikte seçmiştik. Çarşaf, battaniyeler, yorganlar. Çıkmadan önce bunu ona da söyledim ama verdiği cevaba hiç hazır değildim: Yaptığımız şeyin işe yaramasını istiyorsan, dedi, arada bir yeni tanıştığımızı düşünmelisin. Daha önce asla hiçbir şey paylaşmadığımızı.

Sesinin hafif zorlama nezaketi beni etkiliyor. Benimle süpermarket kuyruğunda haksız yere suçladığı bir adamla konuşur gibi konuşuyor. Hepimizin acelesi var beyefendi. Sabırlı olun, sıranızı bekleyin.

Ben de sıramı bekliyorum, içli içli, medeni şekilde.

Yirmi yaşındayken, evden ayrıldıktan hemen sonra bir süreliğine araba sayma işine girmiştım. Basit ve az paralı bir işti ama görev yerim olan köşede durup elimdeki forma her saat geçen arabaların, kamyonetlerin ve minibüslerin miktarını yazmak bir yandan hoşuma gidiyordu. En çok gece vardiyasını

seviyordum, arada bir uykum gelince ortaya saçma bir görüntü çıksa da: düşüncelere dalmış, gözlerinin altı torba torba, gençten bir tip, Vicuña Mackenna'nın köşesinde hiçbir şey beklemeyerek, gözücüyla sarhoşluktan şişine şişine evlerine dönen öteki gençlere bakıyor.

Gece oldu ve ben yazıyorum. Bu artık benim işim ya da öyle bir şey. Ama yazarken Echeñique Bulvarı'ndan arabalar geçiyor, bazen dikkatim dağılıyor ve o arabaları saymaya başlıyorum. Son on dakikada on dört otomobil, üç kamyonet, bir de motosiklet geçti. Bir sonraki köşe başından dönüyorlar mı, yoksa düz mü devam ediyorlar bilemiyorum. Hayal meyal ve melankolik bir halde bunu bilmek istediğimi düşünüyorum.

Eski Peugeot 404'ü düşünüyorum. Babam hafta sonlarını o arabayı tamir ederek geçirirdi, aslında araba asla arıza yapmazdı – sadece erkeklerin arabalara karşı hissedebileceği o aşkla, arabaların ne kadar terbiyeli olduğunu, ne kadar az sorun çıkardığını söylerdi, yine de hayatını onu cilalayarak, bujilerini değiştirerek ya da akşama kadar *Apunto, Otomobil Ansiklopesi*'nden bir bölüm okuyarak geçiriyordu. O okuma geceleri sırasında babamda gördüğüm konsantrasyonu bir daha kimsede görmedim.

Arabaya bu kadar vakit ayırıyor olması bana anlamsız gelirdi. Bir de üstüne üstlük ona yardım etmeye mecbur tutuluyordum – ona yardım etmek, sonsuz bir sabırla yanında dikilip sonunda, “Bana ingilizanahtarını ver” demesini beklemek anlamına geliyordu. Ardından ingilizanahtarını bana geri vereceği anı kollamam ve bir de beni katiyetle ilgilendirmeyen uzun teknik açıklamalarını dinlemem gerekiyordu. Zamanla babamı ya da öbür yetişkinleri dinliyormuş gibi yapmanın mutlak zevkini keşfettim. Başka bir şey düşünüyor olmamdan ileri gelen hafif gülümsemeyi saklayarak karşımdakini başımla onaylamanın zevkini.

O Peugeot'nun bahtı karaydı. Ters yönde giden eski bir

kamyonla çarpıştı, babam ölümden döndü. Bana emniyet kemerinin göğsünde bıraktığı izi gösterdiği ânı hâlâ hatırlıyorum. O zaman bana tedbirden, kuralların öneminden bahsetmişti. Sonra birden esmer göğsüne net bir şekilde çizilmiş kırmızı izi göstermek için gömleğini açmıştı. Emniyet kemerim olmasaydı ölürdüm, demişti.

Peugeot paramparça oldu, onu hurda olarak satmamız gerekti. Babamla birlikte ben de araba mezarlığına gittim. O günden beri ne zaman bir Peugeot 404 görsem gözümün önüne o nahoş görüntü gelir. Bir de yara izi, özellikle de havuza ya da plaja gittiğimiz zamanki. Babamı mayolu görmek hoşuma gitmezdi. Göğsünü ikiye bölen o yara izini, o kanıtı, hayatı boyunca vücudunda taşıdığı o korkunç şeridi görmek hiç hoşuma gitmezdi.

Bir şey, birisi, herhangi birisi hakkında, hatta insanın kendisi hakkında gerçek bir hikâye beklentisi içinde olması tuhaf, aptalca. Ama bir yanıyla da gerekli.

Saat sabahın dördü, uyuyamıyorum. Uykusuzluğa arabaları sayarak ve buzdolabında mıknaatılarla yeni cümleler kurarak katlanıyorum:

our perfect whisper
another white prostitute
understand strange picture
almost black mouth
how imagine howl
naked girl long rhythm*

* (İng.) bizim kusursuz fısıltı / bir başka beyaz fahişe / anla tuhaf resim / neredeyse kara ağız / nasıl hayal et uluma / çıplak kız uzun ritim. (ç.n.)

Yarım saat önce geldim, dışarı oturdum ve bir bardak şarap istedim. Eme'yi beklerken okumak istiyordum ama birkaç vellelet dehşet saçarak ortalıkta koşturuyordu, ben de kitaba dikkatimi vermekte zorlanıyordum. Okulda olmaları gerek, diye düşündüm ama sonra günlerden cumartesi olduğunu hatırladım. Sonra köşedeki masada annelerini gördüm, gevezeliğe dalmışlardı.

Geç kaldı. Gergin olduğunu anladım, çünkü sanki daha önce hiç geç kalmamış gibi, bana neden geciktiğine dair uzun bir açıklama yaptı. Romandan bahsetmek istemediğini düşündüm. Böylece lafı uzatmadan romanı nasıl bulduğunu sormaya karar verdim. Uzun süre uygun bir ses tonu aradı. Kekeledi. Anlamadığım bir espri yapmaya çalıştı. Roman güzel, dedi sonunda. Bir roman olmuş.

Nasıl?

Bir roman olmuş işte. Beğendim.

Ama henüz bitmedi.

Ama bitireceksin ve güzel olacak.

Daha açık konuşmasını, bazı bölümleri, karakterleri sormayı istiyordum ama nasip olmadı, çünkü köşedeki masada oturan kadınlardan biri yanımıza geldi ve Eme'yi coşkuyla selamladı. Ben Pepi'yim, dedi ve kucaklaştılar. Pepi mi, Pepa mı, Pupo mu, Papo mu dedi bilmiyorum ama öyle bir takma isim söyledi. Bizi grubun en azgınları olan çocuklarıyla tanıştırdı. Eme o anda konuşmayı bitirebilirdi, ama eski arkadaşıyla, bu restoranda karşılaşmanın büyük bir tesadüf olduğu üzerine konuşmaya devam etmek istedi. Bence o kadar da büyük bir tesadüf değildi. Pepi ya da Pupi ya da Papi de tıpkı Eme

gibi La Reina'da oturuyor. Asıl ilginç olan, daha önce karşılaşmamış olmaları.

Tadım kaçtı. Eme'nin konuşmayı bile isteye uzattığını düşündüm. Bu karşılaşmaya minnettar kalmıştı, çünkü tam da bana taslak hakkındaki gerçek fikrini söylemesi gereken ânı geciktirmesine izin vermişti. Sonra özür diledi ve gitmesi gerektiğini söyledi. Eve hayal kırıklığı ve öfke içinde döndüm. Yazmaya devam etmeye çalıştım ama yapamadım.

Çocukken "cereyanlar gitti" lafı hoşuma giderdi. Annem bizi alıp oturma odasına götürürdü. Mumları yakarken, Eskiden elektrikli lamba yoktu, diye anlatırdı. Lambasız, duvarlarda elektrik düğmelerinin olmadığı bir dünyayı hayal bile edemezdim.

O gecelerde biraz daha ayakta kalıp sohbe katılmamıza izin verilirdi, annem de her defasında sönmeyen mum fıkrasını anlatırdı. Uzun ve sıkıcı bir fıkraydı ama çok severdik: bir aile yatmadan önce mumu söndürmeye çalışıyormuş ama hepsinin ağzı çarpıkmiş. Sonunda ağzı tıpkı öbürleri gibi çarpık olan büyükanne tükürüğüyle parmaklarını ıslatarak mumu söndürmüştü.

Bu fıkra babamı da güldürüyordu. Korkmamamız için yanımızda duruyorlardı. Ama biz korkmuyorduk. Asıl onlar korkuyordu.

Bundan bahsetmek istiyorum. Bu tip anılardan

Bugün arkadaşım Pablo bana Tim O'Brien'in kitabında rastladığı şu cümleyi okumak için telefon etti: "Hafızaya yazılanlar başı sonu belli olmayan o tuhaf küçük parçalardır."

Bunun üzerine düşündüm durdum, bir türlü uyuyamadım. Doğru. Daha çok görüntülerin seslerini hatırlarız. Bazen de yazarın her şeyi temize çekeriz, sanki bu şekilde belli bir yere varacakmışız gibi. Tek yapmamız gereken o sesleri, hafızadaki o lekeleri tarif etmek. Rasgele bir seçim, hepsi bu. Nihayetinde bu yüzden bu kadar yalan söylüyoruz. Bu yüzden bir kitap her zaman tuhaf ve uçsuz bucaksız bir başka kitabın tersidir. Başka bir dile çevirdiğimiz ve genelgeçer düzyazı alışkanlığımız uğruna ihanet ettiğimiz, okunaksız ve hakiki bir kitap.

Natalia Ginzburg'un romanı *Aile Sözlüğü*'ndeki güzeller güzeli girişi düşünüyorum: "Bu kitapta geçen bütün olaylar, yerler ve kişiler gerçek. Hiçbir şey hayal ürünü değil. Ne zaman romancı alışkanlığımla bir şey icat etsem, kendimi onu yok etmek zorunda hissettim." Bunu becerebilmek lazım. Ya da sadece susmak.

Las Cruces'teyim, Eme'yle birlikte boş plajın tadını çıkarıyorum.

Sabah kumlara uzanıp Romain Gary'nin kitabı *Şafakta Verilmiş Sözüm Vardı*'yı okudum, karşıma şu sarı ve tam yeri-ne denk düşen paragraf çıktı: "Deniz hakkında konuşmayı bilmem. Tek bildiğim beni o anda bütün zorunluluklarımdan kurtardığı. Ne zaman denize baksam boğulan mutlu bir insana dönüşüyorum.

Ondan söz etmeyi bu yüzden pek beceremem. Bildiğim tek şey, denizden söz ederken bütün sıkıntıları, dertlerimi unuttuğum. Ona her baktığımda, nemli, ıslak bir mutluluk duyuyorum.

Ben de deniz hakkında konuşmayı bilmem, yine de muhtemelen gördüğüm ilk manzara bir deniz manzarası. Ben he-

nüz iki aylıkken babam Valparaíso'da bir iş teklifini kabul etmiş, böylece üç yıllığına Cerro Alegre'ye gitmişiz. Ama benim ilk denizli anım daha geç bir zamana, aşağı yukarı altı yaşma, çoktan Maipú'ya taşındığımız döneme denk düşer. Huşu ve mutluluk içinde sınırsız bir alan olduğunu, denizin devam eden, süren bir yer olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum.

Biraz önce "Mutlu Boğulanlar" diye bir şiir yazmaya kalkıştım. Ama beceremedim.

Eme'nin ödünç aldığı bir arabayla döndük. O kadar dikkatli kullandım ki Eme galiba çileden çıktı. Sonra ilk defa evine gittim. Eşyalarının farklı şekilde yerleşmiş olduğunu görmek tuhafıma gitti. Tanınabilir haldeydiler. Orada onunla uyumak hoşuma gitti mi, gitmedi mi bilmiyorum. Bütün ayrıntıları kaydetmeye çalışmaktan canım çıktı.

Sabah arkadaşlarıyla birlikte çay içtik. Her şey tıpkı Eme'nin bana tarif ettiği gibiydi. Ev aslında uçsuz bucaksız bir atölye. Eme resim yaparken, arkadaşları –isimlerini birçok kez söyledi ama hatırlamam imkânsız– elbise dikeyor ve eliş yapıyor.

Tam çıkmak üzereyken Eme, Yazıyor musun, diye sordu. Ona ne cevap vereceğimi bilemedim.

Ne olursa olsun dün gece şu dizeleri yazdım:

Hiçbir kitapta olmamak en iyisi
Çünkü cümleler bizi korumak istemez
Müziksiz ve sözsüz bir hayat
Ve bulutsuz bir gökyüzü tıpkı şimdiki gibi.

Şiirlerim tuhaf oluyor. Mizahı, ruh halini yakalayamıyorum. Ama eski tarzda on bir heceli şiirler yazıyorum ve kendimi o ritme bırakıveriyorum. Dizeleri hareket ettiriyorum, ahengi güçlendiriyorum ve bozuyorum, saatlerce şiir üstüne çalışıyorum. Alçak sesle okuyorum:

Hiçbir kitapta olmamak en iyisi
Çünkü cümleler bizi korumak istemez
Müziksiz ve sözsüz bir hayat
Ve bulutsuz bir gökyüzü tıpkı şimdiki gibi
Geliyorlar mı gidiyorlar mı bilemezsin
Bulutlar bu kadar değiştirmeden
Biçimlerini ve sanki sürdürüyoruz
Terk ettiğimiz yerde yaşamayı
İsimlerini bilmiyorken
ağaçların
İsimlerini bilmiyorken
kuşların
Korku korkuyken ve yokken
Aşk korkusu
Ne de korku korkusu
Ve acı bitmeyen bir kitapmış
Bir keresinde göz attığımız, olur da
Sonunda isimlerimiz çıkar diye.

Rüyamda sarhoş olduğumu ve Los Angeles Negros'un bir şarkısıyla, "El tren hacia el olvido"yla dans ettiğimi gördüm. Karşıma birden Alejandra Costamagna çıkıyordu – Çok dağıtmışsın, diyordu, en iyisi seni eve götürüyüm, adresi söyle. Ama adresimi unutmuştum ve hatırlamaya çalışırken bir yandan da

dansa devam ediyordum. Rüyamda piscola içiyordum, rüyamda piscola hoşuma gidiyordu

Alejandra benimle dans ediyordu ama daha ziyade bana yardımcı olabilmek için; abartılı hareketlerle sağa sola sendeliyordum, pistin ortasına düşmek üzereydim. Ama orası bir diskotek pisti değildi, birinin evinin oturma odasıydı.

Biz arkadaş değiliz, dedim rüyamda Alejandra'ya. Arkadaş değilsek neden bana yardım ediyorsun?

Çünkü biz arkadaşız, diye cevap veriyordu. Rüya görüyor-sun ve rüyanda arkadaş olmadığımızı düşünüyorsun. Ama biz arkadaşız. Uyanmaya çalış, diyordu. Uyanmaya çalışıyordum ama rüya devam ediyordu ve kızmaya başlamıştım.

Sonunda uyandım. Eme yanımda uyuyordu. Televizyonda *Chungking Express*'in son sahneleri oynuyordu. *Chungking Express* kadar güzel bir filmi seyrederken uyuyakalmış olmamız bana çok saçma geldi

Alejandra'yı aradım, rüyamı anlattım, güldü. "El tren hacia el olvido"yu severim, dedi. Ben de severim ama "El rey y yo"yu daha çok severim, diye karşılık verdim. Eme'yle nasıl gittiğini sordu. İçgüdüsel olarak, Bilmiyorum, dedim. Şimdi düşünüyorum da aslında doğru: bilmiyorum.

Bir kitaptan vazgeçince insanın içi acıyor ama mutluluk da hissediyor. En azından benim için öyle oldu: öncelikle gereksiz bir tutku için harcanmış gecelerin yarattığı melodram duygusu yerleşiyor. Ama sonra, aradan günler geçtikte hafif, tatlı bir rüzgâr hâkim oluyor. Büyük planlar yapmadan, geri dönmeyecek sözler vermeden yazdığımız o odada kendimizi yeniden rahat hissediyoruz.

Bir kitaptan bize göre olmadığını anladığımızda vazgeçiyο-

ruz. O kitabı okumayı o kadar çok isteyince yazmak boynumuzun borcu diye düşünüyoruz. Birinin çıkıp da okumak istediğimiz kitabı yazmasını beklemekten yorgun düşmüşüz

Yine de romanından vazgeçmeyi düşünmüyorum. Eme'nin sessizliği beni yaralıyor ve bunun nedenini biliyorum. Onu taslağı okumaya mecbur ettim, şimdi de kabullenmeye mecbur etmek istiyorum. Onun beğenmeme ihtimalinin üzerimde yarattığı ağırlık, beni kitabı hiç yazmamış olmayı ya da tümünden vazgeçmeyi arzulamaya itiyor. Ama hayır. Vazgeçmeyeceğim.

Anne ve babamla öğle yemeği yemeyi düşünüyorum ama onları Piñera'nın zaferini kutlarken görme ihtimali şevkimi kırıyor. Onları arayıp oy kullanmaya gitmeyeceğimi söylüyorum. Minibüste çok güzel şarkılar dinliyorum ama birden müzik, herhangi bir müzik bana katlanılmaz geliyor. Kulaklıklarımı kaldırıyorum ve *Şafakta Verilmiş Sözüm Vardı*'yı okumaya devam ediyorum. Şu cümleye takılıp kalıyorum: "Uluyup durmak yerine kitap yazıyorum.

Oyumu ıstırap içinde, çok küçük bir inançla kullanıyorum. Sebastián Piñera'nın ilk turu kazanacağını biliyorum, hatta ikinci turu kazanacağı da kesin. Bu bana korkunç geliyor. Hafızamızı kaybettiğimiz artık ayan beyan ortada. Memleketi büyük içtenlikle, sakın sakın Piñera'ya, Opus Dei'ye ve İsa'nın Askerleri'ne kaptırıyoruz.

Oyumu kullandıktan sonra arkadaşım Diego'yu arıyorum. Onu havuzun yakınlarındaki meydanda çimenlere oturarak uzun süre bekliyorum. Maipú Tapınağı'na giden uzun yolu yürüyoruz, daha önceden Toqui süpermarketin olduğu yerden geçiyoruz. Diego, Iquique'li ama on yıldır Maipú'da yaşıyor. Eti, hamur işleri iyiydi, diyorum ve ayrıntılarıyla süpermarke-

ti anlatıyorum. Beni saygıyla dinliyor ama belki de bu merakımın saçma olduğunu düşünüyor, çünkü bütün süpermarketler birbirinin aynıdır.

Daha önce tapınağa hiç gelmedim, diyor Diego. İçeriye biri bitip öbürü başlayan Pazar dualarından birinin ortasında giriyoruz. Pek kalabalık değil. Mihrabın yanına oturuyoruz. Küçük bayraklara bakıyorum, onları sayıyorum. Daha sonra girişin yanındaki merdivenlere oturuyoruz, dua hoparlörlerden duyuluyor, biz sohbet ederken birkaç çocuk da top oynuyor, her defasında topu daha yakınımıza atıyorlar. Yetişip topu geri veriyorum, ama birden çocuklardan biri topa çok sert vuruyor ve top, Diego'nun yüzüne geliyor. Özür dilemelerini bekliyoruz ya da özür yerine geçecek şekilde gülümsemelerini. Yapmıyorlar. Ben elimde topla kalıyorum, çocuklar yanımıza geliyor ve topu elimden alıyorlar. Sinirleniyorum. Onlara günlerini göstermek istiyorum. Onlara bir ders vermek istiyorum.

Maipú'dan, Şili'deki, Arjantin ya da İspanya'dakinden çok farklı mahalle anlayışından bahsediyoruz. Orta sınıf rüyası ama geleneği olmayan, kökleri olmayan bir orta sınıf. Kanal 13'te gösterilen Villa Napoli dizisini hatırlayıp hatırlamadığını soruyorum. Diego hatırlamıyor. Bazen onun benden çok daha genç olduğunu unutuyorum.

Benim roman hakkında konuşuyoruz, ayrıca Diego'nun kısa süre önce çıkan, benim haftalar önce okuduğum romanını da konuşuyoruz. Beğendiğimi söylüyorum, neden beğendiğimi net olarak anlatmaya çalışıyorum. Güzel bir sahneyi düşünüyorum. Başkarakter, babasıyla Buenos Aires'e gidiyor ve ondan bir kitap istiyor. Babası kitabı alıyor ve memnuniyetini belirtmek için sayfalarını açıp, "Sıkı kitap" diyor.

Bunu uydurmadın, diyorum. Bu tip şeyler uydurulmaz. Diego gülüyor, sanki heavy metal dansı yapar gibi kafasını sallıyor. Hayır, uydurmadım, diyor.

Sonra Diego'nun Avenida Sur'da annesiyle birlikte yaşıdığı apartmana gidiyoruz. Annesinin adı Cinthya. Sonuçlar hakkında yorum yapıyoruz, çünkü akşamın bu saatinde artık her şey belli. İkinci turda Piñera ezip geçmiş.

Diego avokado kesiyor ve üzerine yağ döküyor. Avokadoya yağ koymanın şart olmadığını söylüyorum. Babam bu yüzden beni hep haşlardı, diyor ve gülüyor. Baban en azından bu konuda haklıymış, diye karşılık veriyorum ve ben de gülüyorum.

Benim hakkımda yazdığını söylediğinde şaka yaptığını zannetmiştim, dedi Eme restoranda. Bana sanki yüzümü arıyormuş gibi bakıyordu. Sözcükleri dikkatle seçtiğini hissettim. Konuşmaya hazırlandığını. Ama bir gülücüğe takılıp kaldı.

Müdavimi olduğumuz yere suşi yemeye gitmiştik. Sipariş hesaptan daha geç geldi, ben de çocuklukta geçen öğle yemeği sahnesini hatırladım – masaya gelen yemekleri bırakıp gitmenin verdiği ısırap. Tıpkı romandaki gibi, diyecektim ama Eme bana tükenmiş bir merakla baktı. Şimdi o anda bana merhametle baktığını düşünüyorum. Ben de beklemekten başka hiçbir şeyden bahsetmenin mümkün olmadığı bekleyiş anının geldiğini düşündüm. Ama Eme başka bir konuya geçti, bunu daha önceden düşündüğü ses tonundan anlaşılıyordu, günlerce uzun uzun prova ettiği her halinden belliydi.

Ben o kadar da değişmedim, dedi. Sen de öyle. Birkaç hafta önce sana yeni tanışmışız gibi davranmamız gerektiğini söylemiştim. Sana ne söylemek istediğimi pek bilmiyorum. Bence o aylar boyunca bir zamanlar olduğumuz şeyle dalga geçtik. Ama bu yanlış. Her neyse o olmaya devam ediyoruz. Artık her şeyi anlıyoruz. Ama az şey biliyoruz. Öncesine kıyasla daha az şey biliyoruz – Bence bu iyi bir şey, dedim korkarak: bilme-

mek, daha fazlasını beklememek iyi.

Hayır. İyi değil. Eğer gerçek olsaydı iyi olurdu. Birlikte olmak istiyoruz, hatta bunun için rol yapmaya bile hazırız. Tekrar bir arada olmaya yetecek kadar değişmedik. Ben de kendime değişecek miyiz diye soruyorum.

Gelenin ne olduğunu anladım ve kendimi hazırladım. Tartışmalarda ben hep bir tür iyimserliğe sığınırdım, ama o, yüzünü kapatırdı, hatta sonra beni dışarı atmak için bedenini de kapatırdı. O acıyı hep hatırlıyorum, yıllar önce bir gece: bir tartışmanın zirvesindeyken birbirimizi okşamaya başladık, Eme üstüme çıktı ama birleşmenin orta yerinde öfkesini kontrol edemedi ve vajinasını tamamen kapattı.

Eme birden, hiç hesapta yokken roman hakkında konuşmaya başladı. Romanı beğenmişti ama okuduğu süre boyunca belirsiz bir his, bir şüphe yakasını bırakmamıştı. Benim hikâyemi mi anlattın, dedi, sana minnettar olmam gerekir ama bence hiç de öyle değil, çünkü bu hikâyeyi kimsenin anlatmamasını tercih ederdim. Ona hikâyenin tam olarak onun hayatı olmadığını, sadece birtakım görüntüleri, bazı ortak anılarımızı kullandığını açıkladım. Mazerete gerek yok, dedi: kasada biraz para bırakmışsın ama yine de bankayı soymuşsun işte, dedi. Çok aptalca ve kaba bir benzetme olduğunu düşündüm.

Nihayet suşiler geldi. Ben somon saşimiye odaklandım – büyük bir iştahla yedim, her parçayı soya sosuna buladım, zencefil parçacıkları ve bol miktardaki wasabi ağzımı fena yaktı. Sanki kendime anlamsız bir ceza vermek istedim, öte yandan bu kadını sevdiğimi, bu aşkın yitik değil, tam bir aşk olduğunu düşünüyordum. Çünkü o, benim için bir alışkanlık, kurtulması zor bir zaaf değildi. Ama hal böyle olsa da artık mücadele etmeye niyetim yoktu, hâlâ da yok.

Suşiyi yedim, kendi payım olan parçaları, hatta onunkileri de yedim ve tepsi boşaldığında Eme bana soğuk bir edayla, Bu

işi burada bırakalım, dedi. Tam bunun üzerine işletmeci geldi ve lafı uzata uzata özür diledi, ikimiz de söylediklerini dinlemek istemiyorduk. Gecikmeyi telafi etmek için bedava kahve ya da tatlı teklifinde bulundu. Söylediklerini dalgın dalgın dinledik. Başımızdan savarcasına, önemli olmadığını, endişe etmemesini söyledik. Öylece çıktık, herkes kendi yoluna.

Eve gelince Eme'nin sözlerini düşündüm. Haklı olduğunu düşündüm. Az biliyoruz. Eskiden daha fazlasını biliyorduk, çünkü yargılarla, kesin fikirlerle ve kurallara çevriliydik. O kuralları seviyorduk. Gerçekten sevdiğimiz tek şey o avuç dolusu saçma kurallardı. Şimdi her şeyi anlıyoruz. Özellikle de bozgunu anlıyoruz.

*Alone again (naturally).** Bana en çok acı veren *naturally* Hadi bakalım o zaman, sen ve ben, herkes kendi yoluna

Eme birkaç gün önce komşulara benim için bir kutu bıraktı. Ancak bugün açmaya cesaret edebildim. İçinde iki yelek, bir atkı, Kaurismäki ve Wes Anderson filmlerim, Tom Waits ve Wu-Tang Clan albümlerim ve bir de o aylarda Eme'ye ödünç verdiğim kitaplar vardı. Kitapların arasında ona yıllar önce hediye ettiğim Tanizaki'nin denemesi *Gölgeye Övgü* de duruyordu. Onu kutuya zalimlikten mi, dikkatsizlikten mi koydu bilmiyorum.

Onu okuyup okumadığını hiç söylememişti, bu yüzden şimdi kitabın kalın sarı bir markörle işaretlenmiş olduğunu görmek beni çok şaşırttı. Ona bu yüzden hep yüklenirdim: okuma denilen savaş türünün ardından kitapları haşat olurdu. Gireceği bir sınav için tarihleri ezberlemeye çalışan birinin en-

* (İng.) Yine yalnız (doğal olarak). Yazar, Gilbert O'Sullivan'ın "Alone Again (Naturally)" adlı şarkısına gönderme yapıyor. (ç.n.)

dişesiyle okuduğu söylenebilirdi, ama hayır, sadece hoşuna giden cümlelerin altını bu şekilde çizmeye alışmıştı.

Eme'den bahsederken geçmiş zaman kullanıyorum. Hem üzücü hem de kolay oluyor: artık yok. Ama kendimden bahsederken de geçmiş zaman kullanmayı öğrenmeliyim

Romana geri döndüm. Değişiklikler yapıyorum. Birinci tekil şahıstan üçüncü tekil şahsa, üçüncü tekil şahıstan birinci tekil şahsa, hatta ikinci tekil şahsa.

Anlatıcıya bir uzaklaşıyorum, bir yakınlaşıyorum Ama yol alamıyorum. Yol alamayacağım. Sahneleri değiştiriyorum. Siliyorum. Çok siliyorum. Yirmi, otuz sayfa kadar. Kitabı unutuyorum. Yavaş yavaş sarhoş oluyorum, uyuyakalıyorum.

Sonra da uyanınca, dizeler yazıyorum ve her şeyin bundan ibaret olduğunu fark ediyorum: görüntüleri tamı tamına hatırlamak, mekân düzenlemeleri, büyük sahneler olmaksızın. Gerçek bir müzik yakalamak. Romanlar, mazeretler olmadan.

Her şeyi silmeyi ve o ritmin, o sözcüklerin ortaya çıkmasına izin vermeyi deniyorum:

Ateş masayı yutmuş
Babamın vücudundaki yara izleri
Enkaza duyulan ani güven
Çocukluğun duvarlarındaki yazılar
Tereddütlü parmaklarımın sesi
Başka bir evin çekmecelerinde duran elbiselerin
Arabaların sonu gelmeyen sesi
Dönüşün tatlı umudu
Hafızanın adımları, patikası olmadan
Beklediğimiz sağlam inanç

Kimsenin yüzümüzden anlayamayacağı
Uzun zaman önce kaybettiğimiz yüzümüzden.

Bu günlüğe haftalardır yazmadım. Neredeyse bütün yaz boyu.

Deprem başladığında ayaktaydım, uyuyamamıştım, The Magnetic Fields dinliyordum. Eşiğe oturdum ve sakın sakın, tuhaf bir huzur içinde dünyanın sonunun geldiğini düşündüm. Uzun sürüyor, diye de düşündüm. Üst üste birçok kez düşünebildim: uzun sürdü.

Nihayet sona erdiğinde komşularımın yanına gittim, hâlâ birbirine sarılmış vaziyette titreyen evli bir çift ve küçük kızları. Nasılsınız, diye sordum. İyiyiz, dedi komşum, biraz korktuk o kadar – peki sizler nasılsınız, diye sordu. Şaşkın vaziyette cevap verdim: Biz iyiyiz.

İki yıldır yalnız yaşıyorum ama komşum fark etmemiş, diye düşündüm. Ayrıca artık yalnız yaşayan komşunun ben olduğumu düşündüm, artık ben Raúl'dum, ben Roberto'ydum. Böylece romanı hatırladım. Panik içinde hikâyenin böyle sona ereceğini düşündüm: Maipú'daki bu evin, çocukluğumun evinin yıkılmasıyla. Beni 1985 depremini anlatmaya iten şey neydi? Bilmiyordum, bilmiyorum. Ama yine de o uzak gece boyunca hayatımda ilk defa ölümü düşündüğümü hatırlıyorum.

O zamanlar ölüm benim gibi çocuklar için görünmezdi, çıkıyorduk, o büyüğü geçitlerde korkusuzca koşturuyorduk, tarihten muaftık. Deprem gecesini, her şeyin tepetaklak olabileceğini ilk kez düşündüğüm geceydi. Şimdi bunun farkında olmanın iyi olduğunu düşünüyorum. Her an bunu hatırlamanın gerekli olduğunu.

Saat sabahın beşini geçerken mahalleyi kolaçan etmeye çık-

tım. Yerden ağaçların en üst dallarına kadar düzensizce inip çıkan el fenerlerinden ve boşluğu birden dolduran araba farlarından yardım alarak yavaş adımlarla yürüdüm. Çocuklar kaldırımlara serilmiş uyuyordu ya da uyumaya çalışıyordu. Bir adamın sesi bir köşeden ötekine ulaşıyor, tıpkı bir mantra gibi endişeleri gideriyordu: Biz iyiyiz, biz iyiyiz.

Cep telefonunun radyosunu açtım. Hâlâ yeterli bilgi yoktu. Ölülerin envanteri yavaş yavaş çıkmaya başlamıştı. Spikerler bocalıyordu, hatta biri bu koşullar altında komik kaçan bir söz söyledi: Bu kesinlikle bir depremdi.

Nihayet Eme'nin evinin yakınına vardım ve bir işaret bekleyerek kaldırımda durdum: birden sesini duydum. Arkadaşlarıyla konuşuyordu, herhalde ön bahçede sigara içiyorlardı. Yanlarına gidecektim ama güvende olduğunu bilmenin bana yettiğini düşündüm. Çok yakınımda olduğunu hissettim, birkaç adım ötemdeydi ama oradan hemen ayrılmayı yeğledim. Tuhaf bir mutluluk belirtisiyle, biz iyiyiz, diye düşündüm.

Eve gün ağarırken döndüm. İçeri girdiğimde karşılaştığım manzara çok dokunaklıydı. Günler önce kitaplarımı düzenlemiştim. Şu anda devasa bir yığın halinde yerde duruyorlardı. Tabaklar ve büyük pencereler de öyle. Yine de ev dayanmıştı.

Hemen Maipú'ya gitmeyi düşündüm, ama saat dokuza varmadan biraz önce annemle konuşmayı becerdim. Biz iyiyiz, dedi ve onları görmeye gitmememi rica etti, çünkü bir yerden bir yere gitmek çok tehlikeliydi. Orada kalıp kitaplarını düzenle, dedi. Bizi aklına takma.

Ama gideceğim. Yarın erkenden onları görmeye, yanlarında olmaya gideceğim.

Geç oldu. Yazıyorum. Şehir kendini toplamaya uğraşıyor ama yaz sonunun herhangi bir gecesindeki hareketliliğine kal-

dığı yerden usul usul devam ediyor. Açık yüreklilikle, yoğun şekilde acıyı düşünüyorum. Bugün güneyde ölen insanları. Dü-
nün, yarının ölülerini. Bir de bu, mütevazı ve küstah, gerek-
li ve yetersiz tuhaf mesleği: hayatı bakarak, yazarak geçirmeyi.

Peugeot 404'ten sonra babam mat mavi bir 504 aldı, son-
ra da gümüş rengi bir 505. Artık, bu modellerin hiçbiri bulvar-
dan geçmiyor.

Arabalara bakıyorum, arabaları sayıyorum. Arka koltuklar-
da uyuyan çocukların gittiğini ve bu çocukların her birinin bir
gün, yıllar önce babalarıyla yolculuk ettikleri eski arabaları ha-
tırlayacaklarını düşünmek içimi eziyor.

Santiago, Şubat 2010

eve dönmenin yolları

alejandro zambra

"Bir keresinde kayboldum. Altı ya da yedi yaşımdaydım. Aklım başka yere gitmişti, birden annemle babamı kaybettim. Korktum ama sonra yolumu buldum ve eve onlardan önce vardım. Ama bence o akşamüstü asıl onlar kaybolmuştu. Çünkü ben eve dönmeyi biliyordum ama onlar bilmiyordu."

Eve Dönmenin Yolları'ndaki yazar adayı anlatıcı tek başına yaşıyor, bolca sigara içiyor, kadınlarla birlikte oluyor, romanını yazmaya çalışıyor. Anlatıcıyla birlikte okur da Pinochet diktatörlüğünde yaşanan zor zamanlara, büyük 1985 depreminin acı kayıplarına, çocukluk aşklarına, hayal kırıklıklarına dönüyor.

İspanyolcadan çeviren
Çiğdem Öztürk

ISBN 978-605-5904-68-5

9 786055 904685

15 TL